

**De Vita Et Honestate Canonicorvm, Et Aliorvm
Ecclesiasticorvm Specvlvm**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

Libri sexti capitum argumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

S P E C V L I
C A N O N I C O R V M
E T A L I O R V M E C C L E S I
S T I C O R V M , D E V I T A , E T
H O N E S T A T E , I N C L E R O P E R
E T A M D I S C I P L I N A M R E P A R A N D A , & P R I S T I N O F O R M A
R E S T I T U E N D A , A T Q U E R I T E C O N S E R V A N D A ,

L I B E R S E X T V S .

De reducenda & restituenda in clerum honestatib[us]
 ad quos illud precipue pertinet.

C A P V T I .

a Cicer. 4.
 Tusc. quæst.

b 5. de finib.

c i. effig.

Hactenus multis virtutes, quibus per-
 tranda, & conservanda sita clerico-
 nestas conspicendas, & contempla-
 das proposuimus: Ex virtutibus con-
 proficiuntur honestæ voluntates, pa-
 tentia, & actiones. Si ipsam hon-
 estam vndeque perfectam, & absolutam rem vnam per-
 clarissimam omnium, maximeque laudandam pen-
 videremus, quo gaudio, inquit Cicer[us] b, compre-
 cùm tantopere eius adumbrata opinione legem illi-
 rum virtutes illæ magna ex parte nunc à clero ex-
 vel à vitiis ipsis contrarii pessundate iacent, vel
 illucque ab illis propelluntur, quorum præcipua
 que capita suprà recensuimus: ita vt maior tam
 dolor, in clero inhonestas quæm honestas relucet
 vt plerique ethnici detinores facti videantur
 illi, vt Tullius testatur c, illud honestum, quod in

mebant, ipsos mouebat; atque, in quo id inesse videatur, amicos faciebat. Omnis enim virtus illos ad se dilecebat, faciebatque ut eos diligenter, in quibus ipsa nescie confaciebatur, nihilque tam dissimile homini multimabant, quam non moueri & offensione turpitudinis, & comprobatione honestatis^a. Siquidem nostra se studiosissimos, appetentissimosque honestatis propinabunt, cuius si quasi lumen aliquod aspexissent, nullus erat, quod ut eo potirentur, non parati essent & tunc, & perpeti^b; eosque quorum vita perspecta erat aeternus honestis, & bene de republica sentiebant, aliis honore & imperio affectos obseruare & colere loceantur. Quicquid vero praeter id quod honestus erat, c Cice. 1. officiū, etendum esse quispiam duebat, in bonisque numeris, honestum ipsum quasi virtutis lumen extinxisse, et tunc penitus eueritis censebatur^d. Quia si non d Cite. 3. definitio, honestus quid est, etiam in bono mouebantur, ut viri boni essent, sed ut vtilitatem aliquam, atque fructu, callidi esse, non boni dicebantur. Nam illud honestum esse aiebant, quod detracta virtute, sine utilitate, sine vllis pramiis, fructibusve per se primum posset laudari^e, etiam à nemine laudetur: quod, si oculis cerneretur, mirabiles amores excitat et committit. Nam quid faciet is in tenebris, qui nihil timet, nisi testem vel judicem? Quid in deferto loco, quem multo auro spoliare possit imbecillum, sive solus^f.

Di. vero Ambrosius maiorem honestati tribuēs effi-
ciam⁹: Sicut, inquit, exortus sol, luna globum, &
caeruleorū abscondit lumina: ita suīgor honesta
tis vero & incorrupto vibrat decorē, cetera quæ
bona secundum voluntatem corporis, aut se-
cundum seculum clara, & illustria obumbrat. Atque
tac (Christianorum scilicet) honestate vitam bea-
tissimam esse minimē dubitamus, quam scriptura
probat vitam aternam. Sed neque populares opinio-
nem pro mercede aliqua requirit, neque pro supplicio
se, & quo minus sequitur gloriam, eō magis super
eū eminet. Nam qui hic gloriam requirunt, his iam
vires presentium vimbra futurorum est, quæ impedit
vitam aternam.

Aaa Anne

Anne igitur deploranda res eit, plurimos at ilam prouisse cæcitatibus, ne dicam impietatis voragine, & abyssum, vt si quos clericorum singulare in at morum honestate pœditos videant, illos denunciant, & calumnientur: illos quasi suo exinde indignos reputantes, & contemnentes eorum fama ritatem, & amicitiam, Iesuitas appellant. Protegunt, ingenuè fateantur, malum cum hisce haberi, & esse leon insigni vitæ, ac morum honestate praeditus, quam in illis irregularis, & indisciplinatus Canonicus, unde que peccatis, ac vitiis totum ordinem clericorum long natura sua dignissimum, & præstantissimum electus stantibus fulgere. Quare cum haec sola, vt D. Chrysostomus ait^a, nos areat à virtutibus ex quibus honestas voluntates, & actiones proficiuntur, & non folia honestas, verum etiam vita beata, & aeterna compa- tur: querendi nunc nobis sunt, quibus cura, opere, de sollicitudo incumbat, cueriendi istiusmodi malorum vitorum fontes. Quibus eversis sublatisque, faciliter ipsius omnis in honestatis radices euellere, & cum virtutes qualcumque ipsius honestatis, femina in cura lo- rere. Enim si infœcunda arboris superiora circumcidantur, eadem nouos edentem ramulculos, non videbitur, radicibus altertendenibus, efficiuntur. Vnde & Boënus: Qui serere ingenuum volatig- nescit, & cuerit.

b Chrysost. ser. 1. de mal. a nob. cuerit.

c Incuria, & negligēcia peccatorum vita induxerunt.

d lib. 3. de cōsiderat.

e Impunitas quorum malorum causa.

Episcoporum munus.

f sif. 14. de refor. in proem.

cat, vt noua fruge grauis Ceres eat. Nam qui cura singula vti exigua parvupendere confuerit, punitum omniū patientiū iacturam. Peccatorū siquidem multa duxere, & vrbium moenia solo æquarunt. Hinc D. Bernardus Eugenio Pontifici scribens: Impunitas, procula incuria, soboles, insolentia mater, radix impunitas, transgressionum nutrita, & beatus si omni transgressionis malorum omnium primam parētem cauere incutatur.

Cum igitur propriè Episcopori munus sit hisdem omniū vitiis redarguere, vt sancta Tridenua Sponsa docet^d: hoc illis præcipue cauendum est, ne clerici fertim ad animarū curam cōstituti criminis in honestatibus, ipsi connuentibus, ducantur. Nam

tem 8. q.

Liberorum de

vitiis excusatio

b. c. siuial. diff.

25. cap. si. uti. q.

ne. eff. diff. 47

c. in. facerdotis

bus. diff. 61. c.

propositio

diff. 81.

Clerici nemini

det vilam of-

fensionem.

c. Leu. 11. 19. 20

d. 1. Corint. 6.

e. Ezech. 22.

Sophian. 3.

f. Ieff. 13. dere-

for. cap. 1.

g. Tit. 1. 1. Tp-

mo. 3. c. & c.

episcopis. c. cum

beatus. diff. 45.

cap. 1. & 2. de-

deri. percusso.

cap. due & sunt.

diff. 45.

h. 1. Petris. c.

duae sunt. §. fi-

diff. 45. c. fin.

diff. 91. c. pla-

cuit. cap. quia.

cognomina.

10. q. 3.

i. c. licet 1. &

2. c. disciplina.

c. sunt namque.

cū. scilicet diff. 45

k. 1. Tim. 3. c. si

rector. diff. 45.

ca. quid autem

diff. 45.

l. c. licet plerūq.

c. licet nonnum-

quam. c. rece-

disc. diff. 45.

m. c. disciplina.

c. sunt namque

c. vera. diff. 45.

A a a ii morbis

morbis ouium leuia primum adhibere fonte; pōst vbi morbi grauitas ita postuler, ad actionem, & gauiora remedia descendere; sin autem ne ea quicquid faciant illis submouendis; cæteras falem oves ratione gionis periculo liberare*.

a. e. tam sacerdotes. ca. responde. c. corripiantur c. ecce. 24. q. 3.

Cum itaque rei crimini plerumque ad causam poenas, & Episcoporum subterfugienda iudicis processus, & grauamina simulent, & appellatio iudicis processum impediunt; ne remedio ad iniuria p̄ficiūm instituto b, ad iniquitatis defensionem abutantur, atque vt huiusmodi corum callidus de appetit, In causis visitationis et correctionis appellari non possit.

c. 13. d. e. for. cap. 1.

b. ea. cum speciali. §. porro. de appellat. In causis visitationis et correctionis appellari non possit. c. 13. d. e. for. cap. 1.

Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario generali definitiūm sententiam, ab interlocutori quocumque grauamine non appelletur; nec Episcopus seu Vicarius appellatio huiusmodi, tanquam in defere teneatur; sed ea, ac quacumque imbutitur appellatio iudice emanata, necnon omni modo, consuetudine etiam immemorabiliter contraria, stante, ad ylteriora valcat procedere; nisi grauamen huiusmodi per definitiūm sententiam reparata, ipsa definitiūa appellari non possit d; quibus causa, sacrorum & antiquorum canonum statuta, persistant.

Apellatio quomodo sit committenda.

A sententia vero Episcopi, vel ipsis in spiritualibus vicarij generalis, si appellatum fuerit in criminali, appellatio causa, vbi appellatio locus fuerit, Apostolica auctoritate in partibus eam committenda, tigere, Metropolitano, seu illius etiam Vicario generali, ritualibus generali, aut si ille aliqua de causa inveniatur, vel yltra duas legales dietas dillet, seu auctoritate appellatum fuerit, vni ex vicinioribus Episcopatibus, aut inferioribus iudicibus committenda. Reus vero ab Episcopo, aut eius Vicario in spiritualibus generali, in criminali causa appellans, coram iudice, ad quem appellavit, acta primæ instantie omnino ducat: & index, nisi illis visis, ad ejus abdicationem minime procedat. Is autem, a quo appellatur,

una triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat: Alioqui absque illis causa appellationis huiusmodi, non iustitia suaferit, terminetur ².

a D. seff. 13.
cap. 3.

Quomodo clericis ob sceleris sua curie seculari iam sint
tradendis. C A P. III.

C Vm verò tam grauia nonnunquam sint delicta
ab ecclesiasticis commissa personis, vt ob eosum
atrocitatem è sacris ordinibus deponendæ, &
tuliz sint tradendæ seculari; in quo secundum facios
vices, certus Episcoporum numerus requiritur: quos
vices adhibere difficile esset, debita iuriis executio
aliteretur: si quādo autem interuenire possent, eorum
videntia intermitteretur, propterea sancta Trident.
odus statuit, & decreuit ³ Episcopo per se, seu il-
ius vicarium in spiritualibus generalem contra cleri-
cios facis etiā presbyteratus ordinibus constitutu-
tum ad illius condemnationem, neenon verbalem
confessionem, & per se ipsum etiam ad actualem, at-
quidem degradationem ab ipsis ordinibus, &
magis ecclesiasticis, in casibus, in quibus aliorum
episcoporum præfencia in numero à canonibus defini-
tio requiritur, etiam absque illis procedere liceat: ad-
sunt tamen, & in hoc sibi assistentibus totidem Ab-
batus, vnum mitræ, & baculi ex privilegio Aposto-
li habentibus, si in ciuitate, aut dioecesi reperiiri, &
convenire possint; alioquin aliis personis in
ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graues, ac
scientia commendabiles existant ⁴.

b. Concil. Car-
thag. 2. can. 10.
c. Suggero. 3. q.
d. c. Felix. Ep.
omnibus alius.
13. 9. 7. c. de-
gradatio de
pœnis in 6.
Degradiatio sa-
cros initiatoris
quomodo iam
fieri debeat.
e. d. seff. 13.
cap. 4.

d. Cœ. Trident.
seff. 13. de refor.
cap. 4.

Que Episcopo ad exercendam disciplinam à Synodo Tri-
dentina permissa & concessa sint.

C A P. IIII.

E T quoniam per fictas causas, quæ tamen satis
probabiles videntur, interdum accidit, vt non-
nulli eiusmodi gratias extorqueant per quas pœ-
nali illis Episcoporum iusta severitate inflistæ, aut re-
mituntur omnino, aut minuuntur; cum non serēdum
vt mendacium, quod tantopere Deo displicet, non
modo ipsum impunitum sit, verum etiā alterius delicti

A a a iij veniam

Mendacium val-
de Deo disipli-
cat. Exod. 23.
Levit. 19. Pro-
verb. 6. 8. 10.
12. 19. psal. 5.
Apoca. 22.

veniam impetrat mentienti; idcirco sancta Tridentina
 a d. siff. cap. 5. Synodus statuit, & decreuit⁴: Episcopus apostoliam suam residens de surreptione & obrepitione pe-
 Ad quem per-
 tinet cognos-
 scere super ab-
 solutione cri-
 minis a reo
 imperata.
 b c. super lite-
 ris. cum dile-
 cta. derefcript.
 c c. sunt non-
 nulli. 2. q. 7.
 Maledicta sub i-
 torum correpto-
 rum aduersus
 Episcopum suum
 d. d. siff. cap. 6.
 Quid Prela-
 tos si quis redi-
 dat in punien-
 dis subditorum
 delictis.
 Quas ob cau-
 sas Episcopum
 citari vel mo-
 neriposse.
 e. accusatio. 1.
 et 2. c. testes. 2.
 q. 7. c. v. 2. q. 5.
 Testes contra E-
 piscopum quales
 esse debeat.
 f. d. siff. cap. 7.
 g. d. siff. 13. c. 8.
 Cause Episco-
 porum a Pon-
 tifice cognosci
 & terminari
 debent.
 Inferiores Pre-
 lati ad corrigendu-
 dum suorum
 subditorum ex-
 iesca etia dili-
 genter & pru-
 denter intende-
 re debent.

Quoniam vero subditi Episcopo, tametsi iuris-
 reperi fuerint, magnopere tamen cum odifice, non
 quam iniuria affecti sint, falsa illi crimina obser-
 vent, ut quoquo pacto possint, ei molestiam ex-
 cuius vexationis timor plerumque illum ad inven-
 da, & punienda eorum delicta segniorem redi-
 co ne is magno suo, & ecclesie in commodo gemitu
 creditum relinquere, ac non sine Episcopalis singula-
 diminutione vagari cogatur, ita eadem Tridentina
 odus statuit, & decreuit⁴: Episcopus nisi ob cau-
 ex qua deponendus, siue priuandus venire, etiam
 officio, aut per inquisitionem, seu denuntiationem,
 accusationem, siue alio quovis modo procedatur,
 personaliter compareat, nequam citetur, ve-
 neatur. Testes in causa criminali ad informationem
 indicia, seu alias in causa principali contra Episco-
 pum contestes, & bona conuersationis, exfiltrationis
 & famae fuerint, non recipiantur, & si odio, temer-
 aut cupiditate aliquid deposituerint, grauius pa-
 mulcentur⁵. Causae Episcoporum cum pro crimi-
 obiecti qualitate comparere debeat, coram Potenti-
 a Max. referantur, ac per ipsum terminentur⁶.

Ceterum haec cura, & sollicitudo regendi, & conser-
 vi clericos in vita, ac morum honestate non solum
 Episcopis incumbit, verum etiam aliis ecclesiasticis
 lati ad corrigendum subditorum excessus procedere
 ac diligenter intendere debent, & nemo seculare
 ricus cuiusvis priuilegii praetextu turus ceterum
 minus, si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam

locā Sede Apostolice Delegato, secundum canonicas
iudiciorū, visitari, puniri, & corrigi valeat^a; ut mox
infra latius dicetur.

a Concil. Trid.
sess. 6. de re-
for. cap. 3.

Anne priuilegio exemptionis Canonici & alij clerci dīscs.
punam à se dūtus arcere possint.

C A P. V.

Q uoniam priuilegia, & exemptiones, quae variis
utilis pleris que concedūtur, hodie perturbatio-
nem in Episcoporum iurisdictione, & exemptis
declarationem laxioris vita præbere dignoscuntur^b, sta-
tiū, & decreuit SS. Tridentina Synodus^c, ut omnes
clericorum Prælati, qui ad corrīgēndū subditorum
caelius diligenter intendere debent^d, & à quibus nul-
la clericus per huius sanctæ Synodi statuta, cuiusvis
privilegiū prætextu tutus cēlētūr, quod minus iuxta ca-
nonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi possit, si
neccelius suis refederint, quo scumque seculares cleri-
ci, qualitercumq. exemptos, qui alias sue iurisdictione
subelevant, de eorum excessib⁹, criminibus, & deli-
cta, quories, & quando opus fuerit, etiam extra visi-
tationem, tanquam ad hoc Apostolicae Sedis Dele-
gati, corrīgēndi, & castigan⁹ facultatem habeant, qui
hac cumque exemptionibus, declarationibus, consuetudi-
bus, sententiis, iuramentis, concordiis, que tantum
hōs obligent auctores, ipsis clericis, ac eorum consan-
guineis, capellani, familiaribus, procuratoribus, &
alia quibuslibet ipsisū exemptorum contemplatione,
hac iuitū minime suffragantibus.

Exemptionum
utilitas.
b concil. Trid.
sess. 4. de re-
for. cap. II.
c sess. 14. de re-
for. cap. 4.
d nullus clericus
a Prælati sui
iurisdictione
exemptus con-
cedens est.
e c. irrefraga-
bili. de officio
ordina.

Capitula autem cathedralium, & aliarum maiorum
clericarum, illorumque personæ nullis quoque exem-
ptionibus, consuetudinibus, sententiis, iuramentis,
concordiis, quæ tantum suos obligent auctores, non
eiam successores, tueri se possint, quo minus à suis
Episcopis, & aliis maioribus Prælati per se ipsos so-
los, vel illis quibus sibi videbitur, adiunctis, iuxta ca-
nonicas sanctiones toties opus erit, visitari,
corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apostolica
possint & valent^d.

Capitula cathe-
dralium à suis
Episcopis visi-
tari & corrigi
possunt.

A a a iiii

Quān.

d Concil. Trid.
sess. 6. de refor.
cap. 4.

Quando Episcopus in correctione, Capitulo consilium debet: & quis illi tribuendus sit ab his horum locis. CAP VI.

a fess. 25. dero-
for. cap. 6.

STATUIT autem eadem sancta Tridentina Synodus, ut in omnibus ecclesiis cathedralibus, & collegiis hoc praecedens decretum obseretur: non solum quando Episcopus visitauerit, sed & quones ex officiis vel ad petitionem alicuius contra aliquem ex consensu in dicto decreto, procedat: ita tamen, ut cum in visitationem processerit, infra scripta omnia locutiones beant, videlicet ut Capitulum initio cuiuslibet annuat ex Capitulo duos, de quorum consilio, & auctoritate Episcopus, vel eius Vica: ius tam in forrando processum, quam in carceris omnibus actibus visque ad hanc causam inclusuè, coram Notario tamen ipsius Episcopi, & in eius domo, aut consueto tribunal procedatur. Vix autem tantum sit virtuose recte posse, ut alter Episcopo accedere. Quodsi inter Episcopos discordes in aliquo actu, seu inter locos, vel definitiæ sententia fuerint; tunc intra sex dies spatiis cum Episcopo tertium eligant: Et si in electione tertij etiam discordent, ad vi. non in episcopum electio deuoluatur; & iuxta eam partem, cum qua tertius conueniet, articulus in quo erat discordia terminetur: alias processus, & inde secuta nullis nullosque producant iuris effectus. In ciminiis men ex incontinencia prouenientibus, de qua in causa de concubinariis, & in auctoribus delictis, deponem, aut degradationem requirentibus, vbi de hogi metur, ne iudicium eludatur, & ideo opus sit personalis detentione, possit initio solus Episcopus ad summari informationem & necessariam detentionem processare: seruato tamen in reliquis ordine premillio. In omnibus autem casibus ea ratio habeatur, ut iuxta cunctatem delicti, ac personarum, delinquentes ipsi in loco decenti custodiantur.

Episcopis præterea ubique is honor tribuar, eorum dignitati par est: cisque in choro & in Capitulo, in processionibus, & aliis actibus publicis, & processibus, & locus, quem ipsi elegrint, & præcipua omnia

Quando & in
quibus causis
Episcopus sine
Canonicis de
potestate possit
procedere.

Delinquentes in
loco decenti cu
stodiendi sunt.
Quis Episcopus
tribuendus sit
poner & locus
in choro et Ca
pitulo, atque
lii actibus.

num agendarum auctoritas. Qui si aliquid Canoni-
ad deliberandum proponat; nec de re ad suum vel
suum commodum pectante agatur, Episcopi ipsi
Capitulum conuocent, vota exquirant, & iuxta ea con-
sunt, Absente vero Episcopo, omnino hoc ab iis
Capitulo, ad quos hoc de iure, vel consuetudine
pertinet, perficiatur; nec ad id vicarius Episcopi admit-
tur.

Ceteris autem in rebus Capituli iurisdictio, & po-
testas, si qua eis competit, & bonorum administratio-
na, & intacta omnino relinquatur. Qui verò non
sunt dignitates, nec sunt de Capitulo, iij omnes in
ecclesiasticis Episcopo subiecti sunt: non obstan-
do quo ad supradicta, priuilegiis etiam ex fundatio-
ne competentibus, necnon consuetudinibus etiam im-
perabiliis, sententiis, iuramentis, concordiis, quæ
suum suos obligent auctores: saluis tam in omni-
bus priuilegiis, quæ vniuersitatibus studiorum genera-
lium personis sint concessa. Hæc autem om-
nia singula in iis ecclesiis locum non habeant, in qui-
bus Episcopi, aut eorum Vicarij ex constitutionibus,
Priuilegiis, aut consuetudinibus, sive concordiis,
quocumque alio iure maiorem habent potestatem,
concentram ac iurisdictionem, quæ p[re]senti decre-
to comprehensum: quibus sancta Synodus derogare
non intendit.

In quibus causis cesseret exemptionis priuilegium.

C A P. VII.

Præterea in exemptorum causis ex decreto sanctæ
Tidentinæ Synodi^a seruanda est Innocentij III.
constitutio, quæ incipit: volentes^b: quam eadem
sanctis innovandam censuit, & innovauit; addendo
per, quod in ciuilibus causis mercedum, & misera-
cram perlonarum clericis seculares, aut regulares,
et monasterium degentes, quomodolibet exempti,
cum si certum Iudicem à Sede Apostolica deputa-
ti in partibus habeant, in aliis verò si ipsum iudicem
habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam
alios ab ipsa Sede delegatis, conueniti, & iure medio

A a a v ad fol-

Capituli iuris-
dictio, potestas
& bonorum ad-
ministratio
salua ipsi re-
linquatur.

Priuilegiis v-
niuersitatibus à
Concilio Tri-
dentino nihil
derogatum est.

a sej. 7. dere-
cor. cap. 14.
b ca. 1. depri-
uil. in 6.
in causis mer-
cedum & mi-
serabilium per-
sonarum dero-
gatu[rum] est exem-
ptioni.

ad soluendum debitum cogi, & compelli posse, in
uilegiis, exemptionibus, Conservatorum deponen-
bus, & eorum inhibitionibus aduersus præmia in-
quaquam valiturus.

Innocentius vero Papa IIII, predicta sua constitutio declarauit & definitiuit; quod quantumcumque exempti gaudeant libertate, nihilominus tamquam delicti siue contractus, aut re, de qua contrahitur, ritè possunt coram locorum Ordinariis serviri, & illi quoad hoc suam in ipsis iurisdictionibus (prout ius exigit) exercere. Nunquid ergo carcerino in his commode libertatis? Non utique. Quia nec coram Ordinariis ipsis, dummodo sit in loco, pro contractus initus autres litigio, nec ubi dominium habent, si alibi contrahant, autres ipsa contractu, conueniri possunt aliquatenus super ipsis: nemini ilorum pretextu locorum diocesani (si ubi conueniunt, aut res ipsa constitit, illic conueniamur) ostendit eos illuc, vel ipsis, ut illic respondent, inde gendi habeant aliquam potestatem: sicut natus non casibus aliis, in quibus eos Episcoporum mutatione subesse Canonica praeципiuntur, initia, si ipsum decreuit circa illos, quibus, ut non nisi in certo iudice teneantur de se conquerentibus re, Apostolico priuilegio est concessum.

Litteræ conser-
uatorie ad
quid impetrari
soleant.
a. c. i. et c. vlt.
de offic. delega.

b. Sess. 14. de
reformat. ca. 5.

三九

polint per-
deponere
causa re-
sua con-
tum
tamen
onseque-
nari
ariditum
o carcer
e. Qua-
a locorum
e videtur
ipfa cuncta
: necesse
whi con-
antur
adocere
aus
orum in
finita. Ma-
on nifi in
bus arti-
bodi super
hoc decretum a in suo robore permaneat.
Universitates autem generales, ac collegia doctorum,
scholarium, & regularia loca, necnon hospitalia
et hospitalitatem scrutantia, ac vniuersitatuni, col-
legiis, locorum, & hospitaliis huiusmodi personae
in presenti canone minimè comprehensæ, sed exem-
ptissimino sunt, & esse intelligantur.

Decet ut quoque sancta Tridentina Synodus^b; vt si
modo iustis, grauibus, & ferè necessariis suadentibus
causis aliquos honorariis titulis Protonotariatus, A co-
mitem, Comitis Palatini, Capellani Regij, aut aliis
modi in Romana curia, vel extra insignibus deco-
ratis esse placuerit, necnō alios, cuicunque monasterio
vel quomodo cumque addictos, aut sub nomine
conuenti militis, seu monasteriis, hospitalibus, colle-
giis, aut quo cūque alio titulo assumi, nihil ex iis priuile-
giis, aut detractū esse Ordinariis intelligatur; quo minus ij,
quibus

In quibus cau-
sis derogatum
fit à Concilio
Tridentino li-
teris conserua-
toriis.

Littere conser-
vatorie ultra
quinquennium
non durant.

a sess. 7. de re-
form. cap. 14.
A litteris con-
servatoris qui
censantur esse
exempti.

Restrictio pri-
uilegiorū que-
ceris quibus-
dam personis à
papa concedi
solent.

quibus ea iam concessa sunt, vel in posterum cum
contigerit, ipsis Ordinariis tanquam Apostolice
delegatis plené in omnibus; & quo ad Capitulalio-
gios iuxta constitutionem Innocentii III. quoniam
Cum capella^a, subiecti existant: exceptis tamen quod
prædictis locis, aut militiis actu seruunt, & inter-
rum septa, ac domos resident, subiecti coram obes-
tia viuunt; siue iis, qui legitime, & secundum regu-

Restitutio pri-
morum, que
residentibus in
curia Rom. co-
petentes sunt.
b quae sunt c. 3.
de primis giso
in excauagatis
commu.

c. 16. de pri-
uileg. & ex-
cess. priuileg.

Exempti r. s. i. o-
ne certa rci vel
loci, non esen-
tur exempli re-
spectu alterius
rei vel loci,
d. ut annota-
runt lo. Sotcal.
Theol. & Ho-
rar. Lucius
I. C. ad d. n. e.
fess. 24. c. 3. de
privilegiis in ex-
trahaz. com.

Constatuio autem Innocentij III. cuius supremo
creto Synodi Tridentine fit mentio, hæc est: Ca-
pella Ducis Burgundiaæ gaudere dicatur humu-
riuilegio, quod nullus Archiepiscopus vel priuile-
io in personas Canonicos eiudem Capella super-
nis, vel excommunicationis, aut interdicti ferme
audeat promulgare: quidam capella supradicta Ca-
nici, qui paroeciales ecclesiæ a te tenete, out
priuilegii præbati, in his etiam quarum iurisdictione
pertinet, ita se dicunt exemplios, ut quan-
que grauitate interdum excedant, tunc correctione
sunt, & sententie subiacere. Quocirca mandamus
tenus in quantum exempti sunt eiudem ratione Ca-
pella Apostolicis priuilegiis, deseras reverenter
in quantum ratione paroecialium ecclesiæ, vel
iurisdictionem tuam respicere, dignosuntur, offi-
cium debitum in eosdem libere prosequaris.

nam veluti fidelium eamcum matrem pro animarum
uite querenda, & iustitia prosequenda, de diversis
mundi partibus confluit multitudo) tuius, & quietius
et promptiores valeant exhibere: Hinc est, quod nos
in eis rationabilibus causis moti, etiam nonnullo-
rum predecessorum nostrorum vestigiis inherentes,
tuncius inhibemus locorum Ordinariis, necnon
commissariis, & delegatis eorum ceterisque, vniuersis
Angulis, quacumque potestate & autoritate praeful-
gato, cuiuscumque dignitatis gradus, vel praeminen-
tia fuerint, ne contra officiales praefatos, quocumque
nomine nuncupentur, in nostis, & dictis Sedis obse-
cis, nunc & pro tempore existentes, necnon quos-
unque alios, pro suis & eorum causis vel negotiis pro-
cedentes ab sedem predictam venientes, ac in ea du-
cere negotiorum, & caularum huiusmodi prosecutio-
nem trahentes, & recedentes ab eadem, proce-
der, aut in eos excommunicationis, suspensionis, vel
interdicti, aut priuationis officiorum, aut beneficiorum,
ut quivis aliam sententiam promulgare presumant.
Nam omnes & singulos processus, & sententias
ad eum & mentem nostrae inhibitionis huius-
modi latas, & habitas, & in posterum habendas, ac
nam promulgandas, & quaecumque inde secuta de-
cimus nulla, irrita, & inania, nulliusque exititis
ut existere robotis, vel momenti. Necnon quicquid
in contrarium a quoquam quavis autoritate scienter,
negligenter, attentatum forsan est hactenus, vel in
potius contigerit attentari, etiam decernimus irri-
tum & inane. Et nibilominus in omnes, & singulos
Ordinarios, & officiales, commissarios, & delegatos
eorum, qui se de dignitatibus ac beneficiis ecclesiastis
quibuscumque officialium, aut negotia huiusmodi
quod dictam Sedem prosequentium predictorum, eos
interdictionem priuando, atque priuatos decernendo, seu
declarando, vel cuiuscumque priuationis praetextu illa
potius alii conferendo, seu de illis in eos quomodo-
ne fit interrompendo, tam in datus, quam in accipien-
tes excommunicationis, suspensionis & interdicti latas
sententias promulgamus, quas volumus eos ipso facto
incur-

*Ordinarij nota
possunt ferre
cisuras in suos
subditos Romā
euntes, nec illos
beneficij pri-
uare.*

*Irritanturom-
nia que ab Or-
dinariis contra
hoc privilegii
Papæ fiunt.*

*Paena contra
huius priuile-
gij transgesso-
res.*

Huius prouile-
gij violatores à
nullo quām à
Papa absolu-
possunt.

incurrere. Aqua quidem excommunicationis fensis
absoiui nequeant nisi à nobis, vel per nos deponant,
præterquam in mortis articulo cōstituit. Premitur
tamen à die affixionis præsentiu ad values bâsilicam
cōpiss Apostolorum de vrbe, ex certa scientia voluntatis
que ligare volumus, & arctare. Non obstante ap-
stolicis & quibuscumque generalibus, aut propositu-
bus, aut synodalibus concilii, edictis, cōstitutionis
ordinationibus, & Apostolicis prouilegiis, per quæ
etius præsentiu impediri posset quomodo libet, refle-
seri; etiā si de illis eorumque totis tenoribus ha-
bent in præsentibus mentio specialis; & que prakata-
bus volumus haberi pro sufficiēter expensis, carre-
cōtrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino homini de-
cōstituitur.

Porro ut Canonici & alij ecclæsticæ, prædicti
concilij Tridentini decretâ in exemptionis ius de-
gationem ecclâ ad reducendam, & retinuendam in
per debitam disciplinam, vitâ ac morum honestatâ,
atque pietatem, æquiori, & benigniori ferant animo
cogitent tandem ob causam contra laicorū excep-
tione, quibus tamen liberior & laxior viuendi modis
permittendus videbatur, quam clericis, hoc est
Synodo promanauisse decretum a: Episcopi, ut ap-
quem regunt populum possint in officio, aq. obedi-
tia continere, in omnibus iis, quæ ad visitationem &
morum correctionem subditorum suorum spectant, ac
& potestatē habeant, etiam tanquam Apostolicis
dis delegati, ea ordinandi, moderâdi, puniendo & co-
quendi iuxta canonum sanctiones, quæ illis ex prae-
toria sua pro subditorum emendatione, ac dioecesi
utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, vbi de-
sitione, aut morum correctione agitur, exemptione
vlla inhibitio, appellatio, seu querela, etiam ad Se-
Apostolicam interposita, executionem eorum, quæ
hīs mādata, decreta, aut iudicata fuerint, quoque in
odo impedit, aut suspendat.

Quid Capitula ad reducendam honestatem præfiter
debeant. C. A. P. VIII.

Ecclesiarum cathedralium, & collegiarum
capitula, quibus iurisdictio in eos, qui de Cap-

a sess. 24. de
refor. cap. 10.

In quibus cau-
sis populo con-
tra Ordinarios
suos adēpta est
exemptio.

plum sunt, competit, omnē quoque nauare debent ^a Concil. Trid.
nam, vt malos mores, atque excessus, & abusus om- ^{ſiff. 25. de re-}
eturpant, ac profligent: Et si qui nunc eueniant ^{for. cap. 6.}

excessus, & vita, diligenter, ac prudēter statim corri-
gantque in suos subditos vita, ac morū honestatem

tam ciuissimē reuocent, & diligentissimē conseruent.

nam ea qua p̄aeclare in sacro concilio Tridentino de-

medione delinquentiū (sine qua disciplina consiste-

re non potest, statuta sunt, districtissimē obseruari Syn-

oda nostra prouincialis Mechliniensis mandauit: &

utnam necessaria moras pateretur, si de iurisdictio-

niū per quos correctio fieri deberet, suboriretur

ut in iūtū & discordiā occasio p̄evidetur, ut modū prouisionis, vt Capitula cathedralia-

rum, & aliarum ecclesiarum, tam quoad Canonicos,

et dignitate existentes, quam quo ad Capellanos,

et alios ecclesiarum habituatos, & ineret iu-

nitionem, & cognitionem tam in criminalibus,

quoniam libis per praeventionem: hoc est, ut possint

Capitula Episcopum, dolo, & collusione sublatis, pre-

ceperit: iis tamen tantum casibus, quibus haec tenus iu-

nitionem habuerunt. Quam quidē praeventionem

subiurare Episcopi citando. Nam sine scitu deputato-

rum facta excluderet.

In Canonicos verò collegiatarum ecclesiarū, etiam-

et dignitate existant, necnon capellanos, vicarios,

et alios quoscumque ecclesiarum cathedralium, seu

collegiatarum beneficiarios, Episcopi in criminali-

bus, & ciuilibus causis iurisdictiōnem & correptio-

nem deputatis Capitulorum (quos Synodus Tri-

dentini singulis annis eligi voluit ^c) exercere po-

trarunt, nili a Capitulis praeuenti fuerint, vt dictum

est. Sic tamen quod Capitula in illis casibus, in qui-

bus conceditur eis punitio, sequantur decreta concilij

Tridentini: Alioquin eorū correctione non obstante,

poterunt delinquentes per Episcopos iteratō puniri ^d.

Si inter Episcopos, & Capitula huius prouinciae di-

ligenter & acriter de praeueniendo in prauorum mo-

rum, excessum, & abusum correctione, & emen-

tione laboratum & certatum fuisset, omnia decreta,

& sta-

Disciplina co-
ſisterē nō potest
ſine correctione
delinquētū.

b tit. de cor-
rect. cleric.
Quomodo &
in quos Capitu-
lorum iurisdi-
ctio ſuia rela-
tiſit impro-
mocia Mechli-
niensis.

c ſiff. 25. dere-
form. cap. 6.
d Concil. Me-
chlin. t. 1. ca. 2.
Capitula ecclē-
ſiarū collegia-
tarum in corre-
ctione ſequide-
benti decret. a
Concilij Trid.
Quid negligē-
tia reformatio-
nis malis hae
prouinciae pe-
nitit.

& statuta SS. concilij Tridentini & hujus praei accuratissimè obseruata, & ecclesiastica disciplina que honestas pristino suo vigori restituta elei, & resimile omnino est, quod ecclesia non sive praei, spoliata, & destructa fuissent; nec Episcopi capi alij ecclesiastici rebus omnibus, & bonis pietatis

*Quid ex vita
mortuorumque no-
strorum emen-
datione speran-
dum sit.*

ma inopia, & egestate pressi, expulare debuissent, nimo si clerus vel nunc tandem resipisceret, & moresque suos prauos vltro, & sua sponte emendaret, vel saltem à Superioribus suis debite reformati, sperarem Deum, nobis, sicuti videmus, & levem vehementer iratum, statim placatum iiii. Quae haec tenus negligentia, & conniventia peccatum hoc omni nunc & deinceps diligentia, cura, & resarcendum, & recompensandum est; habent Superioris omnes, ad quos correctio pertinet, per

*a c. irrefraga-
bili. de offic.
Ordin.*

tuo in memoria hoc Innocentij III. dictum: Annorum Praleti ad corrigendum subditorum excedentia clericorum, & reformatos mores, prout ac diligenter intendant, ne sanguis eorum de levibus requiratur. Et cum sit indubiatum me pedite, vt nihil statuatur, quam ut vene oratione obseruentur, recte & distincte praecipit Synodis

*b. tit. de visi-
tat. cap. 2.*

uincialis Mechlinensis b. Louani celebrata anno 1513. Episcopis, & aliis Praletis, ad quos pertinet exinde ut eo studio, eaque vigilantia incumbant in causam omnium decretorum prouincialis concilii Tridentinensis (a quo omnia, & singula decreta fandis sunt) calamitosus ecclesiae status requirit; & vt de diligenter & se praefita in proxima quaque Synodo prouincialis bonam rationem reddere possint.

*Ob neglectam disciplinam, & fraternalm correptionem
mala proueniant. C A P. IX.*

*c lib. 1. de ci-
vitate. De ca. 9.* **D.** Augustinus de causis correptionum, prout quas boni, & mali pariter flagellantur, & puniuntur: Quis tandem, inquit, repentit, & abandons ipsos, propter quorum horrendam superluxuriam, & auaritiam atque execrabilis iniquitatem

impie tates Deus, sicut minando prædixit, conterit
uras, siche beat, vt habendi sunt; sic cum eis viuat, vt
cum talibus viuendum est? Plerumque enim ab eis do-
cendis, admonendis, aliquando etiam obiurgandis, &
comprendis male dissimulatur; vel cum laboris piget,
vel cum eorum os coram verecundam ui offendere, vel
inimicitias deuimus, ne impedian, & noceant
nisi temporalibus rebus: siue quas adipisci ahiuc
aperte nostra cupiditas, siue quas amittere formidat
anxitatem: ita vt quamvis bonis vita malorum di-
spergantur, & ideo cum illis non incidat in illam damnatio-
nem, que post hanc vitam talibus præparatur; tamen
nisi propterea peccatis eorum damnabilibus parcunt:
tos in suis licet leuiibus, & venialibus metuunt)

*Cur boni cum
malis à Deo
plerumque fla-
gellantur.*

*Quatenus cor-
reptio omitti
possit.*

anno 1580, & prestant atque auer-
sa sunt, nō videtur esse cupiditatis occasio, sed con-
sum charitatis.

... sit culpabile, quod hic, qui dissimiliter viuunt, a sacerdotiis abhorrent, parcunt tamen peccatis, qui dedocere, & obiurgare debent, dum conscienties cauent, ne sibi noceant in his rebus, similitate boni, atque innocentes videntur, sed cupiunt, quoniam oportebat eos, qui in hoc mundo peregrinari, & ipsam superiorem vitam gradum tenent, & vietum in, qui superiorem vitam gradum tenent, & vietum ac regumento videntur, plerumque sua famae ac confidentes, dum insidias, atque impetus malorum, ab eorum reprobatione lete abstinent. Et tamen non in tantum eos metuant, ut ad similia pertinenda quibuslibet eorum terroribus, atque improbus cedant: ea ipsa tamen, quae cum eis non pertinet, nolunt plerumq. corripere, cum fortasse possint. Bbb. aliquos

Bbb aliquos

*Quæ à corre-
ctione malorū
nos deterreant.*

aliquos corripiendo corriger: ne, si non possem, sua salus ac fama in periculum exiūsumque perirent, nos deterreant. Nec ea consideratione, qua suam famam, ac famam vident esse necessariam utilitati erudiendorum hominum, sed ea potius infirmitate, qua delectat ipsa blandiens, & humanus dies, & reformidatur vicedicium, & carnis excruciatio, vel peremptio, sed propter quædam cupiditatis vincula, non propria charitatis.

*Cur cum malis
flagellentur
boni.*

Non mihi itaque videtur hæc parua esse causa, per cum malis flagellentur & boni, quādo Deo p̄secutū ditos mores cuam temporalium p̄enarum afflictionē punire. Flagellantur enim simul, non quia simul agunt malam vitā, sed quia simul amant temporalementem. Non quidem æqualiter, sed tamen simul; quare non contēnere possunt; vt illi correpti atque corrigendi sequerentur atēnam: ad quam consequendam, solent esse socii, ferrentur & diligenter inimici eorum donec viuant, semper incertum est, vitum voluntariū sint in melius mutaturi. Quia in re non viisque penitentia, sed longè grauiorem habent causas, quibus ne prophetam dicitur^a: Ille quidem in suo peccato mortis sanguinem autem eius de manu speculatoris recusat. Ad hoc enim speculatori, id est Præpositi, credunt in ecclesiis, vt non parcant obiurgando penitentem. Nec ideo tamen ab huiuscemodi culpa penitus absit, qui licet Præpositus non sit, in iis tamen, quæ vita huius necessitate coniunguntur, multa molestia vel arguenda nouit, & negligit, deuitans commissariis tensiones propter illa, quibus in hac vita non invenitur, sed plus quam debuit delectatur.

*a Ezech. 3. &
31.
Prælati magis
obligantur ad
exceptionem
quam alij.*

*b in euang. Io.
tract. 10.*

Hinc idē D. Augustinus alibi^b: Fratres, inquit, quisque Christianus in membris Christi Zelo servandi comedatur. Quis comeditur Zelo dominus Dei comedatur. Qui omnia, quæ foris ibi videt peruersa, satagit, dare; cupit corriger; non quiescit. Si emendare potest, tolerat, gemit. Vides alios currete, & invenire; prohibe quos potes, tene quos potes, tenere quos potes, quibus potes, blandire; noli tamen quicquam quicquid potes pro persona, quam portas, &

*Unusquisque
Christianus Ze-
lo dominus Dei
comedi, & in-
cendi debet.*

huius domus tuae comedit me. Si autem fueris frigidus,
necridus, ad te solum spectans, & quasi tibi sufficiens,
dicens in corde tuo: quid mihi est curare aliena pec-

*Excusatio quo-
rumdam à cor-
rectione frater-
na.*

ter, sufficit mihi anima mea; ipsam integrum seruum
eo. Eia, non tibi venit in mentem seruus ille, qui ab-

modit talentum, & noluit erogare? Nunquid enim
sufficiens est, quia perdidit? & non quia sine lucro ser-

uus? Nolite ergo fratres mei quiescere lucrari Chri-

sti, qui lucrati estis à Christo. Audis blasphemantes, &
mententis Christiane quod Rex Nabuchodonosor

longa non potuit sustinere dicens^a: Si quis dixerit

debetemiam in Deum Misach, Sidrach, & Abdenago,

multum erit. Vides frequentare spectacula, & non
verbas? Vides luxuriantes, & non verberas? Sed dum

hunc fiuit, & his moribus depravatis male nutritum

qui isto mundo vntur, labefit mundus, nec im-

perit ait Propheta^b: Defluxit terra, & omnes habi-

entes in ea.

Sed quiescent usque nunc murmurare homines,
vnde tempora praeterita. Magna erant tempora pa-

*Murmuratio
horum pro-
pter tempora,
que nunc sunt,
& olim erant.*

trum nostrorum dicunt. O quam bona habuerunt
tempora patres nostri? Sed videte quid fecerint pa-

tri nostri? Phinees sacrificantem virum idolis ma-

propria peremit^c, vt placaret iram Dei. Moy-

se populum oberrantem, vitulumque fusilem ado-

cerat, ita certa emendatione coercuit, vt vnam tri-

um ex duodecim ad se vocans, quae sequi voluit Deum,

tempore eis daret, vt acceptis gladiis in manibus

et percuterent parentes, & parentes occiderent

se: nullus ergo reuocauit affectus; nullus huma-

nus referatus est locus, quia timor, & amor Dei

et omni desideriorum carnalium amore fereba-

ti. Dum noluimus pacem ciuitatis turbari peruer-

tem, pacem, quam desideramus, non accipimus re-

um. Contemnimus pacem seruare bonorum mo-

rum, & perit pax temporum nostrorum. Discite

etiam dilectissimi, quid cui rei praeponere debea-

Nolite diligere vitia in amicis, in seruis, in

amicis nostris: praeponatur singularis potestas om-

nis possit. Honorem exhibeamus Cæsari tanquam

Bbb ij Cæsari,

^d Exo. 32.

Cæsari, timorem autem Deo, præferatur creatorum
tutæ; diligamus Deum, quia diligit nos, & in hoc nos
nos flagellat, diligit. Redite filij, redite, redite pa-
tricatores ad cor: facite gaudium ex conuersione
stra, corrigantur corda vestra, displicant voluntates
vestra^a.

a August. in
tract. de temp.
barbar. to. 9.

b in tract. de
verb. Dom ser.

16. ca. si pecca-
uit. & c. si pec-
caverit. 1. q. 1.

Explicatio il-
lius: si peccaver-
it in te frater
tuus, &c.

Rursum idem D. Augustinus explicans alia verba
Domini^b: Si peccauerit in te frater tuus, corripi-
eris inter te, & ipsum solum. Peccauit, inquit, in te
tuus: si tu solus nosti, tunc vere in te solum peccau-
eris. 1. q. 1.

Nam si multis audientibus tibi fecit iniuriam, pali-
peccauit, quos testes suæ iniquitatibus efficit. Quia
me audiebat fratri meo quisquam iniuriam fecit, pali-
vt à me iniuriam illam alienam putem. Prosternit
hi fecit, immo & mihi plus fecit, cui putauit plu-
quod fecit. Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus
quæ peccantur coram omnibus: ipsa vero corripi-
sunt secretius, quæ peccantur secretius: sic agamus
sic agendum est, non solùm quādō in nos peccat,
quando peccatur ab aliquo, vt ab altero nequam
secreto debemus corripiere, in secreto arguere, se-
lentes publicè arguere proponimus hominem: volu-
tigat malum, ibi moriatur malum.

Ad fraternalm correctionem quantopere omnes Chri-
steneantur. C A P. X.

c in cap. 14.

Genit. hom. 43.

Quantopere ad
proximi corre-
ctionem tene-
mur omnes.

Diuinus Ioannes Chrysostomus^c exemplo
docens quantopere ad proximi corripi-
teneamur: Quid enim, inquit, quis sibi
benignitate sat dignum atulerit, qui neque
parcere voluit, vt seruaret hospitibus honorem, &
beraret eos à peruersitate Zodomitarum? Eni-
dem filias suas prostituit, vt hospites viatores
ignotos eriperet ab impiorum contumelia: nos an-
videntes sape fratres nostros in ipsum impia-
fundum, & quasi dicemus in fauces diabolos calen-
que sermone eos dignamur. neque consulere, ne
bis admonere, & eripere à malitia, & ad virtutem
ducere. Qualem igitur habebimus defensionem
iustus neque filiabus parcit, vt hoipotum feneret

os autem ita immicericorditer erga fratres nostros
afficiuntur, & sepe tam frigida & absurditatis plena ver-
ita proferimus? Quid enim, inquis, mihi cum illo com-
mune? mihi non est curæ, nihil mihi negotiū cum eo.
Quid dicas homo? Nihil tibi commune cum eo? Frater

*A fraterna cor-
reptione excu-
satio.*

*Inimicorum
lapſa iumenta
negligenda non
ſunt.*

sepe euam eisdem participes mensæ, spiritua-
lii illius, inquam, & terribilis; & dicas; nihil commu-
nabo cum eo, & immicericorditer preteris, & non
protriges iacenti manū. Et iudicis quidē lex imperabat,
ut inimicorum lapsa iumenta negligenter: tu autem
barem tuum à diabolo sæpè saucium, & facētem non
terram, sed super peccati barathrum videns, tua
morsatione non reuelliſ, non admonitionem tuam
alibes, non alios in auxiliū vocas, vt à fauce bestiæ
membrum tuum eruere valeas, & ad suam reducere
morsitudinem; vt & ipſe, si quando cecidēſ, quod ab
ijs in laqueos mali dæmonis illius, possis habere ali-
os, qui te iuuent, & liberent à manibus diaboli?
Paulus excitare volens Galatas, vt suis prou-
iunctis membris, inquit^a: Considerans temetipsum, ne
a Galat. 6.
a tu tenteris: quasi diceret: si absque compassionē, &
mericordia fratrem preteris, fortiē & te si cecideris,
alios similiiter præteribit. Si igitur vis non despici, si-
cubis labaris, ne ipſe despixeris alium; sed magnam
erte fer benignitatem, & theſaurū credē maximum,
thesaurū fratrem. Nihil enim huic inquam par fieri po-
tentia de virtute sermo est. Nam si solum mente cogi-
tans, quod ille, quem despicias, & præteris, à Domi-
no tanto in honore habitus est, vt propter ipsum non
miserit & sanguinē effundere, sicut & Paulus dicit^b;
& peccit infirmus frater in tua scientia, propter quem
Christus mortuus est, quomodo non præ pudore sub-
terta te abscondis? Si igitur propter illum Christus
sanguinem effudit, quid magnū facis, si tuam in eum
decidētes benevolentiam & exhortatione verborum ia-
menti erigas, & animam mersam fortiē & submer-
giā teferas ex profundo malitiae, & facis vt videat ve-
ritatis lucem, ac non recurrit ad vitiorum caligines?
Imitemur igitur, obsecro iustum illum; & si periclitan-

*Thesaurus et
maximus ser-
uare fratrem.*

b 1. Corint. 8.

B b b iii dum

dum etiam fuerit pro salute proximi non hoc defr-
fugiamus. Nam tale periculum nobis salutis facio-
casio, multamque conciliabit fiduciam,

Rursum idem Chrysostomus alibi decura & con-
tione fraterna verba faciens: Oportet, inquit, pro-
Hebr. hom. 30. saluus es, ad alterius medicinā dicere, quod salu-
ueniat: At si verbis tuis non obediat, interim edic-
tuere quō pergit, & contine à maligno regi-
Fortassis enim reuerebitur. Et quid, inquis, pro-
quando propter me magis illud efficiet, & quā
volui retinere? Interim noli scrupulosus esse in ver-
quocumque factō retine illum ab actibus malis, lo-
uoca. Affluecat non ire ad illum tartarum, sic pro-
pter te, sive propter aliud aliiquid. Et cum afflue-
ficeris eum illuc non pergere, tunc poteris paupē-
respirantem docere meliora. Et quia oportet propter
Deum hoc obseruare, & non propter hominem, in
velis in eo subito cuncta corrigerē, alioqui minus
poteris: sed paulatim gere, ne repentina corre-
ctione prægrauetur. Si videris aliquem ad conuicia corre-
ctionis & ebrietatis plena pergentem, etiam ranci-
liter age, & ipsum iterum exhortare, ut si quicquid
vitium viderit, adiunget, & corrigit, & admones-
Ad captiādam cor-
rigendi be-
nevolentiam et
patientiam.
enim & in se ipso correctionem tuam patientiū in-
lerabit, cūm viderit te opus habentem corredire, &
non veluti perfectum in omnibus, neque velut do-
rem, sed veluti amicum, & fratem auxilium pro-
tem, & dic ad eum: Ego te adiuiui, in mentem in-
ducens, quæ tibi prodeſſe valebunt, te quoque bene-
Quibus verbis
in fraterna cor-
rectione vien-
dum fit.
vt quicquid in me inspexeris vitiosum, reprehē-
& corregas. Si vero iracundum videris, si amici
liga illum tua admonitione, hoc enim est amicitia.
Sic frater à fratre adiutus, sicut ciuitas fortis effi-
lem namque & latrones habent, & homicidū) sed
amici sumus, si verè inuicem pro nobis curam ge-
mus, in his nobis inuicem conseruamus, hec ad amici-
tiam nos adducant, quæ nobis utilia sint. Proba-
mus illa fieri, quæ ad gehennam ducunt, & ne qua-
ripit, indignetur. Homines quippe sumus,

^{a in 12. cap. ad} Etione fraterna verba faciens: Oportet, inquit, pro-

saluus es, ad alterius medicinā dicere, quod salu-

ueniat: At si verbis tuis non obediāt, interim edic-

tuere quō pergit, & contine à maligno regi-

Fortassis enim reuerebitur. Et quid, inquis, pro-

quando propter me magis illud efficiet, & quā

volui retinere? Interim noli scrupulosus esse in ver-

quocumque factō retine illum ab actibus malis, lo-

uoca. Affluecat non ire ad illum tartarum, sic pro-

pter te, sive propter aliud aliiquid. Et cum afflue-

ficeris eum illuc non pergere, tunc poteris paupē-

respirantem docere meliora. Et quia oportet propter

Deum hoc obseruare, & non propter hominem, in

velis in eo subito cuncta corrigerē, alioqui minus

poteris: sed paulatim gere, ne repentina corre-

ctione prægrauetur. Si videris aliquem ad conuicia corre-

ctionis & ebrietatis plena pergentem, etiam ranci-

liter age, & ipsum iterum exhortare, ut si quicquid

vitium viderit, adiunget, & corrigit, & admones-

Ad captiādam cor-
rigendi be-
nevolentiam et
patientiam.
enim & in se ipso correctionem tuam patientiū in-

lerabit, cūm viderit te opus habentem corredire, &

non veluti perfectum in omnibus, neque velut do-

rem, sed veluti amicum, & fratem auxilium pro-

tem, & dic ad eum: Ego te adiuiui, in mentem in-

ducens, quæ tibi prodeſſe valebunt, te quoque bene-

Quibus verbis
in fraterna cor-
rectione vien-
dum fit.
vt quicquid in me inspexeris vitiosum, reprehē-
& corregas. Si vero iracundum videris, si amici

liga illum tua admonitione, hoc enim est amicitia.

Sic frater à fratre adiutus, sicut ciuitas fortis effi-

lem namque & latrones habent, & homicidū) sed

amici sumus, si verè inuicem pro nobis curam ge-

mus, in his nobis inuicem conseruamus, hec ad amici-

tiam nos adducant, quæ nobis utilia sint. Proba-

mus illa fieri, quæ ad gehennam ducunt, & ne qua-

ripit, indignetur. Homines quippe sumus,

niis non sumus alieni. Neque qui corripit, sicut qui ponuntat, aut prædicat, hoc faciat, & divulgans magis, quam monens, sed remotum cum lenitate multa. Multa quippe lenitate opus habet, qui corripit, ut qui corripitur, æquanimiter toleret sectionem. Non videntis medicos, quando vrint, vel secant aliquos, cum quanta lenitate opus curationis exercent: multo amplius corripientes oportet hoc agere. Etenim conceptio, & igne, & ferro vehementius operatur, & refilire facit eos, quibus offertur. Hæc circa ægrum etiam medici primum student, quatenus possunt ægrum facere sectionem æquanimiter tolerare: quantum possunt leniter agunt, & aliquantulum aquiescentes, ægrum faciunt recreari. Sic enim oportet correptiones efficere, ut & qui corripiuntur, non resiliant; at si eos iniurari proueniat, at si percussi, non debent abhorrire; enimvero illi, qui secantur, aduersus eos, à quibus secantur, multa reclamant; sed illi nihil impediuntur, sed tantum ægrotantum consulunt sospitati: sic etiam hæc cuncta genita sunt. Omnia namque qui corripit ad illius

*Corripio fra-
terna scorsum
& cum leni-
tate sciat.*

*Quanta sit vis
correptionis.*

*Quæ correptionis
fraternæ
debeat esse in-
tentio, & finit.
a Galat. 6.*

corripit, utilitatem & tolerare debet & facere, respiciens ad me. Nam, quæ tali voluntati resoluta reseruatur. Inuicem, inquit^a, onera vestrar portate, & sic adimplebitis legem Christi. Sic igitur & corripientes inuicem, & tolerantes ædificationem inuicem poterimus implere.

Verò Prosper natura, & iustitia nos ad fraternalm correctionem obligatos esse demonstrans^b: Ex iustitia, inquit, manat & aquitas, quæ nos facit, ut omnium necessitates hominum nostras esse dicamus; nec nobis tantum, sed etiam generi humano nos natos esse credamus: & quicquid cuiilibet hominū nocere potest, tan-
quæ si nobis noceat euitemus: quia qui homines sumus nihil humani à nobis alienū putare debemus. Siquidē bellarum est sibi vivere, nec suas utilitates in cōmune conferre. Deinde si inuicem persecuti, lacerare, & perde-re scaturit est proprium; quis dubitet excellentiæ humanae competere, ut se alterutrum iuuent, instruant, aedificant, & utilitatem communem tanquam propriam

B b b iiii current.

*b lib. 3. de vi-
ta contempl.
cap. 22. & 23.
Natura, & iu-
stitia ad corre-
ctionem frater-
næ obligamur.*

current. Si peccantem video, & non solum norango, sed etiam ei peccanti consentio, participem meam actionis eius efficio; & in omnibus peccantibus prius quando eos, quos scio peccasse, sive peccate, quam crudelis animi malignitate non increpo. Nec vero

Finiola excusatio de correctione fraterna.

diendi sunt illi, qui se dicunt propter ea delicta obiurgare non posse, ne eos qui se emendare nobis sibi faciant inimicos. Qui dum pacant eorum voluntati, saluti non parcunt. At si non ex iactantia, sed misericordia, & cum quadam pietate cōpaticam mi castigemus, & illi nos sentiant non minus posse suis moueri, quam nostris; aut in bonum fratrum formati nobiscum Deo gratias agimus; aut si consolato tenet adhuc peccandi dulcedo, & salutem in nobis cura esse cernentes malum reddere pro bono

Prestabilius est corripiendi inimicitia incurere, quam non Dei offendit. Nam a epist. 1. ad la. co. frat. Dom.

luerint; magis malle debemus eorum inimicis, quod noluerint emendari, contrahere, quam Dei offendit cum peccantibus palpamus, incurere. Nam si ut vel Clemens, inquit, se à D. Petro audiisse, & dicit esse⁴ multi e fratribus propter rigorem iudicis, ob

b. in serm. 3. de eden. Dom. Iure fraternitatis obligatur ad correptionem fratrum.

modi odiis amor tibi conciliabitur Dei. magis, & refuge, ne laudes, sed inquis, & ne proinde agentibus diligaris, sed potius propter iniurias spensionem, & aequissimam regulam discipline a Cœli collaudari melecaris. D. vero Bernardus fratibus, inter quos vivimus, dicit nos esse, ipso iure fratritatis, & societatis humanæ, consilij & auxilii delectores. Nullum autem consilium ipse melius arbitratur, quam si quis exemplo suo fratrem docere studeat, quod opteat, quæ non oporteat fieri, prouocas cum ad malum & consulens ei non solum verbo atque lingua, sed etiam opere & veritate. An vero viilius, aut efficacius aliquod est, quam ut ores devote pro eo, ut dissimiles redarguere culpas eius; ut non modo melius ei offendiculum ponas, sed & sollicitus sis quantum prouales, tanquam angelus pacis, de regno Dei scandala tollere, & occasiones scandalorum penitus diminuere? Si talem te fratri auxiliarium, & consilianum habes, reddis ei quod debes, nec habet unde causam

D.

Dobedientia ad rediendam honestatem Canonicis,
& alius ecclesiasticis necessaria.

C A P. XI.

VM tantopere ad fraternalm correctionem omnes obligemur, eaque hoc deploratissimo seculo gravior & utilior videatur quam Superiorum, nostrorum monita & præcepta non solum a malis, venetiam ab aliis multis, qui honestæ vitæ & conuer- tationis esse apparent, in gratiam tamen & favorum, vel latem meū odii, vel irrisiōis prauorum plane neglēguntur, & vilipenduntur: hī rem optimam, & Deo paullimam, & ecclesiæ vulissimā suāque saluti con- a lib. 14. deci-
missimam facturi sunt, si confratrum tuorum vitia
impere, & arguere omnino velint; vt illos ad sum- nita. Dei. cap.
12.
Honesti inho-
nestos ad statu-
torū objicnan-
tiā & Super-
riorum obedien-
tiā hortari et
inducere debet.
Obedientia ma-
ter et custos est
omnū virtutū.
b Greg. in 1. li.
Reg. lib. 1. c. 4.
Obedientia vi-
tium præpo-
nitur.
c Greg. lib. 35.
moral. cap. 12.
& c. 1. cedum.
8. q. 1.
d Greg. in 1. li.
Reg. lib. 4. c. 5.

Omnia bona o-
pera postponen-
da sunt his que
iubentur.

e Greg. in 1. li.
Reg. lib. 6. c. 2.

B b b v in con-

2 in cap. 2.3.
4. O*5.*
Verus obediens
vix potest peccare.

Obedientia Ca-
nonicis ingra-
ta & inuisita.

Canonicorum
contraobedien-
tiamexcusatio.

Nobilitas ve-
ra, promptitudi-
nate obediens
solet agnoscere.

Inobedientis cur-
peccatum vi-
cate non possit.

Duo quibus
diabolus totum
mundum perdit.

Inobedientium
verba.

Inobedientis dia-
boli seruit im-
pulsibus.

in concilio Hildemensi legitur; quod venus obediens vix potest peccare: ex quo per oppositum concludit quod qui non vult obediens vix potest beneficere.

Iam queso reflectite hac super statum velut canonalem. Quid est, quod quidam ita vitate obediens obediens? Nonne haec est quotidiana voluntas norum Canonorum, paucis exceptis: Nos liberi, nemo nobis praecipere habet; nos cum Dominis nolumus ut praeципiatur nobis; sed ipsi alii praeceperunt. Numquid serui sumus? Ah male liberatus diaboli seruus est. Nonne vulgariter dicuntur stirps nobilior, tanto certius flexibilior? Quodam generositate tales gloriantur; quando nec diligenter humano iudicio vlla in eis ingenuitatis indicia reperiuntur. Iam dictum est, quod nobilitas vera, singularis, sive spiritualis cum promptitudine obediens solet agnoscere. Quid si verus obediens facilius posset agnoscere peccatum, e contra, qui non vult obediens, cilius potest peccatum vitare. Imo penitus non potest agnoscere diabolus eum ad omne malum impellit, quia nullo discipline freno alligatus cernit. Prosa etiam que omnis aetas ad malum.

Venerabiles igitur Domini si vultis serio velut salutem procurare, cautele ab hac mala liberare, & a falsis, & imperitis magistris. Per hoc dum percutit mundum diabolus post se trahit. Tollantem dio ista duo, scilicet pertinacia obediens, & fallacia ronorum magistrorum, quid ulterior periculi remitterit in orbe terrarum? Si cuncti magistri bene docentes cuncti discipuli bene obedirent, nonne refutari esset mundus? Hic tota difficultas, hic totius vita Christianae perfectio latet. Sed ablit hoc, dicit liberalia, ut sic me alteri subdam, quod nihil mihi refertur. Dominus, ego pariter concilabor, ego quicunque faciam, alienum non audiā, nisi forte illum quod quiritur mihi placet. O periculum periculorum super omnes filios Adam effusum, quod virgines simi effugient. Sic miser homo decipitur, per suam impletam voluntatem, & nescit quod diabolus per impulsibus ad omne malum. Hęc sunt stipedia malorum.

vis, quando scilicet ~~visus~~ quisq. facile delectatur, quod
sua propria voluntas suadet, quod communiter diabolus

quodam quasi hereditario iure facile sibi seruire cogit.

Ecce quod homo summe appetit, & diligit, hoc sibi
implicere voluntatem hominem perniciem est, propriam scilicet adimplere

*Propriam ad-
implere volun-
tatem hominem
perniciem est
a concil. Hil-
dem. in d. for-
viu. Can. c. 2.*

b Roman. 8.

*Quis secundum
carnem viuat.*

voluntatem, ut nemo ei dicere possit; cur sic facis; aut,

ab illis abstinet; quia hac libertate omnibus vitiis ex-

ponitur^a. Vnde Apostolus ait ^b: Si secundum carnem

vixit, moriemini. Vbi sic dicit B. Augustinus: Ille

secundum carnem viuit, qui secundum seipsum viuit,

est, pergit quod vult; dormit, quando vult, & quam-

da vult; loquitur quicquid vult; manducat & bibit

quando vult: & quantum vult; ridet, iocatur, otiaatur

quoniam vult; occupatur quando vult, & in quibus vult;

quicquid naribus suave est, querit; quicquid auribus

suadet; quicquid oculis delectabile; quicquid corpo-

ris iucundum, exercet & prosecutur. Telestatur in

vestimentis curiosis, & epulis splendidis. Quid multa?

Quia desideria carnis suae exquirit, & perficit sicut

ea, quando vult. Qui sic viui, tabsque omni dubio

etiam morte morietur, ubi nunquam quicquam habe-

bit ex his, quae vult. Quam insensati sunt, qui hic de

libertate gloriantur, non volentes submittere

colbum suum iugo Christi, qui dixit^c: Discite a me

misericordia sum & humilis corde: tollite iugum meum

unter vos, & inuenietis requiem animabus vestris^d.

Finaliter igitur diligenter statum conscientiae vestrae,

quomodo vixistis, & quomodo quotidie viuatis, &

quales sint cum quibus conuersamini. Cum Deo, & spi-

ritu viris erit conuersatio vestra, si recte viuere

colibus: verum non sufficit qualitercumque viuere, sed

canonicus: Canon autem Latinè dicitur regula;

Canonicus, id est, regularis. Regula vero dicitur,

qui regit, & secundum quam aliquis regulatur, ac

adigitur^e. Igitur qui non vult regi, nec etiam dirigi,

quod non est Canonicus: Si autem non est Canonicus,

non coram Deo non potest leuare fructus præbenda;

non titulum falso nomine possidet. Quod si leuauet

peccat, & ad restitutionem coram Deo tenetur.

Si restituere non valet, tunc diuina iustitia ipsum

eternæ

*c Matth. ii.
d concil. Hil-
dem. in d. for-
viu. Can. cap. 3.
Quid pensan-
dum Canonicis
quotidie fit.*

*e Concil. Hil-
dem. d. loco
cap. 4.
Canonicus, qui
non vult regi,
fructus præben-
dæ sua percipe-
re non potest.*

a concil Hilde-
men d. loc. c. 5.

b. 1. Reg. 15.

cap. c. illud. de

magor. et obedi-

Nolle obedi-

scelus idolola-

triae est.

Inobedientis in-

fidelis est.

c. in c. sciendū.

8. q. 1.

d. in t. Reg. di-

6. expositi.

cap. 1.

eternæ seruituti adiudicabit, si. hac vita, dum adi-

tempus habet, condignam poenitentiam non egat.

Sacra scriptura nos docet^b, quod obedientia-
sit, quam victimæ, & auscultare magis, quam adi-
cipem arietum. Quoniam quasi peccatum ardent-
e est, repugnare; & quasi scelus idololatriæ, nolle ap-
secre. Ex quo D. Gregorius infer^c, quod fidelis
fidei meritum possidet, obedientia, sine qua non
infidelis esse coniunctur, etiam si fidelis esse vici-
Et idem alibi^d præsumptum scriptura locum exponit:
tunc, inquit, obedientia melior est, cum holocæstus
& victimæ, mala non est. Quasi superbientes obedi-
entesque ad tanti boni considerationem redi-
dicat: Etsi nil à vobis per præsumptionem fieri, ob-
dientiæ virtus operibus, quæ eligitis, melior est.
Liquet ergo quo sita sit culmine, quam diuino obedi-
tionibus præpœta vidit altiorem ac meliorem. Quæ
longè alioris meriti est propriam voluntatem alio-
semper voluntati subiçere, quam magnis ieiuniis an-
pus attenerere, aut per compunctionem se in fecundis
sacrificio mactare. Qui qui perfidè voluntare ex-
ceptoris sui implere didicit, in caeliti igno-
mentibus, & fluentibus excusat. Etsi pro excellen-
tia virtutum gloria excellens bonum quartus, non
tamen obedientia quod excellenibus etiam etiam
eligi potius debet. Qui autem Prælatorum impo-
repugnant, ideo utique repugnant, quia diuina obedi-
luntatem se scire melius astimant. Quasi ergo gen-
tium ariolandi est, repugnare: quia velut contumeliam
diuino altari, ad aras dæmonum responsa percep-
dum cordis sui præstigiosis, ac superbis admittentibus credunt, & salubribus Prælatorum confundi, po-
traria sentiendo, refragantur. Nolle autem accep-
re, idololatriæ sceleri simile dicitur; quia nimis in-
obedientiæ suæ obstinatione nemo persisteret, si pro-
positi sui figuratum in corde quasi idolum noce-
ret. Dum enim agenda in corde concipit, quasi non
facit: Et dum conceptum mentis propositum se adi-
liberat, quasi ad adorandum simulachrum faciat.
Quasi ergo scelus idololatriæ est, nolle acqui-

qua qui quis in propria deliberatione obstinatus est, sacerdotio in maiorem contemptum erigitur: quia nus eis quae fingendo statuit propositi sui simulacris inveniatur. Deinde nolle acquiescere, quid est nisi & conscientia obedientie repugnare, & in eiusdem reprobationis obstinatione persistere? Non enim acquiescant, qui in cordis sui proposito invincibilis sunt, & per decernunt agere, nullius autoritate pretermitantur. Quia ergo qui huiusmodi sunt, rationibus non inveniuntur, qua poena cohibentur propheta intulit, dicit: Pro eo quod abieciisti sermonem Domini, abieciisse Dominus ne sis Rex. Quasi dicat: Quia cuncta vobis consilia respusi, pro culpa perniciacia non debes vobis ulterius corrigi, sed abiectionis poena damnari. Quantum itaque timeri debet inobedientiae culpa, intenditur, si hoc attente consideretur; quia propter hanc causam reges deponuntur. Hactenus D. Gregorius loco allegato, vbi plura alia habet lectu dignissima ab illis, summa in reformationis negotio, neque Deo, neque causa sua matri Ecclesie per ecumenicam Synodus generalitatem, neque Christi in terris Vicario Pontifici subiugare voluerunt, sed illorum praeceptis, ac decretis repugnarunt, nec nisi acquiescere voluerunt. Tunc D. Clemens Papa martyr ad Iacobum fratrem Domini scribens^a: Si, inquit, vobis Episcopis non obedirent omnes presbiteri, & reliqui clerci, omnesque principes tam maioris ordinis, quam inferioris, atque antiqui populi; non solum infames, verum etiam extores agno Dei, & consortio fidelium, & a liminibus sanctae Dei ecclesie alieni erunt. D. vero Ambrosius^b: Si quis, inquit, non obediat Episcopo, scilicet extollere, atque trahere deliderans, querens eum obumbrare merita Episcopi simulata affectione doctrinam, aut humilitatem, aut misericordiam; is a vero deuius superbit: quoniam vestitis ea regula est, vt nihil facias commendandi tui scula, quo minor alius fiat: neque si quid boni operis vocas, id ad deformationem alterius, & vituperationem exerceas. Non defendas improbum, & sancta ingens, & impugnes cuius crimen non deprehenderis.

Anterus

a epist 1. Et in
c. si autem. II.
q. 3. Et c. am-
ves. de maiorit.
Et obed.
Omnes Episco-
pis obediere de-
bent.

b lib. 2. offic. c.
24. et e. si quis.
vero. II. q. 3.

Inobedientis à
demonibus di-
scerpetur.
a in epist. ad
Episc. Hisp. &
in c. absit. II.
q. 3.

Inobedientis à
demonibus di-
scipetur.
a in epist. ad
Epis. Hisp. &
in c. abfit. 11.
q. 3.
Anterus verò Papa inobedienti, demonū ore obse-
pendum pronuntiavit his verbis ^a: Abit vi quicun-
sinistrū de his arbitremur, qui Apostolico gradul-
cedentes Christi corpus sacro ore conficiunt; pen-
nos Christiani sumus; qui claves regni celorum habi-
tes, ante iudicij diem iudicant. In veteri quidem ip-
habetur: Quicumque sacerdotibus non obtemperat,
aut extra castra positus lapidabatur a populo, atq[ue]
dio ceruice subiecta contemptum expiabat: cum
Nunc verò inobedientis spirituali animaduicione
catur, aut electus de ecclesia rabido ore damno
discipitur.

Prepositorum vita à subditis discutienda non v.

C A P. XII.

DVerò Ioannes Chrysostomus explicat
Paulum: Obedite Præpositis vestris, & si
estote illis, scientes, quoniam ipsis vigilante

animabus vestris, quasi ratione reddituri, ut cuncto
dio hoc faciant non gemetes; hoc enim expedie vobis
Quid ergo, inquit, si dicat aliquis dum Paradositum

Quatenus ma- lignis Prepo- sitis obaudien- dum sit, et non sit.

lignum est, non obaudiemus. Malignum querimus. Siquidem est in causa fidei, iuge illum, & euita cum- lum si homo fuerit, sed etiā si angelus de celo de- derit. Si verò in voto, & moribus malignū dicimus. Sicut in voto, & in aliis, sic in aliis. Sed ex facili-

scrutari: Et haec non ex me ipso dico, sed a deo, qui dicit deo. Audi enim Christum dicentem: Super carcerem
Mortis sedemus: Scriba & Pharistri. Et primò dicens:

c Matib. 23. Moy si iederunt scrips, & etiam hanc. his multa mala, tunc dixit **c**: Sederunt super cathedram Moy si: omnia, inquit, quæ dixerint vobis faciat.

autem fecerint, facere nolite. Habent dignitatē, & vitā sint perditā: veruntamen non ad vitam con-

fed ad sermones attendite. Quantum enim ad
attinet, nullus poterit laedi. Quia ratione hoc in qua
sunt, non nisi secundum omnes, & non que ipse, et si ad

facit, manifesta sunt omnibus, & in qua p-
cumen iniquitatis perueniat, poterit alios mala docere
Cum autem fidei causa vertitur, neque manifestum

omnibus quod dicitur, neque malignus dubitare
cere contraria: Nam quod dictum est: nolite iudic

ne iudicemini, de vita dictum est, non de hoc.

Digitized by srujanika@gmail.com

10.1007/s00339-017-0403-2

75
non infertur, hoc manifestat. Quid enim, inquit^a, a Matth. 7.
vales stipulam in oculo fratris tui, & trabem in oculo
non vides? Omnia ergo quae vobis dixerint, in-
vit, ut facias, facite. Facere autem operis est, non
est. Rursum idem alibi^b: Etiam si qui præsunt im-
probis forent, innumerisque scaterent malis, ne sic
quidem fas esset discipulo dictis non audientem esse.
Eodem si de Iudeorum Doctoribus dictum est, quo-
rum super cathedram Moysi sedebant, eos esse di-
plos, qui a discipulis audirentur, quanquam operibus
rursum malis, ut Dominus præcepérat, ne illa imi-
tarentur, qua venia digni erunt, qui ecclesiæ Præsides
agram Dei modestè viuentes conspuunt, & con-
stant?

Huc pertinet & illud, quod idem alibi prædictum
explicans: obedite Præpositis vestris, &c. ha-
bit. Nam dic, inquit, oro, ipse tanto periculo tui gra-
tia subditus est, tu illi obtemperare detrectes in his,
qui tibi utilia sunt? Etsi enim ille sua omnia ritè di-
cunt, quamdiu tu minus rectè vales, angoris va-
lentia non est: cum duplex ab eo ratio sit exigen-
ta. Nam vero considera quantum periculi sit per sin-
gulos subditorum discutit, rationemque pro omnibus
adire. Quantumvis illi honoris impendas, quan-
tumlibet obsequij deseras, nihil his periculis referre par-
oemus. Nam etsi animam ponas, ipse hoc pro te iug-
urfacit. Et si id minus hac in vita facit, quod persecu-
tione non adgit tempus, eam tamen periculo æternæ
mortis exponit. Tu contrà neque ad verba vsque illi
subi vis. Hoc nempe est malorum omnium causa;
quod rectorum autoritas periit. Nulla illis reueren-
tia habetur, nullus honor, nullus metus. Obaudite, in-
quit, Præpositis vestris, & subditi estote illis: At nunc
benigna & confusa sunt omnia. Neque istud Præposi-
torum gratia. Quid enim illi de nostro honore lucran-
tia, nifi in quantum obtemperantes habebunt, idque
potestate nostra? Hi enim licet honorentur, nihil
de eo honore in futurum lucrantur, maioremque
damnationem inde suscipiunt. Et si patientur iniu-
nis, nihil ex iis detrimenti in futurum acquirunt:

b in epist. ad
Galat. cap. 1.
Improbis et ma-
lis Præpositis
obedientiam est.

c in epist. 2. ad
Timoth. cap. 1.
homil. 2.

Causa omniura
malorum est,
quod Superio-
rum authori-
tas periit.

In iniuria, quae
Præpositis pa-
tiuntur, cedus
illis in merito,
& defensione.

imò

imò & meritorum illis accedit *lumulus*, aique *edificatio*. Nostri denique causa cuncta illi faciunt. Nam si honorantur a subditis, & hoc illis fieri subet *lumus*, quemadmodū dicebat Heli^a: *Assumpsi te de deo* tris tui: *Siue iniuriis afficiantur*, *hoc in te Deum* *perpetitur*; *sicut ad Samuelem ait*^b: *Non te sperne*, *sed me*. Itaque illis contumelia lucrum; honor onus est. Non ergo hæc illorum gratia, sed velim sa dico.

Honorans sa
cerdotem Deum
quoq. honorat

b 1. Reg. 8.
Inuiriām, q̄ta
afficitur Pre
positus, Deus
patitur.
Honor Prepo
siōrū omnia est.

b 1. Reg. 8.
Honorans sa
cerdotē Deum
quoq. honorat

b Math. 10.
Mar. 9.
Lvt. 10.

c Eccles. 7.
Gratum Deo
est, malum sa
cerdotem hono
vari.

Qui vos, inquit b, suscipit, me suscipit; & faciunt
autem, eius in honore habete. Hinc Iudai Deum invi
nere didicerunt, quia Moysen contempnere quoniam
dibus eum impetebant. Nam qui pie sacerdotem invi
tur, longè maiori pietate Deum reuerebitur. Ebenus
malus fuit sacerdos quispiam, attendit Deus quod
fui gratia illum etiam qui dignus honore non eram
sequiis fous, ipseque tibi præmia exoluet. Si enim
prophetam in nomine prophetæ suscipit, mercede
prophetæ accipiet: profectio & qui ceat, & oportet
rat sacerdoti, mercede sua non destituerit. Nam
de hospitalitate agitur tantum, ubi quem suscipi
ras, tantum præmiorum accipis; si ci subvenias
Deus imperat, non multo magis mercede donat.

An ignoras quid sit sacerdos? Angelus utique Domini est, non ex se ipso loquitur: si despicias, non illi
despicis, sed Deum, qui illum ordinavit. Quidem
non agit Deus salutis nostræ causa? quid non locum
per quem non operatur? Si enim per lucam operatur
est, & per prophetas quibus dictum est: non nouis
discedite a me, qui operamini iniquitatempore, ne
qui dæmones in nomine suo eiecerunt: non magis
sacerdotes diuino ministerio famulantes operatur

Namque si Præpositorum vitas discutere pos

mus, ipsi doctores nostros ordinare contendimus

uerisque ordine naturali, quæ supra sunt, infra es

lumus. ut superius pedes, inferius vero sit caput, ac

d 1. Corint. 4. quid Paulus dicat^d: mihi autem pro minimo est

Sacerdos quid
est.

Præpositorum
vite a subditis
discutiendæ
non sunt.

d 1. Corint. 4.

obis judicer, aut humano die. Et iterum ^a: Tu quid
iudicas fratrem tuum? Si fratrem iudicare non expe-
tit, quanto minus magistrum? Nam si hoc statuit Deus,
tu facis; peccasque nisi facias. Si vero cōtraria p̄-
cipit, noli pr̄sumere, neque ea conceris, quae super te
sunt. Insurrexerunt aduersus Aaron post vituli forma-
tum effigiem Coe, Dathan, & Abiron. Quid ergo?
nam illi petiere? Quilibet qua ad se pertinent solici-
taret. Nam si quidem fidei dogma peruerterat, etiam
Angelus sit, obaudire noli: si vero recta docet, noli
ista, sed verbis intendere. Habes Paulum verbis te o-
mnisque moderantem. Non distribuit pauperibus,
sunt; non bene dispensat ecclesiæ res. Vnde tibi id
sunt? Noli illum culpare antequam discas reatum:
ut, plurima quippe ex simplici suspicione iudicatur.
itate Deum tuum, audi ipsum dicentem ^b: Descen-
sime video, si secundum clamorem suum consum-
matur: si autem ut sciam. Quod eis didicisti, &
commadisti, & vidisti, iudicem sustine. Noli pr̄cipere
iusti ordinem; illius est munus ista discutere, non
tu. Quis in se est, pastorem noli curiosè discutere,
ut quaque criminis tuus tenearis, quod illum ac-
cuse per alium. Et quomodo, inquieris, id mihi dicit,
quid ipse facit? Non tibi ipse dicit, nam si illi ob-
temperas, mercede priuaris. Christus hæc admonet.
cum agitur aliena iudicemus; sua quique discutiat, vi-
tum quisque diudicet suum.

^a Roma. 2.14.
^b Jacob. 4.

^b Genes. 18.

Vitam quisque
diudicet suam.

Ardebet ille, inquieris, melior esse, quam ego. Cur
quod? Quia sacerdos est. Et quid habet illi amplius
quam tu? Non labores, non angores, non ærumnas?
Erebe te melior? Quid ergo? Nisi sit melior, te-
cum perdis, ac perimis? Sunt verba ista plena arro-
gante. Vnde enim nosti illum te non esse meliorem?
Erebe inquieris, & sacrilegus est. Vnde hæc nosti?
Arte ipsum per præcipitiam impellis? Nempe si quis
erit, illi purpuram habet, quamvis id scias, aurem
sunt; et si arguere possis, protinus resiliis, teque scire
villimas, nolens gratis subite peccatum. Quid ergo
in loco periculum minimè necessarium suscipis?
non carent reatu hæc verba. Audi quid dixerit Chri-

CCC stus ^a:

a. *Math.* 12.

stus : Dico autem vobis, quod omne verbum tuum,
quodcumq. locuti fuerint homines, reddent ratione
de eo in die iudicij. Cur te ipsum quis arbitratur
meliorē? Cur non ingemiscis magis, ac peritus sint
atque in humū respicis, imitando felicē pueritiam
enim melior sis, hac existimatione tua cūcta portas
melior es? tace, & perfistas esse melior: quod si loqua
omnia exinanisti. Si te putas esse, desististi: si non posse
multū sāne profecisti. Si enim qui peccator adiutor
vbi confessus est, iustificatus descendere mensuram
peccator non est, & esse se putat, quid oro lucrum
quantum ea humilitate suis adjicet commodis
tam tuam diligentius discute. Fur non es, atque
violas, at innumera huiusmodi perpetratas: Neque
vt furtum probem dixerim: absit: imo illud valde
cōr, & eum qui est huiusmodi, defeo: nam die iudicij
potest, quam sit sacrilegium malum.

Ex malitia sa-
cerdotis seu pa-
storis nullum
solatum capit
subditus.

b *Eccles.* 3.

Quare Prepo-
fiti honorandi
sint. 1

*Estote factores
verbi diuini, et
non auditores
cantum.*

306 DE VITA ET HONESTATE
a Matth. 12. stus: Dico autem vobis, quod omne verbum ostium, quodcumq. locuti fuerint homines, reddent ratione de eo in die iudicij. Cur te ipsum quisquis arbitratu meliore? Cur non ingemiscis magis, ac pedius uero, atque in humu respicis, imitando felice publicani, enim melior sis, hac existimatione tua cuncta perdidisti. Melior es? tace, & persistas esse melior: quod si loqua omnia exinanisti. Si te putas esse, delisti: si non quis, multu sanè profecisti. Si enim qui peccator aduersus peccator non est, & esse se putat, quid oro lucratum quantum ea humilitate suis adjicet commodis. Ita tam tuam diligentius discute. Fui non es, atq. a viola, at innumera huiusmodi perpetras. Neque ut furtum probem dixi, im: absit: imò illud valueris, & cum qui est huiusmodi, defeo; nam dico non potest, quam si sacrificium malum.
Ex malitia sa- piet subditus? Nihil minus. Cæterum dabit ille quod scelerum suorum debitas poenas: dabis autem & a tuorum criminum poenas. Patrem qui habet, et in le patiatur incommoda. omnia patris reuocantur. teget. Noli enim, inquit, gloriari in ignominia pe- tris tui; neque enim tibi tam gloria, quam punitio est. Etsi sensum amiserit, veniam habet. Longe- lum, quod tibi diebus singulis diuina misericordia scripturas relegi facit; tui gratia exornat domum; propterea vigilat; propter te vota persoluit; pro te precatur astat; tui causa preces excoluit; pro te illum religio, cultusque & obsequium est; pro te omnia. Reuertere haec ergo atque considera, atque ea summa cum reuerentia. At malus ille est: & te quid? Nunquid enim qui malus non est, ipsius magna ista & diuina largitur? Absit. Fides enim tua fidelis sis: neque nocebit malus, si fueris ipse datus. Verum vos ea seruare, quæ diximus: nam si fides audimus, & nunquam audita perficiimus, nimirum quæ dicuntur emolumenti percipimus. Atque

ogo nobis ipsis quæsodiligerent, & quædicta sunt ma-
gno studio implete curemus. Describamus ea mentis
nostræ tabulis, conscientiæque affixa tencamus.

in quibus & quomodo Superioribus ad consequendam, & con-
seruandam honestatem obediendum sit.

CAP. XIII.

Obedientia quæ maioribus præbetur, Deo exhi-
betur^a. Quicquid igitur vice Dei præcipit ho-
mo, quod non sit tamen certum displicere Deo,
qui secus omnino accipiendum est, quæm si præcipiat
Deus. Quid enim interest, utrum per se, an per tuos
ministros, siue homines, siue angelos hominibus in-
seruat suum placitum? Sed homines, inquis, facile fal-
lere in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda, & in
præcipienda fallere possunt. Sed enim quid hoc refut-
ta, qui conficius non es, præsertim cum teneas de scri-
pturnis^b, quia labia sacerdotis custodiunt scientiam;
la legem ex ore eius requirunt; quia angelus Domini
eximium est. Requirunt, dixerim, legem: non quam
in scriptura illa scriptura tradiderit, vel ratio manis
ista probauerit. De huiusmodi quippe nec præceptor
spectandus, nec prohibitor auscultandus est: sed
quod ita latere, aut obscurum esse cognoscitur, ut in
librum venire possit, utrum Deus sic, aut aliter forte
sit, si non de labiis custodientibus scientiam, & ex
coram angelii Domini exercituum certum reddatur. A
quo denique diuina potius consilia requiruntur, quam
ad eum, cui credita est dispensatio mysteriorum Dei?
quid proinde quem pro Deo habemus, tanquam Deum
alium, quæ aperie non sunt contra Deum, audire debe-
mus. Imperfecti cordis & infirmæ prorsus voluntatis
socii est, statuta seniorum studiosius discutere; haerere
in singula quæ in iunguntur, exigere de quibusq. ratio-
nem, & male suspicari de omni præcepto, cuius causa
auerit, nec inquam libenter obediare, nisi cum audi-
tontigerit, quod forte libuerit, aut quod non aliter
erit, seu expedire monstrauerit vel aperta ratio, vel
subtilitate authoritas. Delicata satis, imò nimis mo-
da est huiusmodi obedientia.

CCC ii Rursum

Obedientia quæ
maioribus præ-
beatur, Deo ex-
hibetur.

^a D. Bernar-
dus in tract. de
præcept. &
dispersat.

^b Mala. 2.

Cuiusmodi lex
ex ore sacerdo-
tis requirenda
sit.

In quibus obe-
diendu sit Su-
perioribus.

Statuta Supo-
riorum disem-
tiendu non sunt.

Delicata &
molifera obe-
dientia.

legiam voci, manu operi, itineri pedes, totum se colligi, ut imperantis colligat voluntatem. Quintus gradus est, adimplere velociter. Viriliter agite, & constiteretur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino^a. Sexus gradus est, humiliter obedire. Septimus gradus est, indolenter obtemperare. Non qui incepit, sed qui perseverauerit saluus erit^b. Incipere multorum est, perletrare paucorum. Perseveratio singulavis est filia summi Regis, virtutum fructus, earumque consummatio, totius boni repositorum, virtus sine qua nemo videbit Deum, nec a Deo videbitur. Sola est, quae amatorem obedientie ad Regis cubiculum introducit, ut eum visitari in decoro suo, in quae desiderant angeli proficere.

Quid vero mirum si peccator homo obedientiae in praelatis vita breuitate se subiicit, quando hanc mediatoris Dei, & hominum tenuit, & tenendam praecepit, v.d. Gregorius inquit^c, & cum obedientes remune-
re, non relinqui? Scendum tamen est nunquam per obtemperiam malum fieri: aliquando autem per obe-
dientiam debet bonum quod agitur intermitte. Neque
cum in paradiſo arbor mala extitit, quam Deus ho-
mum, ne conligeret interdixit: sed ut melius per obe-
dientie meritum homo vnde conditis cresceret, dignum
fuerat, ut etiam a bono prohiberetur: quatenus tanto
verius, hoc quod ageret virtus esset, quanto & a bono
celans auctori suo se subdiu-um, & humilem exhiberet.

Redde igitur reverentiam Prælato, & obedientiam, quorum altera cordis, altera corporis est. Nec enim offici exteriori obtemperare maioribus nostris, nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis^d. Vnde D. Gregorius dici voluit clericis^e, ne Præposi-
tum suorum vita temere iudicent, si quid eos fortal-
legeret reprehensibiliter vident, ne vnde mala recte-
tadarguit, inde per elationis impulsum in profundio-
ra mergantur. Et ne, cum culpam suorum Præposito-
rum considerant, contra eos audacieores fiant; sed sic
corum prava apud semetiposos diiudicent, ut tamen
divino timore constricti, sub eis ingum ferre reveren-
tiz non recusent. Quia Præpositorum facta oris gla-
dio ferienda non sunt, etiam cum recte reprehendenda

Ccc iii iudi-

^a Psalm. 30.

6. 7.

^b Matth. 10.

6. 24.

^c Perseruerantia,

virtutum est

consummatio,

sine qua nemo

videbit Deum.

^c in c. quidam

go. 11. q. 3.

^d Perobedientia

in quam ma-

lum debet fieri,

sed pro eis bona

quod fieri inter-

mitti.

^e Reverentia, et

obedientia quo-

modo reddenda

Prælato.

^d Bernard. in

ser. 3. deaduena.

^e lib. 3. de cura

past. cap. 5. et in

concil. Aquis-

gran. 1. c. 103.

^f Cur Præposi-

torum vita à

clericis diudi-

canda non sit.

a in d. serm. 3.
de aduen.

iudicantur. Atque hanc sententiam fecutus D. Bernardus^a: Etsi, inquit, tam manifeste innouerit indea Prelati alicuius vita, vt nihil omnino dissimilatum, nihil excusationis admittat, proprie cutt tamet, quod est omnis potestas, ipsum, quem modo talentum, excelsum reputare debemus, non praefatu personæ meritis, sed ordinationi diuinae & digni ipsius officij deferentes.

In quibus Preceptis positi obediens non sit. à Domino prohibitum est, facere iussit, vel quod conceptum est præterierit, aut præterire mandauit, prohibuerit, sancti Pauli Apostoli^b, sicut B. Iacobus scribit^c, sententia ei ingerenda est, dicentes: Etiam nos, aut angelus de cælo euangelizauerit vobis priusquam quod euangelizamus, anathema sit, & execrabilis omnibus, qui dirungunt eum. Item si is præfatus, præter voluntatem, vel præter quod in scripturis evidenter præcipitur, vel dicit aliquid, quod imperat, tanquam falsus testis Dei, aut sacrilegus habetur. Cui sententia accedens D. Bernardus^d: Siue Dei, siue homo vicarius Dei mandatum quodcumque dederit, pari profecto obsequendum est, ut ipsius contra dictum deferendum: vbi tamet. Seo contraria non præcipit homo. Quod si contigerit, pergendum inobstanter consulto in sententia Petri^e: quia obediens optinet Deo magis, quam hominibus. Atque hoc ipsum prius à D. Hieronymo dictum fuit, qui explicans illud Paulum: Serui obedite dominis. Si Dominus inquit, ea iubet, que non sunt aduersa sanctis scripturis, habentur Domino seruus: si vero contraria præcipit, magis obediens spiritus, quam corporis Domino. Sicutum est, quod præcipit Imperator, iubens exceptum voluntatem; si malum, responde: Oportet Deo magis obediens, quam hominibus. Hoc ipsum & de servis pudi dominos, & de filiis apud patres: quod in illis omnibus debent dominis, & parentibus esse subiecti, quod contra Dei mandata non sunt^f.

g. c. si dominus
ii. q. 3.
h. in ea. Iulianus,
ii. q. 3.
i. in c. impera-
tores. II. q. 3.

Iulianus Imperator, vt narrant D. Ambrosius^g, & Augustinus^h, quamuis esset apostata, & idololatria-
buit tamen sub se Christianos milites, quibus cum dicitur

ebat; producere aciem pro defensione reipublicæ, vel
ne contra illam gentem, statim obtemperabat, & obe-
diebant ei. Cum autem diceret eis, producere arma in
Christianos, tunc cognoscebat Imperatorem cœli.

Quando volebat, ut idola colerent, & thurificarent,
prosponebant illi Deum: & sic distinguebat dominum
eternum a domino temporali. Non utique contem-
nabant potestatem; sciebant enim, quod qui resisteret
potestati, Dei ordinationi resisteret; sed eligebat ma-
nus suam. Major enim potestas Deus, quam Impera-
tor. Hic carcerem; ille verò gehennam minatur^a.

Quanguā omnes, qui sacris mancipantur ordinibus,
monasticis regulis teneantur astricti, expedibile tamen
sum fuit concilio Toletano^b, ut promissionis suæ
recta sub cautione sponderent, quos ad probationis
gradus ecclesiastica probare disciplina. Solet enim plus
teni, quod singulariter promissum est, quam quod
generali sponsione concluditur. Et ideo placuit huic
insti concilio, ut vnuquisque, qui ad ecclesiasticos
gradus est ascensurus, non ante honoris cōsecrationem
assurgat, quam placiti sui annotatione promittat, ut fi-
xum ratione in certa cordis contritione ac deuotione
austodiens, iuste, & pietate debeat, & in nullis ope-
ribus suis canonicis regulis contradicat, atque ut debi-
tum per omnia honore, atque obsequij reuerentiam,
præmineti sibi vnuquisq. dependat, iuxta illud Papæ
Leonis editum: Qui se scit aliquibus esse Prepositum,
non moleste ferat aliquem sibi esse Prælatum; sed obe-
dientiam, quam exigit, etiā ipse depēdat. Poena tamen
iuxta ecclesiasticę consuetudinis morem, & placitis ta-
būm inferenda, & ab his, qui transgressores fuerint,
penitencia. Qui autem rebelliter viuit, & discere, at-
que agere bona recusat, magis, ut B. Clemens inquit^c,

Milites quatu-
rus Imperato-
ri, vel Duci o-
bedire debeant,

a. August. de
verb. dom. ser.
b. et c. qui re-
sistit. II. q. 3.
b. II. cap. 10. et
c. quanquam.
diff. 23.

Ordinatus in-
ter alia promis-
tit, canonicis
regulis nō con-
tradicere. Et
Superiori suis
obedire.

c. epist. 3. c. in
c. fin. diff. 38.

d. Deut. 17. c.
Inobedient sa-
cerdoli, quomo-
do in veteri te-
stamento puni-
ti solent.

An honestas clericorum alia nunc habeat esse, quam dicitur fuit. CAP. XIII.

Q Vocirca SS. Tridentina Synodus anima-

a seff. 14. de-
refor. cap. 1.

tens obedientiā Prælatis debitam in excomu-

lace, eamque tamen omnibus ad falcum
cessariam publico decreto declarauit, & statim quod
honestius, ac tutius sit subiecto debita Præposito
dientiam impendendo, in inferiori ministeri depe-

re, quam cum Præpositorum scandalorum graduum
rum appetere dignitatem, Dolendum, & depletum
profecto est, quod si quæ à Prælatis seu Superioribus
ex SS. concilio Tridentino obseruanda propo-

*Objectiones
duæ.*

*b de vita con-
templ. l.2. c.10.*

Solutio prioris

c serm. 4.

*Obedientia mol-
lit imperium.*

*Solutio poste-
rioris.*

d art. 21.

*An ecclesiæ ho-
nestas nunc a-
lud quæ olim,*

requiriat.

*Qui quid con-
trariatur vir-
tuti, contraria-
tur honestati.*

nouitas. In vium veniant, & neminem frequenter
conturbabunt. Dura quidem sunt, sed obseruantur
lentibus. Cæterum si faciant ista, que difficultas
cientibus sunt, statim facientibus facilis fuit. Ob-

dientia enim, ut B. Leo ait, nonnulli imperatores

dura ibi necessitate seruitur, & diligitur quod habet.

Quod autem dicant, ecclesiæ, & clericorum han-

tem aliud iam requirere, quam olim: haec ex his

ut D. Richelius, de vita ecclesiasticorum scribit: re-

quit, incorrigibilis multos efficit, sed viuam re-
verè perpèdant, quid ad veram pertineat honestas,

ad eorum decentiam, & ornatum. Etenim quod

contrariatur virtuti, contrariatur vera honestas, & si

theologos appellatur, quod propria honestate, &

licit appetitum, tanquam per se appetendum. Han-

B. Isidorus, quod honestum dicitur, quasi status hon-

oris. Honor autem debetur sapienæ, & virtutis im-

dignitati, quæ sapientia ac virtutibus est ornata. At

quicquid contrariatur sapientia, ac virtuti, in honestate

est reputandum, nec verè honestum censetur. In

honestas ministrorum ecclesie sita est in vera, & in

humilitate, in forti patientia, in mansuetudine, & in

obedientia.

*In honestum
quid.*

*Honestas cler-
icorum in qui-
bus consistat.*

obedientia, charitatem, in omni castitate, maturitate, sobrietate, iustitia, misericordia, liberalitate, terrenorum contemptu, contemplatione, ac desiderio supercorum, caritatisque virtutibus, donis, & gratiis Spiritus sancti. His praelucere, ac ornatus esse debet facerdos, Canonicus, & quilibet ecclesiæ minister, aliisque conspicuus apparere, qui ipsius exemplo prouocentur aliorum virtutum desiderium, amorem, & imitationem. Facili fatebimur haec esse verissima, atque in iudicis virtutibus consistere veram honestatem, si uiam, & conuersationem Domini nostri Iesu Christi (qua haud dubie est omnis honestatis ac veri ornamenti exemplar absolutissimum) serio contemplemur: si quod quisque proprius accedit, eò in omni vera honestate est absolutius: falluntur proinde grauiter, qui honestatem, & decentiam ecclesiasticorum hodie possumut contra Christi, & sanctorum patrum doctrinam, & exemplum, in superflua pompa, vestium, aut mensis opiparis, & delicatis, multiplici servulorum apparatu sarcitis, aut in domorum superba magnifica, & supellestis nitida multiplicitate, familiarium non necessaria, qua superauicendant, multitudine; aut opum affluentia: Non in his consistit ecclesiastica uiri verum decus, & ornamentum apud Deum & uos probos (licet haec mundus plurimum valere existimat) sed in virtutum prescripti, ac aliarum idem exercitio. In quo qui sedulò versabitur iam præsumptam faciliu[m] vanitatem facile declinabit, seque in te, & exterioru[m] eo ornatu conteget, quo non modò in confpectu Dei, verum etiam omnium vera honestatem, & clarus, & fulgidus: atque hunc agorem positum (quantum ad extera quidem bona sunt) in honesta mediocritate, eiusque recto usu non modo Apostoli, & discipuli Christi, exemplo magni sui obseruarunt, verum etiam quam plurimi alii temporibus posterioribus Episcopi una cum suis clericis, etiam dum ecclesia pace, & quiete, ac reru[m] affluentia potiretur. Quare vanè se excusare quidam hodie solent, quarentes excusationem in peccatis, ac diuinis, nunc alia esse tempora, quam olim. Non enim

CCC V tem-

In quibus falli potatur honestas clericorum consistere.

In virtutum exercitio clericorum honestas consistit.

An alia nunc sint tempora, quam olim.

temporis conditio est, quæ nūc aliud, quām omni-
quirat, sed hominum maior vanitas, curiositas, pœ-
tatio hanc producunt, ipsi Domino Christo, ac his
patribus omnibus inuīam, & saepe per eos probationem
superfluitatem, luxum, & dissolutionem à ven-
tate, & decentia, veraque honesta mediocritatem
pro cuiusque statu & conditio neutquam inveni-
mus) nūm recedentem; quod vitam intelligentem
filij hominum iij, qui diligunt vanitatem, & quænti-
mendacium.

Porrò ad pleniorē suprà positūm oīōūm
solutionem, & nostri instituti clariōem ac si mō-
dēstionēm ac probationēm; non importūt
adserenda, & ascribenda videntur, quæ de illustriss.
ac reuerendiss. Domini D. Caroli Borbonei Caro-
nalis, Archiepiscopi Mediolanensis vita & honesta-

*Devīta et ho-
nestatē Dn.
Cardinalis Bor-
bonaei, Ar-
chiepiscopi Me-
diolanensis.
De mensa il-
lue frugalita-
te.*

quidam ipius Sacellanus, qui in sua familia bimac-
vixit, & que in omnibus adfuit, suggestis cuiusdam
meo Rōmæ. Primum, in mensa simplicissima
herbarum & olerum ac communis ciborum re-
tentus est. In quadragesima fere iusculo cuiusdam
xtis alliis vescitur, nec valde nūta tercula, & nūta
condimenta apponuntur, & ipse parum admodum
de comedit. Tria tantum & ea perpāua vita in
luta aqua in prandio ebibit. In cena nihil tenet
cibi. Nullum vas argenteum, prater cochlearia
culas, in mensa eius adhibetur; reliqua omnia hinc
& illa, vt orbes, scutellæ, salinum, maliuīum, fricaria
babit. Quater singulis hebdomadis à carnis
feria secunda, quarta, sexta & Sabbato, nū quæ
quando propter aduentum hospitium, si forte re-
gnates, feria secunda carnes comedat. Et hanc
per totum annum ipse cum omni familia iecuram
peri pro collatione deceim vel duodecim nucleo
lorum pineorum edit, & vitrum vnum vini, pro
dia parte dilutum aqua, bibit. Quinque solē
nocte dormit. Dum prandet semper audire faci-
etio, modò latīnē, modò italīcē, pro capiē
illi assident: nec vñquam à principio vique ad
interrumpitur præsentibus hospitibus. Multimēdi-

De abstinētia.

De ieiunio.

*De somno.
De sacra, dum
prandet, lectio-
ne.
Mulieres ad
mensam non
admittit.*

pauperes, & in pios usus, auctor aliquando in
œconomia domus eius, quod diceret, le eximis-
lum maximam partem redditum Episcopum in
egenos conferre. Pretiosissima quædam ornata &

*De fletu et ri-
fis.*

De humilitate.

*Quam in fa-
milia sua se-
et disciplina.*

*De domesti-
cum fori con-
fessione commu-
nione, ieiunio,
& abstinencia.*

*De abstinentia
ante Natalem
Domini
De accubitu in
mensa.*

*Quando cum
domesticis suis
ipse prandeat.*

vasa sacra donavit ecclesiæ cathedrali. Flebat
sæpissimè, maximè autem ubi sacrificium propte-
ratias Deo agit: ridere vero nunquam: qui acci-
bus ridiculis vñquam loquitur, aut alios loquen-
dit. Cum Romam venit, dicitur simulatio huius
hospitalia se conferre, ibi, humilitatis causa, ex
extremæ illorū, qui ibi sunt, propriis manibus con-
sumunt.

Nullus ex tota familia sua aut indusarum plorat,
aut gladios vel arma gestat. Omnes quoque fami-
lies in vestitu clericali incedunt, videlicet pectora
dratis, & togis usq. ad talos demissis. Nullus alius
sos, aut qui nihil omnino agant: sed plorunt, ne
duobus officiis fungitur, nec recusare audet, quia
ei amplius imponitur. Quarum reum scilicet do-
ctricarū cura summa est penes œconomum: cultus
Dn. Cardinalis in hac parte omnia tribuit: ita nō
eo alij famili conquærantur, nihil proficiant. Quia
huiusmodi querimonias non digna in reponuntur
verbū: Siue quia non inuitum fere loqui solet, ne
quia eius, qui domum suam administrat, autho-
rū imminuere nolit. Semel omnes singulis mensibus
sunt & communicant à minimo viisque ad maxi-
mum: feriis quartis per totum annum à carna-
stinent, & feriis sextis ieiunant; pro collatione plor-
na, aut duas vñcias panis, aut unum tantummodo po-
mum, aut pauca amigdala decoritata cū poulo. In
A. Dominica post festum beati Martini vique ad
uita ē Christi omnes vescuntur pīcibus. Dum aere
bunt mensæ omnes ex vna parte sedent, sed pīmī
co Vicarij tam criminalēs, quam ciuiles, tum laici,
viciibus in mensa legunt, præter iacerdotes. Sug-
bent suas portiones separatim, circiter tria, relata
fercula. Diebus festis ac Dominicis Dn. Car-
dinalis Archiepiscopus in eodem loco cum famulis sus-
det; cui in eadem mensa Vicarij generales sus-
det.

ales, quam ciuiles affalent. Eadem hora & seruitio-
nem maiorum famulorum ex altera parte prandent; qui
anno sciammo omnes sedent, & non singuli suas por-
tes sibi accipiunt, sed bini ac bini simul comedunt,
a com. Dominis simul de mensa surgunt, quorum
imperaliquis sua vice & aliis in illa mensa prælegit.

*Postprandium
quid domesticum
ficiunt.*

Ad cœnā quo-
modo se præpa-
rent.

la cellano, singuli eorum qui possunt hac se meditare exercent, aut per semi horam legunt solarium. Ius finitis cantatur Salve regina. Et Dn. Cardinatando praeit, vel, eo absente, senior sacerdos. neque vnoquam hoc tam plium opus intermititur. Postea cena sumpta, omnes famuli in cubiculū quod magnum ascendunt, ubi in hymne se cōficiunt ad gemitum; & simul duo facellani eos in catechismo & rudimentis fidei ac pietatis erudiant. Quod si ex his

THE CLOTHES

◎ 人物

totam suam reformatum ecclesiam Mediolanensem, ante sua tempora dissolutissima erat; licet inuiti quidam & armati se opponerent; ipse tamen accepta propnis manibus cruce ingressus est loca quædam armis hominibus obfessa. Monasterium humiliatorum tamen reformatum vellet, atque id illi ægræ ferrent, submissus est vnuſ eorum, qui militari ueste indutus tormentum in eum dispergideret, cum sub noctem orationem faceret. Sed diuina prouidentia, tametsi eum attingeret, non est laetus. Paulò post cum quidam secretò miasceret, qui nam esset, qui hoc facinus fecisset, & quod in loco latitaret, noluit eum prodere, quoad à Pio V. annuata constitutione quadā Bonifacij 8. contra perniciosos Cardinalium Rom. eccles. & eorum cōscios coetus est ille, qui Dn. Cardinali dixerat, in publicum proferre.

in matione Dei
protectio.

*Illius in faci-
novoſi iuſtitia
et animaduer-
ſio.*

proferre. In monasterium quo cladem feminarum
duo nobilissimi iuuenes in uestibus monialium
mitto ſexu intraffen, eo praetextu, vt fingoli conti-
nent, re autem vera ex condito, vt altera una
fororē sacrilegē conſtrupraret, vbi ſemel in pueris
illios ex fenefra cubiculi vnius fororum proficere
Abbatissa vidiſſet; atque acceptis à monialibus la-
lis clauibus, in hoc cubiculum intraffen, coſtrudie-
ueniſſet, re relata ad Dn. Cardinalem, vrieque cum
paulo post, capitis supplicio affectus eſt. Nulla
aut ſua, aut parentum ſuorum nobilitate ſufficien-
tia.

*Quas ad ſenu-
tices admittat
Qualis mulie-
rum in ecclſiā
debeat eſſe in-
grefſio.
Mulierū à vi-
vī in ecclſia
ſeparatio.*

*Illius ad refor-
mationem vi-
gilantia &
ſtudia.*

De viſitatione.

Mulieres nullas ipſe Dn. Cardinalis in praetextu
ſuam admittit, niſi quae forte ſupplices adorantur.
Tum maximē prouide ne tēpla ſine velo ingre-
ſiatur, ita vt quosdani conſtituerit ad uestibula tem-
pore, qui illas, quae ſe non velarent arceant. Conſtitu-
etiam in diſiit, vt tales à confeſſione repellant, Di-
ſtationum, cum maximus eſt concurſus populi, de-
ſunt oſtia, per quorum vnum ſcenaria, per alterum in-
trent yiri, qui interiecta cortina a ſe innicent ſe-
etur, ne mutuō ſe aſpiciant. Pē viginti ex con-
ſilio exploratores nocte mītūt, qui inquirant quae
cerdotes domi ſuā faciant, & ſicubi deprehendantur
vel cum mulieribus impudicis, vel aleis male impu-
terere, praeter alias pœnas grauiores mulierum pene-
nia, quae in ſeminarium, aut alios pios viſus conueniuntur.
Quod ſi aliquantulum plus nummorum in arcula
retineant, quām ſit neceſſe pro eorum ſtatu illud que-
que coguntur pauperibus erogare. Sape ipſe ecclſia
ſuā diocesis viſitat, & tum bis, vel ter, vel quām
hebdomada conſicionatur. Aliquando per ites me-
loca montosa & inacceſſa, ita vt interdum neccleſie
beat baculo inniti ac manibus & pedibus repre-
Nullos ex famulis ſuis præmittit, qui ei holiſtrum
cibos præparent, ex quo fit, vt interdum nec leſio,
nec cibum inueniat. Denique neminem patiūt ſunt
vel nobilium, qui ſunt in eius comitatu, gladium
arma ſecum ferre, tantūm crucē vnius ante cum

Ducrum Se-
minariorum
erectio.

Et autem ecclesia Mediolanensis idoneos semper
ministros haberet, instituit amplissimum seminarium,
ut in literis ac pietate iuuenes educarentur. In quo cis-
ta philosophia, quam Theologia a doctissimis pro-
clamouit pia legitur. Sed quia omnes philosophi non
int capaces, instaurauit aliud collegium, quod Cano-
tum vocauit, vbi indocti pastores, & sacerdotes per-
mam, aut alterum alium in casibus conscientie, & si-
milibus, quae ad officium suum spectant instruuntur, ac
ut ad curas suas remittuntur. Ex seminario autem
hoc contigit egregium quandam adolescentem, qui in
scitis literarum optime profecerat, ad officium Prae-
dictum vocari: quem vbi Dn. Cardinalis intellectus
cum domicillis quibusdam consuetudinem habere,
cum paternè admonuit, ut vitam emendaret, post
admonitionem suam nichil apud eum valuisse sen-
tient, in ipso penè delicto comprehenditum prius coniici-
taretur iussit, postea ad tristremmittendum ad-
monitum. Qui cum ducceretur, interea temporis multi
excellissimis ciuibus Mediolanensis apud D. Car-
dinalem pro eo intercesserunt, ut mitior in eum pœna
admetteretur. Quorum precibus vixtus, tametsi ægre,
non quidem pœnam siveat, sed in aliam aliquantò
lenorem mutauit. Nullus iam ex toto clero eius aut
cas in industiis suis, aut galeros byssinos, aut annu-
los digitis, aut caligas inflatas gestare audet. Ob-
servationem iurium ecclesiasticorum, bis vel ter Gu-
amatores Mediolanenses excommunicauit; licet ei
conās à Rege Catholico Philippo amplissima pen-
sionaria solvatur; ex qua magna ex parte viuit.
Nam cetera omnia beneficia sua, excepto Archiepisco-
pato, & si quid forte à Pontifice nomine Cardinalatus
aut habeat, iampridem resignauit. Plura quæ fecit ad
ducendam in clerum veram honestatem sacris ca-
rboribus & Concilio Trident. contentaneam ac con-
sentientem, licet videre & colligere ex constitutioni
illius provincialibus & synodalibus. Hinc Pius V.
in confirmatione concilij illius Provincialis celebra-
tano Dn. 1566. inquit: Inter omnes Apostolica
strutus nobis iniunctæ sollicitudines, quæ mentem
nostram

Familiaritatem
clericis cum mu-
liere, quamgra-
uiter puniue-
rit.

Cleri in habitu
reformatio.
Immunitatis
ecclesiastice
defensor ma-
gnum.
Philippi Regis
Catholici in ea
beneficentia.
De abdicata il-
lius beneficio-
rum pluralitate.

Pij V. Pop. a
de illius statu-
tis censura.

nostram incessanter exercent, illi frequentior occurrit, ut ordinations & statuta, qua circa iamduum abscientis, & penè convulsa discipline ecclesiastica institutionem prudenter edita fuisse cognoscimus annibus ipsius ecclesiæ ministris obedienter regi & indifferenter obseruari procuremus. Cum itaque accepimus nuper in prouinciali Synodo Medioamericana dilecto filio nostro Carolo tit. 5. Præxedis propter Cardinali Borromæo nuncupato, qui ecclesia Milanensi ex concessione & dispensatione Apollinis præfesse dignoscitur, illi præsidente, quamplurimam berrima statuta, & de cœta ad mores dilectorum Cleri secularis totius prouincie Medicinalium reformatos pertinentia, & præsertim honestatem, decorum, reverentiam, ornamenti ecclesiasticorum, non locum, tempus, modum, aliasque circumstantias in ecclesiastico sacramentorum administratione, missarumque celebratione obseruanda, ac sepulchras, funeralia, processiones, verbi Dei conciones seu predicationes, representations, & picturarum decantationes honestatem, frugalitatem, moium concordiam & moderationem, archiuia & alia ad scripturam iurium, & aliorum bonorum ecclesiasticorum conservacionem, necnon fructuum, reddituum, & patrum ecclesiasticorum dispensationem pertinentiam non minus religiosè, quam sapienter ordinata fuerat. Quia cùm non solum licita, & honesta, sed etiam Eius Dei plurimū utilia, & apprimè laudabilia existent, omnibus Dei ministris æqualiter expedit obseruari.

De inobedientia omni cura, & solitudine ad restituendam in clero honestatem, tollenda.

C A P. XV.

ET si ex præmissis evidenter satis constet, quare obedientia nunc in clero sit necessaria ad ecclesiæ honestatem, concordiam, pacem, & tranquillitatem reparandam, & restituendam, verum tamen quia vitium illi oppositum videlicet inobedientia inoleuit, vt, tantum abest quod vituperetur, inde detur maximè, qui præ ceteris superioribus suis

dens est. Quodsi illius originem, & finem omnes di-
genter perpendent, certe ad illam explodendā plus
spēre impendere deberent. D. Gregorius illam de ina-
gloria, prima superbia sobole, & exercitus vitiorum
vnum duc oriam scribit^a. D. vero Bernardus^b ip-
sum superbiam illi matrem tribuit, & à primis paren-
tibus nostris Adamo & Eua initiu sumpsiit. Quos cūm
Dominus sub obedientia vivere voluisset, præcepit vt
e domino ligno paradisi comedenter; de ligno autem
clementia boni & mali ne comedenter, alioquin fortè
contingentur. Quod præceptum dum sua inobedientia
adgrediunt, eos de paradiso expulit, moriique &
innumeris eumnis, atque milieris cum tota ipso-
a posterioritate subiecit^c. Hinc & Tobias filium suum
dudens^d: Anima, inquit, que per superbiam aliquid
timueris, siue sit ille ciuius, siue peregrinus, quoniam
scelus Domini rebelli fuit, peribit de populo suo.
Vrbam enim Domini contempsit, & præceptum il-
ius facit in iustum, idcirco delebitur, & portabit iniqui-
tatem suam. Superbiam nunquam in tuo sensu, aut in
tuo yerro dominari permittas; in ipsa enim initium
impli omnis perditio.

Quoniam grauiter autem Deus inobedientiam filiorum
et frequenter puniuerit, ipsa sacra diuersis in locis
statu scriptura. Siquidem illis dictum erat^e: Peribi-
li si inobedientes fueritis voci Domini Dei vestri.
Iude & D. Paulus sciens hoc vitium Deo ingratissi-
mum, paratum se offerebat vlcisci omnem inobedien-
tiam. Huius doctrinam secutus Innocentius III. Pa-
pae Decano & Capitulo Senonensi scribens^f: Nos, in-
qui secundum Apostolum prompti sumus inobe-
dientiam omnem vlcisci, Episcopi. N. inobedientiam
sistentes, ne nil obedientia prodesse videretur hu-
milius, si contempnus contumacibus non obesset;
coniuxta canonicas sanctiones quadam sunt culpa, in
cuius culpa est relaxare vindictam, postulationem
suumodi propter postulatam personam repulimus,
indignam. Quem locum explicas Panormitanus^h,
quodquod Prælatus promptus esse debet in vlciscendo
a paniendo inobedientiam subditorum; quodque

D d peccata

*Inobedientia
origo.
a lib. 31. moral.
cap. 31.
b in tract. de
ord. vita.*

*c Genes. 3. cap.
d cap. 4.*

*e Dens. 3. cap.
f 1. Corint. 10.
cap. 5. c. 1. 23.
g. 6.
g. in c. 1. depo-
nunt. Prælat.*

*h in d. c. 1. de
postul. Prælat.*

peccatum est, non subsistente causa rationabilis patre inobedientibus. Iustum enim est, ut Calixtus papa a in c. iustum
epist. 23. q. 3.

martyr rescriptis; ut qui diuina contumacia & inobedientes paternis existunt iussionibus superioribus corrigitur vindictis; quatenus canina committere timeant; & omnes gaudet a fragilitate cordia; & cuncti sumant seueritatem, & bonitatem plum. Nam si (quod absit) ecclesiasticam falcatem, vigoremque negligimus, perdit deinde fiduciam, & animabus fidelium protecedit nocebitus. Sedem D. Clemens rebelliter viuentem, & beatae recusantem magis diaboli, quam Christi memorem & potius infidelem, quam fidem esse detinente. Quocirca Pius Papa martyr sanxit, ut si quis factum, vel reliquorum clericorum suo Episcoporum diens fuerit, aut si ei insidias parauerit, aut contumaciam, aut calumniam, aut cunctia intulerit, & cuncta perire, mox depositus curia triadatur, & recipiat quod est que gessit. Verum nunc, ut Antherius Papa religio inobedientis spirituali animaduisione truncatur, & iectus de ecclesia, rabido ore damnorum discutitur.

Quam autem perniciofa in subditis ut inobedienti pulchre ostendit D. Ioannes Chrysostomus, cuiusba suprad retulimus. Præterea, ut D. Bernardus nos & volutas propria ex liberi arbitrij presumptione aduersus, obstinati, & inobedientibus ipsa bona, quæ cere videntur, in peccatum conuerit. Itaque voluntum bonis suis omnibus habere obedientia, quædam in Scriptum quippe est: Melior est obedientia, quam adiutorium: quoniam quasi peccatum ariolandi est, regere, & quasi scelus idolatriæ nolle acquiescere. Contra quantum & quale sit inobedientia malum, quædam idolatriæ, magicisque comparatur artibus. Adolescentes, qui tali repleti sunt malo, subdi senioribus cognantur; facta vero eorum, aut dicta tumida & cernuice non obseruant, sed diuidicant; non venient exaltant, sed spernendo subsannant. Sed non impuniti. Inde enim evidenter deficiunt; unde miseri patuerunt debuerunt. Hoc autem vult Deus, ut homo

b epist. 3. et in
c. fin. dist. 38.

c in ca. se quis
sacerdotum. 11.

q. 1.

d in c. absit.
11. q. 3.

e arg. c. audi.
& cap. omnis

Christianus. 11.

q. 3.

f in cap. de obediencia.

g. in tract. de
ord. vite.

h. in tract. de
ord. vite.

i. in tract. de
ord. vite.

j. in tract. de
ord. vite.

k. in tract. de
ord. vite.

l. in tract. de
ord. vite.

m. in tract. de
ord. vite.

n. in tract. de
ord. vite.

o. in tract. de
ord. vite.

p. in tract. de
ord. vite.

q. in tract. de
ord. vite.

r. in tract. de
ord. vite.

s. in tract. de
ord. vite.

t. in tract. de
ord. vite.

u. in tract. de
ord. vite.

v. in tract. de
ord. vite.

w. in tract. de
ord. vite.

x. in tract. de
ord. vite.

y. in tract. de
ord. vite.

z. in tract. de
ord. vite.

aa. in tract. de
ord. vite.

bb. in tract. de
ord. vite.

cc. in tract. de
ord. vite.

dd. in tract. de
ord. vite.

ee. in tract. de
ord. vite.

ff. in tract. de
ord. vite.

gg. in tract. de
ord. vite.

hh. in tract. de
ord. vite.

ii. in tract. de
ord. vite.

jj. in tract. de
ord. vite.

kk. in tract. de
ord. vite.

ll. in tract. de
ord. vite.

mm. in tract. de
ord. vite.

nn. in tract. de
ord. vite.

hominem doceatur; & minor maiori subiiciatur. Si
tum angelus angelo imperat, & inter iubentem &
obedientem summa semper manet concordia, videat
ille, quam grauiter peccet, qui debitam exhibere suis
maioribus reverentiam non curat. De interitione nam
que illorum, qui non obedientes sunt, & suos senio-
res suosque patronos despiciunt, multa dici potuissent,
nisi breuitatis memor illa studiose praterirem. At
quid plura? Una enim sententia obedientibus, & ino-
bedientibus sufficere potest, quam per se veritas ipsa
siquitur, dicens⁴: Qui vos audit, me audit; & qui vos a *Luce* 10:
venit, me spurnit. Inde illi gaudente gaudio magno,
seniores suos venerationi, & honori habent.

Sed quia nonnunquam nobis huius mundi prospe-

re, nonnunquam iubentur aduersa, sciendum summo-

rum est^b, quod obedientia aliquando si de suo aliquid
advent, nulla est; aliquando si de suo aliquid non ha-
bent, minima est. Nam cum huius mundi accessus

predicetur, cum locus superior imperatur; is, qui ad

proxima huc obedit, obedientie sibi virtute euacuat,

et in hanc anhelat. Neq. enim se sub obedien-
tia dirigit, qui ad percipi.

Ob huius vite prospera, libi-
tum propria ambitionis feruit. Rursum cum mundi de-

dictus praecipitur, cum probra adipisci, & contumeliae
obvenient, si ex semetipso animus appetat, obedientie

meritum minuit: quia ad ea, que in hac vita delpecta-
ntur, induitus nolensque descendit. Obedientia victimis

meritum preponitur, quia per victimas aliena caro, per obe-
dientia vero propria voluntas mactatur, quod contra *

ariolandi peccatum inobedientia esse monstratur. Ex

altero ergo melius ostenditur quid de eius laude sen-

ti. Si enim quasi peccatum ariolandi est repugnare, &

solidus idololatria nolle acquiescere: sola est, quae

meritum possidet obedientia, sine qua quicquid

solidus coniunctur, etiam si fidelis esse videatur. In-

clusus meritis virtus semper obedientie iungitur,

omino testante, qui ait^c: Oves meae me audiunt,

ego cognosco eas, & sequuntur me. Redemptio-

gatur suo non obedit, qui innocens non est, &
innocens esse non potest, qui obedere contemnit.

D d d ij Sed.

*Angelus ange-
lo imperat, &
obedit.*

*b in ex. scien-
tia. 8. q. 1.
In prosperis
percipiens
quomodo obe-
diendum.*

*Obedientia cor
victimis pre-
ponatur.
* videtur le-
gendum: quo-
rica.*

*Sine obe-
dientia
quisque infide-
lis esse coniunc-
tur.*

c Iesus, 10:2

Quo affectu, et animo obediens fieri debat.

Inobedientia et superbia signum in ad. leseitate.

Moyse inobedientes quomodo perierint.

Is debet esse terminus tract. de precept. et disp.

Nulla inobedientia parvula ducenda est.

Inter praeceptum, et praeceptum adiutanda est distinctio.

Melius est obediens nostro, quam extra nos magistris.

Sed necesse est, ut ipsa obedientia non serviliter, sed charitatis affectu fiat, non terrore pena, sed in iustitia. Nulla quippe innocentia, nulla vera conscientia est, nisi in eis charitas fulgeat, quæ virtutem transcendit. Sæpe enim falsa obedientia sub una specie palliatur. Igitur si videris iuuenium eum ad obediendum, & velocem ad legendum, & datum quare non dubites eum variis animi peccatis (præsertim superbis) laborare. Inobedientiam sequitur superbiam matrem suam, Terribilium exemplum, qui aduersus Moysem rebellaverunt, quorum alios caelis flamma combusserunt, alios autem infernus viuentes suscepserunt.

Rursum idem D. Bernardus alibi: Est, inquit, obedientia limes secundum tempus, ipsa tempora certitas, ut is sit terminus obedientia, qui & vita humana maximè vniuersitatem Dei commendat exemplum, qui factum est patrum obediens usque ad mortem. Ergo quoties interrumpitur, inobedientia distin- peccatum & transgressio, seu prauricatio. Sed non est sane qua causa, quo affectu, qua intentione, præcipiente, vel in quo præcepto malum hoc committatur. Et quidem nullam prouersus inobedientiam patrum ducendam; non tamen omnem patrum alium periculum. Enim verò mandatum Dei est: non omnes. Fac ergo duos homicidas, unum quidem ipsa malitia peditate; alterum verò necessitate seie defendendum. Non perpertrasse: Nunquidnam simili penitendum ex iudicio, quod tam dissimili factum constabit affectum verò de illo, qui præcipit, & item de eo quod præcipitur eiusmodi adiutanda erit secundum rationem distinctio, ut cuius inter præceptores reverenter imminebit autoritas, eius grauior formidetur ratio, ac maioris cuiusque mandati transgressio dubiolor astimetur. Melius siquidem est obediens quam hominibus, & ipsis melius magistris quam discipulis. Porro in magistris melius nostris, quam transis. Quibus autem melius constat obediens, proculdubio & non obediens detestabilius est. Non mādatis similiter. Majoribus quippe maior, minoribus

minor opera nostra, & cura debetur. De quorum etiam contemptu iuxta eandem considerationem grauior, leuiorve offensa contrahitor. Porro majora, minora, que mandata dixerim, secundum quod maius minus, revelle constititerit ipsum qui præcipit sive hominem, sive Deum. Sed in mandatis hominum rara aequalitas inventur, cum pro variis necessitatibus, vel vtilitatis auctoritatum iniungentium affectio varietur, quod que putauerint rectius, vel commodius, hoc amplius capiant, & exigant obseruari. Tam ergo qualitas præceptorum, quam authoritas præcipientium, & obedientie præfigit metum, & inobedientie terminat culum: quando in Prælatis quibusque grauioris authoritatis, & eorum mandatis quibusque grauioris vtilitatis, quo diligentior debetur subsequendi cura, eo & culpa grauior incurritur de contemptu. His itaque distinctionibus animaduersis & obedientiæ modus, & inobedientie pondus facilè reperitur.

Bonus quidem obedientiæ gradus est, si iuxta magistrum vestri sententiam, propter mecum gehennæ quispiam obdierit; melior tamen cum ex Dei amore obdierit. Illa quippe obedientia necessitatis est; ista charitatis: illum autem optimum dixerim obedientiæ gradum, cum eo animo iniunctum opus recipitur, quo & præcipitur. Cum enim ex voluntate iubentis penderit animo exequentis, sit, ut nec maius minoribus, nec minus maioriibus confusè, ad implendum quod iniungatur subiecti studium impendatur: sed moderatè animo quoque pro sua dignitate imperia, modum sciat rrobijque seruare tam in obseruando videlicet iussa, quam in cauendo prohibita. Et sit hæc generalis regula universorum; quæ per se, aut propter se nec bona, nec mala sunt, aut diuina institutione aut propria cuiusque professione fixa non sunt, ut non iussa quidem licet vitramlibet, vel admittantur, vel omittantur: iussa vero sine culpa non negligantur; sine crimine non contemnuntur. Vbiique enim & culpabilis neglectus, & contemptus damnabilis est. Differunt autem quod negligens quidem, languor inertiae est; contemptus vero superbia tumor. Porro contemptus in omni specie man-

D d d iii dato-

Vnde astimas
damdati ma-
gnitudo, vel
paruitas.

Melior est obe-
dientia que sit
Dei amore,
quammetu ge-
hennæ.

Generalis obe-
dientia regula.

datorum pari pondere grauis, & communiter datur
nabilis est: Neglectus autem in fixis grauibus, obli-
bilius in mobilibus mandatis. Sed non contumelie
aliquid præterimus, perimus; præfertim carcer
scriptura consoletur^a: Si quis peccaverit, iniquum
uocatum habemus Christum IESVM iustum: ipse
est propitiatio pro peccatis nostris. Denique
prophetæ de ipso testatur^b, quod pro transgressioni
gauerit, ut non perirent. Vbi sane notandum, quan-
tum pro transgressionibus, non tamen pro contumelie
legitimus supplicasse. Eatio quippe contumelie
atque imponenitie obstinatio in minimis quoque
mandatis culpam fecit non minimam, & conservat
crimen grauis rebellionis næcum fatis leuem impunitam
transgressionis.

31, *Locn. 2.*

b Ifa. 53.

In quo iusobe-
dientia crimen
absque dubio
sit.

nonne acqueitcere. Non art, non acquerit, non
quiescere; vt non iussionis simplex ipsa transigat
sed voluntatis superba contemptio fecit idoneum
reputenur. Non est enim idipsum non obediens
non obediens. Hoc quippe ardorem erroris ex-
nunquam & infirmitatis: Illud verò aut odiosissi-
macionae, aut contumacia non ferenda. Quod & in
repugnare est, & resistere Spirituis sancto: & si ad
tempus usque perdurauerit, blasphemia est non reme-
da siue in hoc seculo, siue in futuro. Non ergo quod
cumque mandati prateritio criminalē facit inob-
dientiam, sed repugnare, sed non obediens. Cum
quanti absque illa pessima, & rebelli voluntate in-
obedientia, si toties sine crimine transgreditum
in transgressione defuerit huiusmodi: recalcitrans
& contentiosa voluntas? Arbitror id fieri, quod so-
periore causam requirente peccati, vt peccator ad
nitentiam prouocetur, ipse mault cor suum dare
in verba malitia ad excusandas excusationes pro-
catis, nec sui misertus culpam propriam farrag-
fanetur; cum tamen facile, vt ceditur, inducatur.

Mandato Supe-
rioris repugna-
re, vel nolle obe-
dire criminale
peccatum est.

Quemodo mul-
ti qui non vi-
dentur rebelles
in crimen ino-
bedientie la-
bantur.

consequeretur, dum modo confessio, & non defensio peccati sequeretur, neque tantum noceret simplicis actionis (quamvis ex deliberatione) transgressio, quantum adiunctorum excusationis cum præmeditatione obstinatio.

Est enim omnis inobedientia inexcusabiliter sit culpabilis, nulla tamen aeternaliter damnabilis, nisi quam remedium poenitentiae non sanat. Nulla est laetaliter criminalis, nisi quæ contemptum superbie non cuitat. Sed ex eius clarus eluceat, quod dicimus; Si iubente seniore, ut sileam, verbum mihi forte per obliuionem dabatur, tecum me fateor inobedientem, sed venialiter. Si ex contemptu sciens, & deliberans sponte in verba rupero, & rupero silentij legem, prævaricatorem non constituo, & criminaliter: & si imponens percutio usque ad mortem, peccati & damnabiliter. De male quoque viuentibus Prælatis Dei præceptum est: Quod dicunt, inquit, facite. Igitur qui nos facit, aperite, non in hominem tantum, sed & in Deum prævaricatoris existit. Itane ergo nullus mandata perfecte exequitur sui magistri? Quamobrem putatis? Quia nolamus, aut quia non possumus: sed si volumus, & non possumus, recurrimus. Si possumus, & nolamus, superbii sumus. Porro ad auendam superbiam illam, vere annuerim necessariam esse cautelam, quam dicuntis; ne forte incurritur inobedientiae crimen. Quod si impossibile vos putatis, ut non videlicet imperiis tritatorum per contemptum interdum superbie resistatur; scitote non paucos, sed innumeros aliter omnino sentire, nec aliud, quam quod proprio dicerunt experimento. Si autem non impossibile quidem, sed tamen difficile esse sentitis magistros non contemnere, & dum ideo consentitis, quoniam grauamini non superbè sapere, murmuratis aduersus obedientiam legem, affirmantes periculorum promittere, quod iam laboriosum est obseruare. Ad hoc ego respondeo: Imo non ego, sed Dominus: qui potest, inquit^b, capere, capiat. Hoc quippe est imputandum non datae legi, aut danti legem, sed improuide profidenti statum clericalem, & impie prævaricanti. Mandatum quidem sanctum & iustum: sed tu te noris esse carnalem,

D d iij venun-

^a Gr. lib. 22.
moral. cap. 13.
C. 14. et video
omnino cùdem
in t. Reg. lib. 6.
exposit. c. 2.
Quæ inobedientia
aeternaliter
damnabilis.

Malis Præla-
tis obediens
est.

Quando man-
data Prælato-
rum non exe-
qui peccati sit,
vel non sit.

Clericis, qui
bus non diffi-
cile videtur o-
bedire, quid di-
cendum sit.

^b Matth. 19.

venundatum sub peccato. Verum hoc ante prae*dictum* debueras, priusquam adficium inchoares, an huius sumptus ad perficiendum. Nunc autem quid refugi si ut aut correctus obedias Superioribus, aut corolus audias ab illis/ibus: Hic homo cepit adfici, &

^a *Luce 14.*

^b *Bernar. in d.*

^c *tract. de prae-*

^d *dispens.*

non potuit consummare^a. Itaque aut non tardis

aut perfice^b.

^c *tract. de prae-*

^d *dispens.*

De superbia, omnium malorum, que nunc in clerum non

foste, & origine. CAP. XVI.

Porrò ad veram inducendam obedientiam & honestatem, in clerum, imprimis necessum est, ut eorum cordibus euellatur omnis superbia, & illius loco inferatur humilitas. Omnia enim vita, quae in clerum irreperuntur, ex superbia potissimum prae*dictum* runt. Nam ut D. Iohannes Chrysostomus testatur^a, maxima mala, & qua toti orbi intulere perniciem delicta exorta sunt. Quandoquidem ille angelus Lucifer illam factus est diabolus, qui talis ante non fuit. primus ille homo Adam à tanta illa paradisi sedecie*dictus* est, per eandem. Nam cùm diabolus humu*cati* naturam vimque intelligeret, quod ex p*ro*cello posset creaturā deicere, tunc viam contra eum ad eum deturbādum è sua gloria aggreditus est. C*on-*

^a *in s. c. Matth.*

Hom. 15. & in

3. cap. lo hom.

3. & in hom.

75. ad pop.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Superbia est

principia pecca-

ti, radix, fons,

mater & arx

omnis nequi-

tia.

d. E. de f. 10.

Dominum nouit, sicut oportet intelligere, quod scilicet Dei filius se tam humiliauit, non extollitur. Qui autem haec ignorat, extollitur. Elatio vero preparat ad insolentiam. Dic etenim mihi, unde isti impugnates Ecclesiam Deum ignorare dicuntur? Nonne ex insolentia? Ecce, Dominum ignorare, in quod eos praecepsit proiecit. Nam si Deus contritum diligit spiritum, et contra superbis resistit; humilibus autem dat gratiam. Nullum itaque malum par elatione. Hominem reddit demonem, contumeliam, blasphemum, peritum, cedes facit, & homicidia cupere. Elatus semper in doloribus viuit, semper indignatur, semper querit. Nihil est, quod eius possit explorare libidine; enim in eodembus: morbus enim est; morbus aum finem nescit; sed cum habentem occiderit, tum dum sicut.

Superbia hominem reddit de-
monem.

Quomodo igitur superbiam extinguemus? Possimus? Si Deum agnoscamus. Si ex ignorantia Dei nascitur, cum ipsum agnoscimus expellitur omnis insolentia. Cogita gehennam, cogita multos meliores te; cogita quae Deo poenas debeas: Si talia cogitaueris, otius vicieni contraxelix, otius eam compresseris. Sed non potes ista facere; cogita praeceptia; ipsam naturam humanam; quam nihil sit homo. Cum videris in foro mororum effteri, orphantos sequentes filios, vxorem tuam plangentem, amicos merentes; praesentium vilitatem cogita, & quod ab umbra, somniis, vobis differunt. Nonne nostra rotæ cuidam similant? Leges velis, & quae sunt apud nos, & exteriores. Nam & illa sunt his exemplis referata. Si nostra sententia, & hoc ex insolentia: si philosophica mias, & his accede. Illi quoque te docebunt antiquas sententias etiernas, & poetae & oratores, atque sordida, sermonique scriptores vniuersi. Exempla si vobis reperies. Si verò nihil horum velis; ipsam penitentiam nostram, ex quibus constat, & quod desinit. Cogita cum dormis quo sis dignus. Nonne vel ministeria te posset intermovere? Multis enim a tecto frequentiter illata brevis bestiola vel oculum eruit, vel alius alterius periculi causam attulit. Hæc igitur poterunt

Superbia quo-
modo extin-
guenda.

Ddd v runt

a Chrys. hom.
43. ad pop.

b 1. Timo. 3.

Aliud contra
superbiem re-
medium.

c Chrys. hom.
8. in Ioan.
d in 6. cap. Io.
tract. 25.

e Ecclesiast. 10.
f Eccl. 10.
Caput omnium
morborum, &
peccatorum su-
perbia.

runt nos à tali periculo abstrahere^a. Coercentamus
hanc animi elationē, hunc fastum penitus tollamus, &
mundi esse apud Deum velimus, & laudabile in Christo Iesu ducere vitā, & eo, quod diabolo penitus,
supplicio liberari. Superbus enim eodem quo diabolus
cruciatus damnatur. Audi D. Paulū^b non Neophy-
ne, inquit, in iudiciū incidat, & in laqueū diaboli. Quid
in iudicium? quem in laqueum? in ipsam damnacionem,
& in ipsum supplicium. Quoniam igitur patet hoc
rare discernere poteris? Si tecum eius naturam, multi-
tudinem scelerum, tormentorum magnitudinem, & ro-
rum, quae in hac vita pulchra videntur, fluxum, &
cillitatemque (vt modò dictum est) nihil à facili
ferentem, & vernis floribus languidorem reputo.
Si haec frequenter animo insederint cogitationes & ex-
erum qui recte vixerint, meminerimus, nullo nos con-
tu, nullis vīribus diabolus inflare poterit, neque occi-
sionem vīlā, aut causam qua nos oppugnet, inveni-
tus.

Hinc & D. Augustinus^c: Timeo, inquit, ne haec
propterea exierit anima à Deo, quia superba erat. In
non dubito. Scriptum est enim^d: Initium omnes pe-
cati superbia. Et initium superbia nomina aponit
à Deo. Scriptum est, firmata est, verum est. Deinde
quid de superbo dicitur mortali, accincto panis canis,
prægrauato pondere corporis coruipubilis, &
men extollenti se, & obliuiscenti qua pelle veni-
sunt? Quid ei dicit scriptura^e? Quid superbit terra, &
cinis? Caput omnium morborum superbia: quia
put omnium peccatorum superbia. Medicus quatuor
ægritudinem discutit, si curer quod per aliquam ca-
sam factum est, & ipsam causam per quam factum
non curet, ad tempus videatur medeti, causa manu-
morbus repetitur. Verbi gratia, ut aperitus bo-
cam; vides hominem, qui fuit vlerosus, & scabiosus
sanatum: sed quia humor ille non eiectus est, &
scabies & vleus oriebatur, rursus ad vleus redi-
gnoscens: hoc medicus purgat humorē, & curat
causam, & nulla erunt vlerca. Vnde ergo am-
iniquitas? Per superbiam. Cura superbiam, am-
la erit iniquitas. Vt ergo causa omnium mali

um curaretur, id est superbia, descendit, & humi-
liatus est filius Dei. Quid superbis homo? Filius
Dei propter te humilis factus est. Puderet te for-
usse, imitari humilem hominem; saltem imitare
humilem Deum. Precipitur tibi, ut sis humilius; non
tibi precipitur, ut ex homine sis pecus. Ille Deus fa-
tus est homo, tu cognosce quia es homo. Tota hu-
militas tua est, ut cognoscas te. Ergo quia humilita-
tendocet Deus, dixit^a: Non veni facere voluntatem
meam, sed eius voluntatem, qui misit me. Haec
cum commendatio humilitatis est. Superbia quip-
plicat voluntatem suam; humilitas facit volunta-
tem Dei. Ideo, inquit^b, qui ad me venerit, non ej-
am foras.

*Quid superbia
homo?*

a Ioan. 5. & 6.

b Ioan. 6.

*c de vita co-
templat. lib. 3.
cap. 2.
Explicatio il-
lius: Initium
omnis peccati
superbia. Ec-
clesiastici. 10. c.
Omne peccati
est Dei cōtem-
ptus.*

*Superbia om-
nium malorū
causa.*

*d 1. Timot. 6.
Explicatio il-
lius: Radix
omnium ma-
lorū cupiditatis.*

D. vero Prosper Augustini discipulus, explicans illud
superbitatis^c: Initium omnis peccati superbia: Quid po-
tius, inquit, apertius, quid probabilius dixi? Initium,
an, non alicuius, sed omnis peccati, superbia, ut cui-
denter ostenderet, quod ipsa sit peccatorum omnium
causa: quoniam non solum peccatum est ipsa, sed etiam
malum peccatum fieri potuit, potest, aut poterit sine
ipsa. Quiden? si fili alius, omne peccatum, nisi Dei
contemptus est, quo eius p^rcepta calcantur. Quem
contemptum Dei nulla res alia persuadet hominibus,
superbia, quae etiam in ipso diabolo, ut diabolus
in angelo fieret, aeterna perditionis extiit causa. De-
ique & ipse sciens se per superbiam de celestibus cor-
ruisse, & in hunc caliginosu aëris carcere trusum,
omini subvertendo, quem Deus fecerat sine ulla pec-
cato, viuum persuasit serpentina calliditate superbiam.
Causa quod recepta superbia, quae est malorū omnium
causa, facile iam peccata omnia, quae non nisi superbo
inceptiuntur animo, perpetraret.

Si vixcumque iam patuit qualiter intelligatur, quod
superbita dicit: Initium omnis peccati superbia; hoc etiam
deamus, quod sanctus Apostolus dicit^d: Radix omnium
malorum est cupiditas, cum Spiritu sanctus, qui locutus est
in propheta, per Apostolum quoq. locutus sit, nec si-
posit esse diuersus. Sollicitè considerare debemus,
quoniam initium peccati superbiæ; hic radicem omnium
malorum.

*a Idem Prof.
lib. 3. de virt.
cont. cap. 4.*

malorum cupiditatem nominis i voluerit. Anicit sermonem propheticum Paulus Apostolus, ut ficeret posuit; quandoquidem siue initium omnis peccati ue radicem omnium malorum dicas, vnum vobis significas. Porro cupiditas, atque superbia inimicorum vnum malum, ut nec superbus sine cupiditate, nec superbia cupidus possit inueniri. Siquidem & dulcis, in quo tenet superbia principatum, proprietas ac perditionis humanae cupidus fuit, ut ipsa per appetitum arboris interdicta, ac diuine iudicis affectationem morbosa affectionem cupido stendit.

*Omnis super-
bus est cupidus,
& est convarior:
Omnis cupidus
est superbus.*

De superbia namque nascuntur heretici, simata, detractiones, inuidia, verbositas, iactancie, contentiones, animositates, ambitio, elatio, pretempore, vanitas, inquietudo, mendacium, perjurium, & cetera eiusmodi. Sed haec quis dubitet ex cupiditate possit procedere, Nam omnes, qui fuerint illis omnibus malis, quos nominauit, corrupti, habeant & cupiditatem cum guloso, intemperante, ebriosos, audios, excessos, fornicarios, adulteros, stupratores, incaracterios, cupiditos reddat, quando possunt sine causa tales fieri? Sine qua omnino non possunt Dei peccata contemni, quibus prohibetur illa omnia, non superius comprehendendi. Ideoque si voluntus contemnere nostri certaminis cursum, cœamus impunitatem, atque superbiam, non duo mala, sed una, a quo trahant omnes mali actus initium. Nam in superbia, quæ possunt saltē inchoari peccata clauduntur: Initium omnis peccati superbia: Aut sine cupiditate, quæ est malorum omnium radix, quæ possunt fieri mala, cum sine radice omnia, aut nulla deponi, aut mortua? Deinde si quodlibet peccatum per se non possum, nisi malæ delectatione consentaneum, cupiditatis est proprium: & Dei præcepta contemnit, quod est superbiae malum, quomodo non ex cupiditate, quæ est radix malorum omnium, & ex cupiditate, quæ initium omnis peccati dicitur, procedit omnis peccatum?

*Cupiditas &
superbia vnum
est malum, non
duo.*

Superbia quaevis indicis cognoscatur.

C A P. X V I I.

Am videamus, quibus indicis possit superbia deprehendi, vt sicut in superioribus claruit, nullum ^{Quibus indi- cip possit superbia deprehendi.} peccatum sine illa committi posse, ita hic signa eius ducant, quibus cauenda posset ostendi. De quibus D. Prober scribens ^{a lib. 3. de vñ- se habitus, & incelus superbos ostendit, quorum 1a. cont. cap. 8.} : Omitto, inquit, illos, quos etiam ^{a lib. 3. de vñ- se habitus, & incelus superbos ostendit, quorum 1a. cont. cap. 8.} adiutoria, facies torua, truces oculi, & sermo terribilis nudam superbiam clamant. Qui libidine dominandi possessi, quos possunt, violenter sibi subiiciunt, amara iura, diuinaque confundunt, honoribus intuicunt, paucis cuncta diripiunt, suis criminibus gau- nos, & se ipsum superbie corrupti morbo non capiunt. ^{as ergo, inquit, prætero in quibus superbria tam} pente regnat, vt nec dignetur se occultare, nec valeat. ^{Illos tantum dolendos ostendo, atque eorum exempla} cauenda denuntio, quos iam conuersos, & aliquantum proficienes superbia occulte captiuaat, quos in profundum malorum fraudulenta dominatione praci- pitar, & ne inde vñquam possint emergere, iugiter cal- car. ^{Ipsa in cordibus talium locum diabolo facit: ipsa aduentienti immunitum pectus familiariter pandit.} ^{Si introeunt suscipit: Ipsa captis ius perditè viuen- di constituit. Ipsa omnes virtutibus exarmat, quos se- mel inuaserit. Ipsa quicquid in eis remanerit, quod vi- us possit obniti, ne contra se forte conualefacat, interi- mit. Inde est, quod hi, quos superbæ mentis tabes pu- nientia corrupterit, seniorum tuorum non obsecuant imperata, sed iudicant: de suis negligentiis obiurgati, pio.} ^{aut rebellant infolenter, aut murmurant; de loco supe- riori disceptant: præferri se eriam melioribus impu- dentiis affectant: simplicitatem spiritualium siatrum impudenter exagitant; suas sententias procaciter iactant, si equa delata fastidunt, negata pertinaciter querunt: tales moribus anteponunt; iuniores suos elati de- dicunt; conferri sibi aliquos posse non credunt; æqua- senioribus deditgantur; super eos se solo animi tu- more constituant. Non seruant in obsequio reueren- tam, in sermone modestiam, in moribus disciplinam.} ^{Habent}

*Superbia quaevis
inuaserit, vir-
tutibus exar-
mat.*

*Insignis super-
borum deseri-
tio.*

Habent in intentione pertinaciā, in corde duritate, in sermocinatione iactantiam: in humilitate fallaces, in iocatione mordaces: in odio pertinaces; subiectis impatiētes: potentiae sectatores; omnibus inodibiles; ad opus bonum pigri; ad communio[n]em ad obsequiū duri; ad loquendū quod nesciunt prop̄ti; ad supplantandū parati; ad omnia, quibus adfici fraterīa societas, inhumani: temerari in audito, clamosi in loquēdo, fastidiosi in videndo, preputiosi in docendo, efferati deformiter in cuncto, nerosi amicis, infesti quietis, ingrati beneficiis, in obsequiis, & imperiosi subiectis. Hec sunt signa gravantis indicia, quibus Deus offenditur, & reata ac superba corda deſtituit. His malis diabolus p[er]adū exultat, inuitatur ut veniat; superbas mentes invenit, teneat; erigit, ut elidat; souet, ut perdat, qui inimicibiliter de ipsa perditione captiuitate trahunt, ut priuatos suos, quos superbiae viribus sibi subieciunt, possideat, & omnia illa mala, quæ superius comprehendit, per illos exerceat. Merito igitur per iudicium Dei iudicium deferuntur huiusmodi occulati supplicio, quoniam non lēter addicti, sed certe cedunt superbiae decipientis imperio, cui vnguis sunt, si voluerint repugnare libera voluntatis arbitrio, liberati per donum Spiritus sancti, & muniti. Venerab[us] etiam tales, si ad recipiendam salutem datus animati, spem resipiscendi concipient, nec in peccatis suis desperando contenant, poterunt iudicis & satisfactionis medicamento sanari; & superbiam, quæ eos à Deo suo tumefactos excusserat, fundata honestatis assumptione damnant, vinculūs aeternis damnationis absoluunt.

Si vñquam aliās nunc peropporne, & verēdū poterit, quod D. Gregorius cūdā Episcopo Confincinopolitano scripsit his verbis^a: Certe olim clamauit per Apostolum Ioannem^b: Filioi, nouissima hora est, secundum quod Christus prædixit^c. Petileant, gladius per mundum sauit, gentes insurgunt contra terrā concutitur: orbis cūm habitatoribus suis temeritate sorbetur. Omnia enim quæ prædicta sunt, illa

^a epist. 38. l. 4.

^b in epist. 1.

^c Mar. 14.

Luce 21.

Ex superbia prope est: & (quod dici nefas est) sacerdotum est præparatus exitus, quia curuici militant elationis: qui ad hoc positi fuerant, ut ducatum præberent humilitatis. Sed hac in re etiæsi nostra lingua minime contradicat, illius virtus contra elationem in vltionem trahitur, qui superbiae vitio per semetipsum specialiter aduersatur. Hinc enim scriptum est^a: Deus superbis misit; humiliis autem dat gratiam. Immundus est apud Deum, qui exaltat cor. Hinc cōtra superbientem hominem scriptum est^b: Quid superbis terra, & omnis? Hinc per semetipsum veritas dicit^c: Omnis, qui exaltat humiliabitur. Vnde vitium superbiae ab omni radice secundum est: ut cū latenter oritur, ne vigilanter abscondatur, ne proœctu vigeat, ne vſu vobisetur. Difficile enim inſe quisque inueteratam superbiam deprehendit, quia nimis hoc vitium, quanto magis patimur, tanto minus videmus. Sic quippe in mente superbia, sicut in oculis caligo generatur. Quo se hac latius dilatat, eo vehementius lumen angustat. Paulisper ergo elatio in præcordiis crescit, cū & se nescius extenderit, oppresse mentis oculum funditus quadrat, ut captiuus anagnis typum elationis & pati possit, & tamen id quod patitur videri non possit^d.

Venit superbie & inanis gloria effectus. C A P. XVIII.

¶ Ma autem vitiorum regina superbia cū deuictum plene cor cepert, mox illud septem principalibus vitis, quasi quibusdam suis ducibus deuastandum erat. Quos videlicet ducēs exercitus sequitur, quia ex proculdubio importunæ vitiorum multitudines ornantur. Quod melius ostendimus, si ipsos duces, atque exercitum specialiter, ut possumus, enarrando proferamus. Radix quippe cuncti mali superbia est. De qua simplicia attestante dicitur^e: Initium omnis peccati est superbia. Prima autem eius soboles septem nimis principalia vicia de hac virulenta radice proferuntur, sicut inanis gloria, inuidia, ira, tristitia, auaritia, venus, ingluies, luxuria. Nam quia his septem superbias vici nos captos doluit, idcirco Redemptor noster ad spirituali liberationis præliū spiritu ſepulchris gratiæ plenus

Clericorum si-
perbie militan-
tium prepara-
tus est inter-
ius.

a 1. Pet. 5.
Iacob. 4.

b Eccles. 10.
c Luc. 14. 18.
Superbia fla-
tim in initio
auperenda est.

Quanto magis
superbiā pa-
timur, tanto mi-
nus videmus.

d Gregor. lib.
24. moral. cap.
28.

Radix cuncti
mali superbia
est.
e Eccles. 10.
Superbie sobo-
les et exercitus
sue duces.

plenus venit. Sed habent contra eos haec singula cur-
citur suum. Nam de inani gloria, inobedientia, a-
Etantia, hypocrisis, contentiones, pertinacia, dilectio,
& nouitatum presumptio*n*es oriuntur².

Mala de inani

gloria aucta.

a Greg. lib. 31.

morale. cap. 17.

Inanis gloria

witiorum ani-

ma cūisque va-

rii effectus.

b lib. 3. de vi-

ta cont. cap. 10.

Inani gloria

inflatorum de-

scriptio.

Inflati inani

gloria difficiles

semper sunt ad

honestia.

De hac inani gloria D. Prosper scribēs, dicit quod
sit anima vitiorum, fomes carnalium delectationum,
labes mortis, appetitio dignitatum, dulcis multitudi-
nem perfectis, periculosa dubiis, imperiosa futili,
infirma fundatis, facile captiuitat, captiuitatos obicit,
ambitiosos vexat, angustos inflat, inflatos humiliat,
cui seruiunt tumidi, sub qua iacent elati, quā inanis
perditi, ad quam currunt lapilli, in qua sibi vide-
stant iam lapsi. Vacuos, ac nullis sultis virtutibus in-
flati, & ipsos fastu ruinosa ambitionis inflatos in ono-
ta dedecora, quadam publicè furendi delectatione, prae-
cipitat: se de operibus, quorum sibi confidit, non ha-
turpiter iactat, qui se ab omnibus predican per se
affectant, qui sanctos viros sui compatriotes ele-
gant, qui virtutis auræ popularis elati, nihil nisi de
perfectionis existimant, occurrentium salutis*ad*
gaudent; suis adulatoribus fauent; voluptatibus, ac
omnibus turpibus placent; gestiunt docere, exponen-
t, credi de se sublimia volūt, delectabilia gratia
anteponunt, execrantur verbo, quod animo con-
scunt; appellations virtutum, virtutis suis impo-
nunt; fauentes sibi decipiunt; in promiscua
honesta veloces, in exhibitione mendaces, a bono
tabiles, mali tenaces: in verbo graues, in animo
pes, vbique fallaces, laeti ad prospera, fragiles ad ad-
uersa; inflati ad obsequia, anxi ad opprobria, immotus
ad gaudia, faciles ad humana, difficiles semper ad
honestia. His ergo & similibus delinitos vanitas potest
nec eos aut suum morbum sentire, aut ad medici-
nem venire permittit. Et quid est ad medicum venire,
infirmum suas infirmitates agnoscere, nec placere
sed de factis, quæ illi videbantur glorioſa, confundere
Quod certè illi non faciunt, qui desiderio compa-
dæ opinionis incensi, eis tantum operibus, quibus au-
tur fauor humanus, inserviunt; & morum bonorum
temnunt, tantumque eos amor humanae laudis in-
flat.

ut, ut laboriosa, opera, quæ populus admiretur, & subus fama diffunditur, sine labore suscipiant, & licenter exerceant.

D. vero Iohannes Chrysostomus vanam gloriæ maiorum omnium causam esse inquit^a, & clericos, qui etenim se abieciisse professi sunt, ea tamen audire inquit, grauius laicis accusandos esse; nam cum seculari gloria fidei rectitudinem mutarint^b; & Deum, ut ipsi audirent, contemplerint, dic, quælo, quo domino, quæ ratione afficiuntur? Alij animæ affectus, et si magno ut homini noctumento, aliquam saltem adserunt voluntatem, quamvis temporalem, atque breui duratutem: quos vero hic morbus irriteret, hi semper omnipotenti voluptate vitam viuunt quam miserrimam, neque enim quod tantopere exquirunt, multitudinis contentam affequuntur, sed cum ea frui videantur, ea tamen omnino carent, cum id nulli prouersus gloria sit amitterandum. Ideoque non gloria, sed inanis gloriæ operis appellatur, nihil in se habens neque clarum, neque gloriosum^c. Vana vero idcirco dicitur, quia euanienda est, & nihil habet stabile neque firmum, sed solum est subtilitas & deceptio^d, & priusquam appetat, auolat^e. Unde igitur tam temerari^f, tam in الانus absque villa voluptate affectus? Non aliunde sane, quam à vili abiectione animo. Neque enim fieri potest, ut qui gloriæ dulcedine capitur, magnum aliquid, & egregium agat, sed ignominia illico illum notari necesse est, & animi abiectioni, infamis, atque exigui existimari. Qui enim nihil propter virtutem, sed ut hominibus placat operatur, quive in omni re fallacem hominum, atque eorum plenam exquirit sententiam, quem is gloriam meretur? Gloriæ cupiditas omnia commisicit, auaritiam, inuidiam, calumniam, insidias peperit, & qui nulla affecti sunt iniuria, in illos, qui nihil de ipsis male meriti sunt, & armat, & effusat: Hæc amicitia & conuentus obliuiscitur. Nihil se pudet, sed omni abiectione virtute, omnibus bellum indicit, semper incôstans, semper iniusa: & sane ira, & violentus, & intolerabilis morbus est, non tamen semper noctumento esse soler, sed duntaxat cum irritatur. Inanis vero gloria

Ecc omni

a hom. 21, in
Gene.
Vanagloria
omnium malorum
causa.

Cur inanis
vanagloria di-
catur.
b hom. 2, in
Iohann.

c Idem Chry-
sost. in d. hom.
22, in Gen.

Gloriæ cupidi-
tas omnia com-
misicit.

*Inanis gloria omni tempore pestifera est. Non quam cessat, proponit
sempor pisi, sed remittitur, nisi ratione & cibis beatur, & sedetur.
per prasto est, non solum peccandi se bona uocem
hibens, verum etiam si quid recte faciamus, liba-
nibus summa vi eripere contendit, vel nihil reuole-
bis inchoari perficiique permitit. Quodsi assentem
a Galat. 5. 19.
Ephes. 5.
Inanis gloria
auaritiae mater
Paulus idololum seruitutem appellat^a, eius no-
dix, fons, hoc est, inanis gloria, quo nomine molles
appellari? Nullum quidem, si recte eius malum con-
templabimur, dignum inueniemus. Abstineamus
dilectissimii, & perniciosum hoc exuviam velu-
tum, quo descisso, & procul abiecto fiamus alesando
liberi, veram induit libertatem, & vera nobiscum
quaæ à Deo nobis elargita est, cognitionem nosse
gamus^b.*

b Chrysost. in d. homil. 2. in Joan. **Mala ex ini- dia superbie sobole nascon- tia.** **Mala ex ira prudentia.** **Tristitia mala,** c. d. lib. 31. mo- ral. cap. 31. **Avaritia me- la.** **Gula mala.** quæ a Deo nobis clara gaudia, ega- gamus^b. Sed ut d. Gregorium dicentem^c: superiorum esse omnium vitiorum, reuertamur: De mala (quam inter alia numerauit) odium inquit, solemnis detracatio, exultatio in aduersis proximi; afflictio in prosperis nascitur. De ira iuxta, tumor membra, tumelia, clamor, indignatio, blasphemie, rotetur. De tristitia, malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio, torpor circa precepta, vagatio mentis, illicita nascitur. De avaritia, proditio, stratis, flos- periuria, inquietudo, violentia, & contra misericordiam obdurations cordis oriuntur. De venenosa, incauta lenititia, seurrilitas, immunditia, mala

Luxuria mala. quādū, neber, adū, gantur. De luxuria cæxitas mentis, incontinen-
tia, præcipitatio, amor sui, odium Diabolus
præsentis faculi, horror autem vel desperatio
generantur. Quia ergo septem principaliæ virtutis
superbiae soboles, tantam de se viuorum malorum
nem proferunt, cum ad cor veniunt, quasi subven-
tus exercitus cateruas trahunt. Ex quibus videlicet
septem quinque spiritualia, duoque carnalia sunt. Se-
numquodque eorum tanta sibi cognitio, ut
vt non nisi vnum de altero proferatur.

castimonia, abstinen^{ia}; libido continentiam expugnet. Superbia autem (quam virtiorum radicem diximus) nequamquam vnius virtutis extinctione contenta, contra cuncta anima^e membra se erigit, & quasi generalis, ac pestifer morbus corpus omne corruptipit, vt quicquid illa inuidente agitur, etiā si virtus ostenditur, non per hoc D^o, sed soli vanæ gloriae seruatur.

Quisquis eius in se tyrannidem captiva mente suscep-
tent, hoc primum damnum patitur, quod clauso cor-
dis oculo, iudicij aequitatem perdit. Nam cuncta, quæ
ad alios bene geruntur, displicant, & sola ei, quæ ipse
delprauo egerit, placent; semper aliena opera despiciunt;
semper miratur, quæ ipse facit; quia & quicquid egerit,
quæ se singulariter credit; atque in eo, quod exhibet
per gloriae cupiditatem, sibi meipsum fauet per cogitatio-
nem, & se cum in cunctis transcedere ceteros astatimat
per lata cogitationum spatia secum deambulans, lau-
des suas tacitus clamat. Nonnunquam vero ad tantam
elationem mens ducitur, vt in eo, quod tumet, etiam
per solitationem locutionis effraneatur. Sed tanto fa-
cilius quina sequitur, quā apud se quisque impuden-
tia exaltatur. Hinc enim scriptum est^a: Ante ruinam a Proverb. 16,
cap.

In quo superbia alia virtus vincat suam malitiam.

Primum malum superbi.

Prelati & subditi quomodo superbia tententur.

CAP. XIX.

Sciendū quoque est, vt D. Gregorius inquit^b, quod
aliter Praepositos, atque aliter subditos superbia
tentet. Prelato in cogitationibus fudderit, quia so-
lo vita merito super ceteros excreuit, & si qua ab eo
tene aliquando gesta sunt, hæc importunè eius animo
vibescit; & cum huc Deo singulariter placuisse insinuat,
quod facilius suggesta persuadeat, ipsam ad testimoniu-
m postfatis traditæ, retributionē vocat, dicens, quia nisi
unumipotēs Deus te his omnibus meliorem cerneret,
omnes hos sub tuo regimine nō dedissemus; eiusque mox
tentē erigit: viles atque inutiles eos, qui subiecti sunt,
intendit, ita vt nullum iam quasi dignum respiciat, cui
a quanomodo loquatur. Vnde & mox mētis tranquilli-
tas in ita vertitur; quia dum cūtis despicit, dū sensum,
Ecc iij vitam-

*b d.lib.34. ca.
18. & 19.
Quomodo sa-
perbia tentat
Prelatos.*

vitamque omnium sine moderamine reprehendento effrenatus se in iracundiam dilatat, quanto coni sibi commissi sunt, esse sibi metu indigos putat.

Quonodo superbia tentet subditos.

At cōtrā cūm subiectorum cor superbia indiget summopere nititur agere, vt sua acta considerantibus negligant, & semper taciti cogitationibus suis iudices fiant, qui dum in illo quid reprehēdeant, importūne respiciunt, in semetip̄is quodrigant, nunquam vident. Vnde & tanto atrocēunt, quanto à se oculos auertunt; quia in hunc itinere offendentes corrunt, dum alibi intendunt quidem peccatores se afferunt, nec tamen rāsum tam noxia in regimine personae trāderentur. Et eis facta despiciunt, dum praecepta contemnunt, tantam usque insaniam deuoluuntur, vt Deum et humanas curas non astiment, quia ei, qui quālibet reprehendit, esse se commissos dolent. Sic, cōtra rectorem superbunt, etiam contra iudicis contraris intumescunt, vt dum pastoris sui vitam dissoluant, ipsam quoque sapientiam omnia disponunt iniquant. Sxpe etiam rectoris sui dilecti protegunt, & eandem vocis superbiam libertate vocant. Sxpe elatio se quasi pro libertatis rectitudine obsecutus se & timor pro humilitate supponit. Nesciunt plerique reticent ex timore, & tacere se afferunt ex humilitate: Ita nonnulli loquuntur per impunitam elationis, & tamen loqui se credunt per libertatem rectitudinis. Aliquando autem subditi pretermissent, nequaquam produnt, & horum quācitas vix compescit. Nonnunquam ex solam rititudine intimi rancoris obmutescunt, qui per rem mentis procacitatis suae verba subiachescunt, male loqui soleant, peius tacent: quia cum per sponsionis verba iuspendunt. Cum his quandoque asperē, sape ad quecūcē vocem de hac ipsa agmina profiliunt. Cum verò eos magistri sui blandi perniunt, de hac ipsa humilitate, qua praeveniunt, iūs indignari, & tanto eorum mens valitudinē datur, quanto consideratius infirmari iudicantur.

Canonicorum libertas.

nimur, quia humilitatem, quæ virtutum mater est, et si-
ciunt, vsum laboris sui perdunt, etiamsi quæ bona
sunt, quæ operari videantur. Quos bene ab intimis
prodimus, si paucis exterioribus ostendamus.

*Humilitas vir-
tutum mater.*

Cunctis namque superba apud se cogitatione tu-
menibus inest clamor in locutione, amaritudo in si-
lencio, dissolutio in hilaritate; furor in tristitia, inho-
nitas in actione, honestas in imagine, erectio in inces-
tu, rancor in responsione. Horum mens semper est ad
ingrendas contumelias valida, ad tolerandas infirma,
ad obediendum pigra, ad lacefendos verò alios impor-
tuna, ad ea, quæ facere & debet, & præualet, ignava,
ad ea autem quæ facere nō debet, nec præualet, parata.
Hoc in eo quod sp̄tē non appetit, nulla exhortatione
seditur: ad hoc autem quod latenter desiderat, quærit
cogitat, quia dum metuī ex desiderio suo vilesceret,
optat vim in ipsa sua voluntate tolerari.

*Signa quibus
superbi digno-
scantur.*

De humilitate, primo & precipuo honestatis à clero recuperan-
de fundamento. C A P. XX.

Quoniam difficeri non possumus clericos sua in-
obedientia, & superbia seū suuīnq̄ ordinem
& statum, atque a sam catholicam religionem
& ecclesiam ad hanc, quam in his videmus prouinciis,
deplorādam perduxisse ruinam, & calamitatem, nō
ne omnium nunc cura, cogitatio, studium, diligentia,
desolitudo intendi, & impendi debet, vt cuncta col-
lapsa, seu destructa in integrum restituantur: Quod vt
commodius & facilius fieri possit, necessario requiri
diximus, vt inobedientia, & superbia funditus ex eo-
rum cordibus extirpatis, & profigatis, animis eorum
humilitas inferatur. Nam sicut illa omnium vi-
tiorum, & criminum est origo, atque ruina omnium
virtutum: ita hæc omnium honorum fons, & mater
est, aque omnium virtutum caput, custos, & propu-
gnaculū est^a. Hæc sola officij sacerdotalis est erectio^b.
Et ut ipsa veritas contra superbie pestem remedium
nobis daret^c, & nos ad viam vitæ per humilitatem re-
daceret, in semetipsa dignata est quod nos admonet
mon. cap. 20. monstrare, dicens^d: Dilicite à me quia mitis sum, &
Eee iiiij humilis

*a Chrysost. ho.
3.15.39. 49.66.
in mat. lib. 8.
ho. 32. in Ioan.
item hom. 38.
ad pop. & Ber.
in tract. de me-
ditat. deuotiss.
cap. 41. et epist.
41. & serm. 1.
denata. Dom.
b Greg. epist.
54. lib. 2. &
hom. 7.
c Greg. lib. 34.*

^a in epist. 38.
lib. 4. ad Epif.
Constant. &
lib. 34. moral.
cap. 31.

humilis corde. Ad hoc namque, ut D. Gregorius scribit, & testatur, unigenitus Dei filius formam infirmitatis nostrae suscepit, ad hoc inuisibilis non solum visibilis, sed etiam despectus apparuit, ad hoc comeliarum ludibria, illusionum opprobria, passione que tormenta tolerauit, ut superbum non esse hominem doceret humilis Deus. Quanta igitur humilitatis virtus est, propter quam solam veraciter edocendam, qui sine estimatione magnus est, usque ad pallium mortis factus est parvus. Quia enim originem positionis nostrae se praebevit superbia diaboli, instrumentum redemptionis nostrae inuenta est humilius Deus. Hostis quippe noster inter omnia conditus, videlicet pra omnia voluit elatus. Redemptor autem noster magnus manens super omnia, fieri inter omnia dignus est parvus. Quid ergo nos Episcopi, & clericiciimus, qui hoc oris locum ex Redemptoris nostre militate suscepimus, & tamen superbiam hostis ipsius imitamur? Ecce nouimus creatorem nostrum de celitudinis culmine, ut humano generi daret gloriam, descendisse. Humiliauit se usque ad nostrum puluis Deus, & in celo os suum ponit. & super terram regem per transit puluis humanus, & non erubescit, non tuit extolli homo, putredo, & filius hominis rem. Reducamus ad animum hoc quod per sapientissimum Salomonem dicitur ^b: Ante tonitruum prebebit consolatio, & ante ruinam exaltabitur cor. Vbi est diu subiungitur: Ante gloriam humiliabitur. Humiliauit ergo mente, si ad solidam conatur venire celum, nequam per elationis fumum oculi cordis obsecuntur; qui quanto magis excreuerit, tanto celerius evanescit. Pensamus quid nos praecepta admonemus Redemptoris nostri dicentes ^c: Beati pauperes spiritus, quoniam ipsorum est regnum celorum. Hinc est per prophetam dicit ^d: Super quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem, & quietum, & tremendum sermones meos? Certè cum Dominus ad humilitatem viam adhuc infirmitatis discipulorum corda reducens dixit ^e: Si quis vult inter vos primus esse, erit omnis minimus. Quia in re aperi cognoscitur, quoniam est

^b Eccl. 32.

^c Matth. 5.

^d Isa. 66. cap.

^e Matth. 10.
Mar. 10.

veraciter sublimis est, qui in suis cogitationibus humiliatur. Caueatur ergo malorum prava suggestio, fugiatur omnis instigatio diaboli. Oportet quidem ut veniant scandalum, veruntamē vā homini illi, per quē scandalum venit. Ecce ex hoc nefandū, elationis vocabulo ecclesia

scinditur, fratrum omnium corda ad scandalū prouocantur: Per humilitatē autem cunctorū fratrum concordia, & sancte vniuersitatis ecclesiæ unitas valet custodiri

Contra morem ecclesiasticum est, si non patientissimē toleratur etiam iniusta correccio^a. Seruorum Dei humilitas in afflictionis tempore debet apparere. Qui vero se contra Præpositos suos erigunt, profecto ostendunt, quia servi Dei esse contemnunt. Et quidem ab illo hoc quod factum est minimē fieri debuit, à te tamen omnino debuit diligenter suscipi, & rursum cū gratiam reddebat, ad eum cām gratiarum actione debuit occurrī. Quod quia ita à te factum non est, adhuc

cognolco quia nobis omnino lachitatem opus est. Nos

etiam cuius vitæ sumus, qui humiles esse et à patribus

volumus^b? Optauimus iam annos aliquot clero tran-

quilitatē, & pacē à Deo concedi, sed quia in illo debita

humilitas non fuit, ideo eandem nōdum obtinuerunt.

Nam vt D. Gregorius^c patriarche Constantinopolitano

scribit^d, eundem ad pacem, & unitatē ecclesiæ exhor-

tans: In pacis, inquit, vos decet dilectione persistere, &

locū præbere discordia nullo modo debetis. Sed quia

in radice ipsius viuere aliter nō valemus, nisi mente, &

actu humilitatē, quam ipse author pacis docuit, tenea-

mus, cum ea charitate, qua dignū est suademus, vt pro-

fana elationē, qua animabus semper aduersa est, cordis

pede calcantes, percuti superbiq. vocabuli scandalum,

ecclesiæ auferre de medio festinetis, ne pacis nostræ so-

cietate diuisi inueniri possitis, sed vñus in vobis spiritus,

vna mēs, vna charitas, vna in Christo, qui sua membra

esse nos voluit, sit cōpago concordie. Nam quād dūrū,

quād indecēs, quād crudele, quādq. à sacerdotali pro-

posito sit extraneū, pacem, illum, quād alii prædicat,

nō habere, sanctitas vestra cōsideret, & suos de superbia

fratres scādalizare non præsumat. Sed hæc magis stu-

deat, vt vanq. aut superflue elationis autore humilitatis

E e iiiij queat

Humilitate et
Hodiū ut fratrum
concordia, &
ecclesiæ unitas
a Greg. epist.
14. lib. 1. &c.
contra. diff. 100.
Correc. o etiā
iniusta patien-
ter toleranda
est.

b Greg. epist.
24. lib. 2.
Quia in clero
non est debita
humilitas, ideo
illū in nunc nō da-
tur à Deo p. xx.
& tranquillit-
tas.

c epist. 45.

l. b. 11.

queat ense prostertere, quatenus eiusmodi vicinum
suum vos habitaculum sancti Spiritus grauissime
a 1. Corint 3. dicet: & aperte impleatur in vobis quod scripsisti

b hom. 1. in epist. 1. ad Corint. 3. **D. Ioannes Chrysostomus** ⁴: Qui humiliis est, & pietosus omnibus, & iucundus, & perpetua pacis habet nullam bellorum habet materiam. Quippe iacundia & aequo animo perfert, & incredibili in omnibus virtutibus. Praeceptorum namque Dei cum honesta pax est: omnis autem vita sic nobis prescribit, pacem ad inuicem habeamus. Sed nihil tam admirabile Christianum, quam humilitas efficit.

Nihil tam admirabile Christianum efficit,
quam humilitas.
Quam necessaria sit in ecclesia humilitas.

C. A. P. XXI.

Quam autem pulchra, & necessaria in ecclesia humilitas, eleganter his verbis demonstrat. **Leo Papa**: Agnoscat, inquit, catholicorum humilitatem Domini gloriam suam, & de salute fratrum cramentis gaudeat ecclesia, quae corpus et Christi.

Quid enim sanandis agris, illuminandis cœcis, vobis cœdis mortuis aptius fuit, quam vobis vobis humilitatis remedii curare? Adam præcepit negligens peccati induxit damnationem; Iesu Christus sub lege reddidit iustitiae libertatem. Ille deponens obtemperans usque ad prævaricationem, meruit in ipso omnes morerentur; hic patri obediens vigeat crucem, fecit ut in ipso omnes vivificarentur. Ille superodus honoris angelici, naturæ suæ perdidit dignitatem, hic infirmitatis nostræ suscipiens conditionem, propter quos ad inferna descendit, eosdem in caliginem collocauit. Postremò illi per elationem lapso est ⁴: Terra es, & in terrâ ibis. Huic per subiectum exaltatio dictum est ⁵: Sede à dexteris meis, donec nam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Et Domini nostri opera non solum sacramento nobis via sunt, sed etiâ imitationis exemplo, si in disciplina ipsa remedia transferantur, quodque impésum est mortaliis, prospic & moribus, ut meminerimus nobis a humilitate, & mansuetudine redemptoris nostri.

d Genes. 3.

e Psalm. 109.
Christi opera
v. illa nobis
sunt imitationis exemplo.
In humilitate,
& mansuetudine Christi nobis est vivendum.

viendum. Quoniam sicut ait Apostolus^a, si compa-
timur, & conregnabimus. Frustra enim appellamur
Christiani, si imitatores non sumus Christi, qui ideo
se viam dixit^b esse, ut cōuersatio magistri forma esset
discipuli, ut illam humilitatem eligeat seruus, quam
fecit Dominus. Itaque D. Cyprianus de humili-
tate sermonem faciens^c. Hic ait, est primus religionis
introitus, sicut in mundum primus Christi ingressus,
requicunque vult pie viuere, humiliter de se sentiat;
neque supra se in mirabilibus ambulare presumat, Funda-
mentum sanctitatis semper fuit humilitas; nec in ex-
altate potuit superba sublimitas. Hanc primam gra-
tiam ingrediens mundum noster parvulus ait uult, & a
ambulibus nos sibi cōformes teneri voluit in vita, quod
exhibuit in persona, ac proinde humilitas nobis in
omnibus tenenda est^d.

D. verò Hieronymus nos docēs quomodo forman-
dis sit animus noster^e: In omni, inquit, actu, atque
verbō quieta mens, & placida seruetur, semperque co-
gitationi tuae Dei praesentia occurrat; sit humilis ani-
mus, ac mitis, & aduersus sola vitia eretus. Nunquam
illud aut superbia extollat, aut avaritia inflestat, aut
ira precipitat. Nihil enim quietius, nihil purius, nihil
denique pulchrius ea mente esse debet, quae in Dei ha-
bitaculum præparanda est, quem non auro templaful-
gentia, non gemmis altaria distincta delectant, sed ani-
ma ornata virtutibus. Ideo & templum Dei sanctorum
corda dicuntur, affirmante Apostolo, qui ait^f: Si quis
templum Dei violauerit, disperdet illum Deus. Tem-
plum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Nihil ha-
bitas humilitate præstantius, nihil amabilius. Hac est
enim præcipua consuatrix, & quasi custos quædam
virtutum omnium; nihilque est, quod nos ita & homi-
nibus gratos, & Deo faciat, quā si vita merito magni-
humilitate infimi simus. Propter quod scriptura di-
cīs: quanto magnus es, humilia te in omnibus, & co-
ram Deo inuenies gratiam. Et Dominus loquitur, per
prophetam^h: Super quem alium requiescam, nisi super
humilem, & quietum, & trementem verba mea? Ve-
runtamen humilitatem sequere, non quæ ostenditur

Ecc v atque

a Roman. 8.

Christianus de-
bet esse imita-
tor Christi.
b Ioann. 14.

c in ser. de na-
tum. Christi.
Humilitas pri-
mus religionis
introitus.
Humilitas est
fundamentum
sanctissima.

d Cypr. ad uer.
Iud. in lib. 3.
cap. 5.
e in epist. ad
Celan.

f 1. Corint. 3.
Nihil præstan-
tius humilita-
te, quæ est con-
seruatrix om-
nium virtutum.

g Eccles. 5.
h Isa. 66.
Quæ humili-
tas sequenda
non sit.

atque simulatur gestu corporis, ut fracta voce velorum, sed quæ puro affectu cordis exprimitur. Aliud enim virtutem habere, aliud virtutis similitudinem aliud est rerum umbram sequi, aliud veritatem. Nihil deformior est illa superbia, quæ sub quibusdam humilitatis signis latet. Nescio enim quomodo iuxta sunt virtus, quæ virtutam specie celantur. Nihil enim de genitis nobilitate præponas, neque colores quoque & humiliore loco natos te intenciones. Nescit religio nostra personas accipere, distinctiones hominum, sed animos inspicit singulorum secum, & nobilem de moribus pronuntiat. Sola autem Deum libertas est, non seruire peccatis. Summa autem Deum est nobilitas, clarum esse virtutibus. Quiaque Deum in virtus nobilioris Petro, qui pescator, & pauper fuit. Sed illi pescatori & pauperi caelestis regni Christi credentes claves. Elegit enim Deus ignorantes contemptibilia huius mundi, ut potentes, ac nobilis humilitatem facilius adduceret. Nam & alia habebat, aliquis de nobilitate generis applaudit, cum natus in pari honoris, & eiusdem apud Deum precepit, qui uno Christi sanguine sunt redempti: sicut inquit, quia quis conditione natus est, cum omnes in Christo æqualiter renascamur. Nam etsi obliuiscimur, quod uno omnes generati sumus, saltem id semper memuisse debemus, quia per unum omnes regenerantur.

a hom. 48. in
Matth.

Imago virtutis.

D. Ioannes Chrysostomus*, nos ad scripturam lectiōnem exhortans, & virtutis imaginem concipiendam proponēs, in qua non insimum humilitatem locum: Audiamus, inquit, audiamus, qui cumque scripturarum lectiōne negligimus, quātum damna patientiam inopiam patiamur. Quando enim bona nostra opera faciemus, qui etiā precepta, & instituta ipsius bus viuendum est, ignoramus? Et opulentis quidem cupiditate pecuniarum insaniūt, assidue velles habere tineis corrodantur excutiunt: tu vero cum obliuione tineis peior, ac maior pestis anima tua decessit, non accedes ad libros, non excuties tineas, non exanimam tuā, non aspicies continuē imaginem vestram, nec membra eius & caput considerabis: Habet enim

capit, & membra omnia muliere formosa multo venu-
siora ac pulchriora. Quod igitur caput virtutis est? Humilitas est
put virtutis.
a Matth. 5.
Humilitas certe. Quapropter ab ipsa incipit Christus
decent⁴. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est re-
gnum celorum. Qui sunt pauperes spiritu? Humiles sci-
ent mete, atque contrito spiritu. Spiritu enim hic posuit
pro anima, & voluntate. Siquidē illos hic humiles me-
morat, qui Dei praecepta metuunt, atq. etiā contemni-
sunt⁵. Hoc caput, etiā nec calcarie, nec crines habeat, sic
tamen pulchru est, ut Deū ad se ipsum attrahat. Super
quem, inquit per Esaiam prophetam⁶, requiescam, nisi
super humilem, & quietum, & trementem sermones
nos? Et⁷: Oculi mei super mites terræ. Et: Prope
Dominus est tribulatis corde. Hoc caput pro crinibus,
atque comis hostias offert Deo gratissimas: hoc au-
tem certe altare est: hæc ara spiritalis. Sacrificiū Deo
spiritus contribulatus⁸: hæc sapientia mater est. Qui hoc
habet, is membra etiam consequetur. Perspexisti caput,
quod nunquā vidisti. Vide nūc etiam faciem, ac primum
attende qualis color eius sit, quām rubicundus, quām
floridus, quām gratiosus, & disce vnde constat. Vnde
igitur constat: Ab ei ubi scētia certe, atque pudore. Pro-
pterea quidam dicebat⁹: A te verecundum gratia pro-
redit. Hac & alia quoque membra magnam vim for-
mositatis effundunt; nec si mille cōmīcas colores, ta-
lam speciem cōficias. Quod si oculos quoque velis aspi-
re, considera modestiā, quanto decore, quāta diligen-
tia depingantur, vnde non solum speciōlissimi, verum
tamen tam aeri acumine pollut, ut vel Dominū ipsum
disciant. Beati enim, inquit¹⁰, mundo corde, quoniam
vnde Deum videbunt. Huic capitū os est sapientia, & in-
tellectus, & spiritualium cantuum perpetua vox. Cor
autem, magna scripturā peritia, veri dogmatis con-
seruatio, misericordia, & benignitas. Et quemadmo-
rum non est possibile animal sine capite viuere, sic si-
ne hoc capite salus haberi non potest. Hinc enim omnia
bona originem trahunt. Pedes, ac manus ha-
bent, quibus recta opera ostendat animata; est pietas,
& recte fidei anima. Pectus aureum, ac adamante
robustius, ipsi est fortitudo, per quam efficitur, ne
vñquam

a Chrysost. in d. hom. 48.
vnquam peccatum hoc queat infringi. Spiritus anima animalium corda, & cerebrum contineat, *chamad.*

Honor humilitate non tollitur. CAP. XXII.

Quare nullo pacto metuas, quasi te laetaueris, si te ipsum humiliaueris. Hinc enim modum celos usque gloria tua petrans; hinc autem atque praestantior redditus: hinc regni ianuam arbitratur. Caucamus igitur ne contraria faciemus, aduersus nos ipsos acerrima bella geramus. Nam voluerimus magni, ac mirabiles videri, non multa les non erimus, verum etiam ceteris omnibus nos etiores futuri sumus. Sublimis quidem esse dicimus proceritate corporis huius, aut quia in editione locis sit collocatus. Humilis autem qui huic contraria Attende igitur & videbis, nihil humilitate alius nihil arrogancia depresso. Nam arrogans quidem superbus maiorem se ceteris arbitratur, & nemus se esse dignum affirmat: Nec ita magno quisque terit honore ipsum afficere, quin cupiditate iniquitatus, parum sibi collatum arbitretur. Cumquidem ab hominibus queratur, spernit eos, atque non habet. Quae res adeo expersa est, ut raro nullum sit. Quos enim despicit, ab his hominibus gloriam quasi debitam flagitat. Si ergo ita cetera pertinet, cur adulatioibus laudem ab illis auctoritate iam est contrario, qualis verè sublimis sit celsus. Hic certè non ignorat quantum, & quid honor est, certè intelligit magnum eum esse hominem, quia omnium minimus sit, minimum quoque leprosum. Quocirca quantumcumque sibi honoris trahit, maximum arbitratur. Constat igitur est, atque finis conueniens, nec modò hoc modo illud sequitur, quos excelsos putat, ab his etiam si parum honorificatur, summopere propter celsitudinem communitari se putat. Huinilis rursum à nulla regimur, capit, non perturbatur ira, nulla cupiditate, non vexatur, non vincitur iuore. Quid igitur sedis animo harum perturbationum experte? At venient, atque superbus, ceu vermis in fercore, *leprosum* & *leprosum*

passionibus semper involuitur. Nam & inuidia, & ira,
& inanis gloria vehementer animum eius exagitant^a. a Chrysost. ho.
Illi etiam abs te libenter queram, quemnam arbitra- 66. in Matth.
is sublimorem, sacrum virum, a quo grata Deo
quotidie sacrificia offeruntur, an eum, qui nullam apud Humilesgratia
Deum fiduciam habeat? Et quas, inquieres, hostias hu- quotidie. Deo
miliis offert? David illum de hoc audias. Sacrificium, offe.unt sacrificia.
inquit^b, Deo spiritus contribulatus, cor contritum, &
humiliatum Deus non despicies^c.

b Psalm. 50.
c Chrysost. in
d. ho. 66.

Vidisti quam mundus humilius sit, videoas & info-
lentis, atque superbi impurissimas fordes. Impurus
enim apud Deum est omnis immundus corde. Hic
cum diabolo humiliatur: Inflatus enim diaboli sup-
plicia sustinet. Ne forte inflatus, inquit Paulus^d, in d. 1. Tim. 3.
iudicium incidat diaboli. Quodque mirabile est, con-
traria semper, quam optat, cum persegitur. Nam
cum exterios contemnit, vt maiori dignis honore vi-
deatur, maximè omnium ipse contemnitur. Ridiculi
enim & omnium inimici sunt, qui ira, & inuidia facile
capuntur, quæ eius maxima comites sunt. Quare ne-
scio, quid peius excogitari possit: extremitas enim
malorum certe hæc est. Humilibus vero quid iucun-
cius? quid beatius? Qui cum Deo gratissimi sint, non
parvam etiam ab hominibus, quam non querunt, glo- Nihil beatius
riam reperiuntur^e solent. Nempe ab hominibus quasi pa- humilius, qui
tentes coluntur, quasi fratres amantur, quasi propria Deo gratissimi
membra souentur. Amplectatur igitur humilitatem, + fort. recipi-
t sublimes fieri desideramus, præterim cum videa-
mus a superbia deiici hominem. Nihil enim magis
Deus, quam arrogiantiam auersatur. Quid enim non
facit, vt hanc passionem destruat? Hac enim de causa
mortales facti, in dolore, ac luctu viuimus. Ideo in con-
tinuo labore, atque sudore, & affligenti operatione
confituri sumus. Hoc nempe superbiæ opus est, vt non
modo nihil boni nobis afferat, sed etiam quæ habe-
mus corrum pat. E contra vero humilitas facit: nam
ea, quæ nobis adiunt, bona conseruat; & quæ non ha-
bemus, facile adiicit. Hanc igitur admiremur, hanc
sequamur, vt & in hac vita honorifice conqueremur,
& futura gloria potiamur^f.

e Chrysost. ho.
f 66. in Matth.

Quia

Quia superbiam esse constat: usum malorum tra-
dicem, fontemque peccati, Christus contraria-
gritudini remedium docendo, conficiens qualiu-
menum quoddam forte, atque munitum, haesi-
mum sententiam collocauit: Beati pauperes quoniam
ipsum est regnum calorum. Si quoniam
vnausquisque humilitate iupposita, iurissime custo-
lia superponit aedificans: hac vero subducta, tunc
ad ipsum usque cælum conuersations sublimatio-
ueniat, simul omnia subtrahuntur, atque in supremum
relabuntur. Nam siue orationem, siue mi-
nimum, siue misericordiam, siue pudicitiam, sive
liud quid bonorum absque humilitate congrega-
tim cuncta defluunt, cunctaque deperunt. Quo-
tiam Pharisæo legimus accidisse^b, qui cum ad ipsi-
virtutis cacumen ascenderet, amittens simul vani-
fa descendit, quia scilicet non habuit matrem humi-
litas. Sicut enim superbia omnium fons malorum
est: ita humilitas cunctarum origo virtutum. Quo-
circa D. Gregorij sententiam & consilium leque-
tes^a, cum bona agitis, semper ad memoriam ac-
ta reuocate, ut dum caute culpa conficiuntur
quam de bono opere incaute animus latetur. Sed
sancti viri, cum agunt fortia, de semicupis va-
tiunt, quid in sua excusatione dicturi sunt, qui in
operatione virtutis inuincunt? Sed eis quae
bona adsint opera, nulla sunt, nisi ex humilitate
diantur. Miranda quippe actio cum elatione ex-
aduenit, & balat. in hom. 7. de
fil. in hom. de
humil.

b Luce 18.

Humilitas bo-
norū omnium
mater, & cu-
stiarum origo
virtutum.

c Chrysost. ho.
15. in Matt. &
hom. 3. in Mat.
& hom. 32. in
Ivan. & hom.
2. in epist. ad
Philemon.

d in hom. 7. de
aduen. & Ba-
sil. in hom. de
humil.

e hom. 39. ad
popu.
Humilitas di-
gnitatem non
tolit.

Verum & cum nos humiliauerimus, à dignitate
nostra ne nos decidere putemus. Tunc enim, si D.

Chrysostomus inquit^e, magis exaltamur mentis ex-
xiæ tunc admirationi licet esse. Quod cum

seu elatus humilis ^a, humilis autem alius; sufficit
quidem & hoc asserens Christi sententia ^b: verunta-
men & ipsam rem indagemus. Quid est humiliati?
Nonne vituperari? Non accusari? calumniam pati?
Exaltari vero, honorari, laudari, glorificari? Sunt
duo diuitiae, utriusque & honore multo praeediti, & in
sapiantia, potentiaque, & aliis secularibus excellen-
tia alium sapientes, postmodum ille quidem & ab
omnibus hominibus queratur, & non accipiens, irasci-
tur, & plus quam oportet, exigat, & semetipsum ex-
altet. Hic autem huiusmodi contemnat: in nemi-
nem propter hoc indignetur; & datum repellat ho-
minem. Nonne hic priori longe sublimior? Gloriam ^c
enim aliter esse qui non licet, nisi gloriam fugiendo. ^d Nam donec quidem eam sectemur, nos fugit; cum fugitque sequitur. ^e autem eam fugimus, nos ipsa sequitur. Si vis esse glo-
riosus, noli gloriam concupiscere: Si vis esse sublimis,
ne te sublimem facias. Et alioqui quidem honores
non querentem omnes honorant; ambier. ^f Nem vero
algentur. Solet enim humanum genus esse quo-
dammodo contentiosum, & peruiçax. Gloriam ita-
que contemnamus: sic enim humiles esse poterimus,
vel potius alti.

Magnum est elationis malum, stultum quippe me-
lius est esse, vt idem Chrysostomus ait ^b, quam in-
solentem, seu superbum. Illic enim stultitia tantum
est, menuisque tarditas: hic autem stultitia peior est,
& fatuus cum furore. Stultus libimetipli malum
est: elatus & aliis peccatis: ex amentia hoc vitium na-
scitur. Non potest esse superbus, qui fatuus non sit.
Stultitia vero plenus est superbus. Audi quendam
sapientem, qui dicit ^c: Vidi hominem apparen-
tem esse prudentem apud se ipsum, spem autem ha-
bet magis insipiens eo. Vides quod non temere di-
cetam esse malum fatuitate peius? Spem enim, in-
quit, habet magis insipiens eo. Propterea Pau-
lus quoque dicebat ^d: Nolite prudentes esse apud
volmetiplos. Humilitas vero virius est, & sublimio-
ris philosophiae mater est, atque origo ^e. Ne igi-
tur alium sapiamus, nec infletemus, cum terra sumus,
& ci-

^a Melius est stul-
tum esse quam
superbum.
^b ad hom. 39.
ad pop.

^c Superbus fa-
tus est, et stul-
tia plenus.
^d Proverb. 26.

^e Roma. 12.
^f Chrysost. ho-
m. 39. in Matth.
Humilitas sub-
limioris philo-
sophia mater
est, atque origo.

& cinis, fumus, & umbra. Futureum incertitudinem
replice, nec altum sapias, sed timore superbia virtutem
diminuas. Verbum habes, & docendi gratiam in
propterea putas te plus alii aliquid habere. Propterea
maxime debes humiliari, quod pluribus donis praes-
es, quod alios prætergressus in te Deus inclinavit. In-
quenter enim & hoc tibi perditionis causa fuerit, si
vigilaueris. Humilitati nihil aequat. Hac est bona
mater, & radix, altrix & occasio, simul & vinculum.

*Humilitas bo-
norum mater,*

altrix, occasio,

& vinculum

est.

Optima doctri-

nata est per vitam

docere.

a Chrysost. ho.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

de humilit.

38. ad popul.

b hom. 7. in

etiam. Dom. et

Basil. in hom.

coruas, melius fuerat non humiliari. Quoties tibi
cōcepit elata cogitatio, quod quasi humilitatis culmen
occupaueris, considera ubinam, vnde descenderebit Do-
minus tuus, & tunc desines te ipsum admirari, & lau-
dare: imo te, & tua omnia iidere cogeris, cum ex col-
latione dominicæ humilitatis nihil te omnino profe-
ssus cognoveris, debetorem te semper existimās. Nam
revera omnia, quæ agimus nos, ac, si debitum Deo te-
nemur exoluere, qui nos ex nihilo condidit, & esse,
quante nō fuimus, fecit: qui postmodum proprio nos,
a pretiosissimo redemit sanguine, tantumque se deie-
ci nostri gratia, quantum nemo pro filiis charissimis
siceret: qui de summa cæli arce, ac paternis finibus ad
nolra infima descendit; qui languinem effudit suum,
ut nos iuris esse vult. Si igitur mille haberemus ani-
mas, casq. pro illo ponemus omnes, putasne dignum
aliqui illius charitati retribuere possemus? Minimè id
quidem. Cur quæso? Quia cùm ille nihil deheret no-
bis, hoc fecit ex gratia: nos autem ex hoc illi debitores
sumus. Idcirco si ipsius gratia humiliari renuimus,
prelatis nos, & clades, potentiorumque metus vel in-
utus humiliabunt.

Quoniam relicta superbia ad humiliatem descendendum sit.

CAP. XXIII.

D. Verò Basilius in oratione sua de humilitate
habita: Quoniam, inquit, pacto ad salutarem
hanc animi humilitatem perniciosa superbiae
cognitione relicta descendemus? Si perpetuo studiū mo-
derie exerceamus, nec quicquam contemnamus, tan-
quam a quo nihil simus laeti. Vitæ namque studiis, &
exercitiis assimilatur anima; & qualia facit, talis etiam
formatur, & iisdem configuratur. Sit tibi & ornatus,
& induit nentum, & inceps, & cathedra, & certa, ac
tranquilla alimonia, & lectus paratus, & domus, & va-
lo do netica, quorum omnium usus sit ad frugalita-
tem, & sermo, & cantus, & proximi coniunctus, & hæc
ad mediocritatem magis, quam ad fastum. Vide ne in
sermone arrogantiā viurpes sophisticam, neque in
cunctu ad voluptatem accommodatae voces superiores
Fff habent,

Cum obrepit &
lata cogitatio
Quid faciendum

habeant, neque dictionem ostendat superbam, arguem. Sed in omnibus splendori, ac magnificencia distractas, comis erga amicum, mansuetus erga dominum, patiens erga temerarios, humanus erga humile patronus afflictis, inuisens in dolore constituta summa neminem contemnens, iuauis in appelleant, alacer in responce, dexter, & expositus vincit, neque tua ipsius celebrans encomia, neque alios, in hoc faciant, subornans, neque in honestam de personam admittens, & virtutes tuas ac praerogatus, quantum fieri potest, obtengens, peccatorum vice tanta te ipsum accusans, nec expectans, ut ab aliis reprehendatur: ut idem facias quod iustus, qui in processu sermonis te ipsum accusat: Et ne tantum studi impendunt alij, ut glorificantur: Abstulerunt ergo quod Christus, mercedem suam. Itaque nolis rebu nocere, apud homines conspicuus esse cupiens. Quodquidem Deus magnus ille spectator est; illi plausib; gestas; nam splendide remunerat. Nemo prudens de sua ipsius sapientia, vel aliis praerogatiis quam gloriarib; sed obtemperabit paraceli B. Ant. A. Prophetæ Hieremias, qui dicit: Ne glorieris tu in sapientia tua, nec glorieris robustus in robusto, nec diues in diuitiis suis.

Sed quænam est vera gloriatio? Dicit Apelles: Qui gloriatur in Domino gloriatur. Vbi exigitur Christus nobis factus sit a Deo sapientia, iustitia, & redemptio, ut sicut scriptum est, cognoscatur in Domino gloriatur. Nam ea deinceps & omnimoda gloriatio est in Deo, quando neque per suam iustitiam extollitur, sed agnoscit se in vera destitui iustitia, verum sola in Christum habituificatum esse. Deus est, qui operatur in nobis dilectione, & perficere, pro bona voluntate. Deus igitur, qui sapientiam suam praedefinitam ad nostram gloriam per spiritum suum reuelat. Deus est, qui in laboribus virtutem. Quid igitur te ipsum, dicas, filius, quasi propria habeas bona, cum gratias pro ambo agere debcas largitori? Quid enim habes, quando

a Matth. 6.

b Hierem. 9.

Quænam est
vera gloriatio.
c. 1. Corint. 4.

Deus est qui o-
peratur in no-
bis velle et per-
ficiere.

acceperis? Si vero & acceperisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Tibi non innotuit Deus per tuam iustitiam, sed tu Deo per illius bonitatem. Cognoscetes, inquit Apostolus^a, Deum, immo magis cogniti a Deo. ^{a Galat. 4;} Ne sis iniquus tui ipsius iudex, neque ad gratiam teipsum examina; si boni quicquam habere te putaueris, illud in numerato tempore, eorum sponte oblitus, neque eorum gratia, quae hodie recte facis insolegas, eorum, quae paulo ante, atque olim, male designasti, veniam tibi ipsi largitus: sed si quando te praesens beneficium nonnihil elatum reddit, ad memoriam reuoces, quid olim mali feceris, & cessabit infensata illa animi infatio. Et si quemquam imprudentiarum deinceps videris, ne hoc solum in illo spectes, sed cogi-
tum, quae recte vel feceris olim vel nunc quoque fecis, & deprehendes sapienti numero tam, si singula in-
miseris, nec particulas quasdam dunxeris, scrutatus
suis, te esse meliorem. Neque Deus enim hominem particulariter examinat: Nam ego, inquit, & ope-
ra & cogitationes ipsorum coniunctim producturus
venio.

Non tibi cleri gradus ullus animos in altum extolle, humilior potius. Animi enim in virtute progressus, in humilitate progressus est: contraque in posse-
re reliqui, & in honorum esse, id non aliud, quam ex elatione progignitur. Quanto ad maiores sacerdo-
tum gradus accedere tibi propinquius contigerit, eo ani-
mos tuos magis demittito, id est. teritus exemplo filio-
rum Aaron. Pietatis enim cognitio, humilitatis, &
mansuetudinis cognitio est: quando se animo scire sub-
sumere, Christum est scire imitari. Contra autem fa-
tum & arrogantia esseri, & insolentius se gerere est
symbolo se similem facere. Christum tu imitare, non
adversarium Christi; Deum, non aduersarium Dei; Do-
mum, non seruum fugituum; clementem, non in-
clementem, humerum, non inhumanum; eos, qui sunt
sulani nupialis, non eos qui tenebrarum. Noli in-
properare, ut fratribus praefis, ne alienorum pec-
catorum onere cervices aggraves tuas. Magna res
aliceri ministrare, ciuimodique, ut per eam

Fff ij nobis

*Si quis benefi-
cium suo extolle-
tur, quid fa-
ciendum.*

*Gradus seu di-
gnitas in clero
potius non hu-
milior, quam
extollere debet.*

*Pietatis cogni-
tio, humilita-
ris et mansue-
tudinis cogni-
tio est.*

nobis ad cælestē regnum ascensū paretur. Siquidē virutum omnium quædam qualis est sagena, quæ diuina in se præcepta omnia comprehendit, ipsa primum virutum omnium contentricem humilitatem complexa, quam bonorum sequitur copioſissimū luti quoddam examen. Sunt quidem multi, quod ad

Humilitate omnes virtutes cōtinentur.

a Matth. 11.

nestæ vita genus sese conferunt, rarissimi autem ipsius iugum suscipiant. Violentorum tamen cælum, & violenti rapiunt illud. Veritatem euangelij sunt^a. Violentiam appellavit afflictionem, & acrem corporis in laboribus fatigationem, quod adhuc impulsu, suapte sponte Christi discipuli faciunt. Quocirca si tibi in animo est rapere regnum Dei, violentia te dato, cervices tuas Christi teruitus age submittito, eius loris cellū tuum arcte circumquaque cohibeto: premat illud ceruicē tuam: labore mortis atteris, teipsum omnibus subiiciendo; placidius assidue decantando, orationibusque, & lachrymam dāmonibus, siue ab hominibus adfricantur.

In omnibus autem, quæ recte sunt, causas cogitant Dominus assignare animos debet: neque animo esse quicquam existimare, quod suarum virtutum dulcitate asequi possit. Huiusmodi enim animi affectionata suapte solet humilitatem in nobis generare. I

b Basil. in tra- de abdic. sicut. rer.

Bonarum actio- num nostrarū ratio Deo affi- gnanda est.

Humilitas tu- tissimus est vir- tuus omnium thesaurus.

Humilia et su- perbi collatio.

In omnibus operibus tuis humilia te coram Deo. Quia non erit gratum Deo quicquid efficiuntur superbia. Quod autem fit humilietur, accepunt deinde sublimius. Cum iustæ institutiones non aequaliter per humilitatem impleantur, & multorum temporum labores per superbiam in nihilum depueantur, humiliis Deo est similis, & in templo pectoris habet eum. Superbus autem cum sit Deo odibilis, humiliis est. Humilis vero, licet in habitu videatur pulchrus, glorirosus est in virtutibus. Superbus autem et si decorus videatur aspectu, & clarus, sed tametem eum manifestant opera ipsius. Et per honestus, & motus dignoscitur eius superbia; & et honestus,

et publicabitur levitas ipsius. Cupit semper laudari ab hominibus, & virtutibus, quibus alienus, se praedire gestu. Non se patitur cuiquam esse subiectum; sed semper primatum cupit, & ad maiorem gradum se conatur immergere. Et quod ex meritis obtinere non potest, ambiendo festinat. Ambulat semper tumens, ut riter vacuos, & inanis. Et sicut nauis absq. gubernatorum iactatur a fluctibus, ita & is circumseritur inter eunes actus suos. Humilis est contraire respuit omnem horam terrenum, & ultimum se esse iudicat omnibus hominibus. Nam etsi mediocris appareat in virtute, emens apud Dominum intuetur. Cum consummarent omnia mandata Domini, nihil se fecisse testatur, & omnes virtutes anima sua celare festinat. Sed divulgit Dominus omnia opera ipsius, & profert in medium, & mirificat gesta ipsius, & exaltabit, & claram faciet eum, & in tempore precum suarum, quod postulat impetrabit. Et tu fili cum accesseris ad precepsum Dominum, prosterne te humiliter & conspiceus, ne postules quicquam quasi ex gratia meritorum tuorum, & si est ubi etiam conscientia boni operis aliqua, cela illam, ut te silentie multiplicetur, & restituantur a Deo, & persona tua citio produc in medium, ut delect Dominus illa cum confessus fueris ea. Nec velis te iustificare cum ad orandum accesseris, ne sicut Pharisaeus ille ex eas condemnatus^a. In tempore orationis omnem malitiam cordis proijice ab te, & remittite si quid habes aduersus proximum tuum b.

Quibus modis acquirenda sit humilitas.

C A P. XXIIII.

D. Verò Bernardus Archiepiscopo Senonensi scribens^c, in eo tres has virtutes debere esse demonstrat, castitatem, scilicet, charitatem, & humilitatem: cumque de duabus prioribus egisset, & de humilitate tractare aggrederetur. Iam, inquit, de tribus, quae superius proposuimus, sola tractanda restat humilitas. Hæc duabus præmissis virtutibus in tantum est necessaria, ut absque ista illæ nec esse virtutes videantur. Népe ut castitas, seu charitas detur, humilitas

Humilitas castitatis, et charitatis clericorum necessaria.

Fff iiiij mere.

Humilitas respuit omnem honorum.

Cum accesseris quis ad precedum Dominum quid faciendu.

*a Luc. 18.
b Basil. in admonit. ad fil. spirit.*

Virtus perficiatur in humilitate.

meretur: quoniam humilibus Deus dat gratiam. Seruat acceptas; quia non requiescit spiritus Dominus nisi super quietum, & humilem. Scrutatis consummatam virtus in infirmitate, id est in humiliata potitur. Inimicam omnis gratiae, omnisque initium pugnat superbiam, & tam a se, quam a ceteris vultibus superbam illius propulsat tyrannidem. Siquid eum ex aliis quibusque bonis virtutum magis sumere a pere soleat incrementum superbia, sola hec comedens pugnaculum quoddam turrisque virtutum, eum non titer resistit malitia, obuiat presumptioni. Comedit pugnaculum, autem ror indagare aliquid & de superbia, quam ex opposito sibi virtus virtutis decor maneficius apparat. Superbia est appetitus propriæ excellētiae. His species duas diuiditur, in cæcam, & vanam superbiam. Cæca superbia, seu contumacia, est vitium, quo se emulans aliquis vel esse bonum, quod non est, vel se vel quod est in se, non in Domino gloriatur. Vanus superbia, seu vanitas, est vitium, quo quis tam de eo quod est, quam de eo quod non est, suis magis, quam Dei labiis delectatur. His ita præmissis aptemus iam contraria humilitati, singula singulis opponentes.

Humilitatis deficitio, & diuisa.

Humilitas est contemptus appetitus excellētiae. Contemptus verò opponitur appetitu. Duabesque superbia speciebus, duæ nihilominus humilitatis appetuntur. Cōtra cæcam, ut quæ de se non erit sentire militer; contra vanam, nec consentire alter sentirebus. Nempe qui de seipso sentire humiliter occidit, neutro ipsis de se iudicū falli potest: videlicet, vanus maius aliquid paret se esse quam sit, aut à se esse, quam sit. Et ideo patienter carens, quod sibi noui deesse humiliter de eo, quod certus est adesse, non in deesse in Domino gloriatur. Porro aduersus hoc, ut deesse aliquid sentiat, solet, ne insolecat, venus humilis illud sibi iugi meditatione revolueret: non alicui sentientes, sed humilibus consentientes. Et illud: Non ambulauit in magnis, neque in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam, sed exaltauit animam meam. Et item: Qui se putat aliquid esse, cum non sit, ipse se seducit. Contra hoc autem, ut à se esse

Ne quis altius de se aliquid sentiat.

a Roman. 12.

b Psalm. 130.

c Galat. 6.

elle, quod se sentit esse, sollicitè se ipsum interrogat: Ne quis a se propteret esse, quod se sentit esse. ^a Si autem accepisti, quid gloriari quasi non acceperis? Item, qui humanas laudes consuevit perfectè contemnere, cum se laudari percipit de eo quod in se nouit non esse, nullatenus ac quelcens ilud sibi commemorat: Qui te beatificant, b *Isa. 43.* in errorem te mittunt. Sed & illius nihilominus veri sculi recordatur: Veruntamen vani filii hominum, c *Psalm. 61.* mendaces filii hominum in stateris, ut decimavat ipsis de vanitate in id ipsum. Proinde sollicitè studet imitari Apostolum, ita de se loquentem: Parco autem: ne quis me existimeret supra id quod videt in me, aut audit aliquid ex me. Cum vero laudari se comperit de bono, d *2. Corin. 12.* quod se foris habere cognoscit, nihilominus quantum in se est, scuto veritatis curat a se iaculum fauoris repellere, dans gloriam Deo, & dicens: Gratia Dei sum id quod sum. Et propulsans a se omnem suspicitionem, e *1. Corint. 15.* ait Dominus: Non nobis Domine non nobis, f *Psalm. 113.* sed nomini tuo da gloriam. Metuit nimis tu, si aliter egis, ne forte audiat ab ipso: Recepisti mercedem g *Matth. 6.* tuam. Et iterum: Gloriam ab inuicem queritis, & h *Ioann. 5.* gloriam que a Deo est, non vultis. Refugiens ergo & de hoc ad confundendam Apostoli, probet ipse opus i *Galat. 6.* suum, ut sic habeat in semetipso gloriam, & non in altero. Beati, qui in veritate dicere possunt: Gloria nostra, k *1. Corinth. 1.* ita, haec est testimonium conscientiae nostrae. Venerabam delicta quis intelligit? Nam si possem dicere cum Paulo (quod quidem longe est a me) nihil mihi l *1. Corinth. 4.* conscient sum, non tamen in hoc esse iustificatum, oportet me glorificari. Non enim qui scipsum commendat, ille probatus est: sed quem Deus commendat. Non qui scipsum commendat, ille probatus est. Nescio quo pacto familiarius semper humilitati propinquare solet diuinitas: Denique illa se induit, ut appearet hominibus: Substatiam, formam, habitumque gestavit humilem, ipsis nobis commendans virtutis excellentiam, quam speciali sui voluerit honorari presentia.

Vobis autem, dilectissime Archiepiscope, vobis praecipue tanto magis arbitror hanc esse necessariam, quanto maior noscitur materia competere superbiendi. Cui magis necessaria humilitas.

Fff. iiiij Genus,

Genus, ætas, scientia, cathedra, & quod maius, pri-
matus prærogativa, cui non essent insolentia tone,
elationis occasio? Quanquam esse possint & humili-
tis. Meditantibus quidem honores blandiuntur.

*Quibus hono-
res radio sint et
formidini.*

onera penitibus radio sunt atque formidini, aut
autem omnes capiunt hoc verbum. Multi enim non
ta fiducia, & alacritate current ad honores, si de-
sentirent & onera. Grauari proficet, menere, in
cum tanto labore, atque periculo quarumlibet aco-
rent infusas dignitatem. Nunc vero quia sola ambi-
tur gloria, & non poena, purum esse clericum emul-
tur in ecclesia, seque viles astimant, & inglorios, in
quocumque eminentiori in loco non tuerint sublimi-
tati. Bona humilitas, que & impræsentiarum ad han-
modi curis, & honoribus mentem facit esse quietem,
& à minacibus poenis in securum reddi con-
scientiam.

*Humilitas so-
la potest salua-
re animas no-
stras.*

*Mater pa-
tientie humilitas.
a serm. in die
natal. Dom.*

*Studete humilitati, que fundamentum est cultus
virtutum, & etiam in illam, que sola potest saluare in-
mas vestras^a: Hæc custos pudicitiae, & castitatis pa-
tientiae mater. Sine causa laborat, qui virtutes sine lie-*

*militate congregat. Vera autem patientia, non
profundam humilitatem nec levitatem, nec tem-
perantem.*

*Hanc vero quisquis veraciter habet, si ei aduersaria
aliquid accidit, non contristatur; sed adhuc diligenter
b Idem Bern. in tract. de ord.*

*Deum omnia cooperantur in bonum. Iste timet pro-
speris, gaudet in aduersis. Amat, & adiuuat pe-
nentes, quia cum patientia, & benignitas comis-
tur, velut individuæ comites^b. Per continentiam*

*tem castitas; per socialitatem charitas; per obedientiam
verò humilitas acquiritur^c. Nihil vero facilius chro-
lenti, quam humiliare semetipsum^d.*

*Sed ad hanc nobis humilitatem quibusdam enig-
dibus ascendendum. Primo enim cor hominis, qui
adhuc peccare delectat, nec miseram consuetudinem
proposito meliore mutavit, ne sit gratia, & humili-
tis capax, propriis vitiis praeditus. Secundo quoque
vbi corrigere mores, & priores nequitas deceas-
terare proponit; ipsa tamen peccata prætent, non
iam amputata quodammodo videantur, dum in-*

mano

manent, gratiam hanc non admittunt. Marent autem donec confessione lauentur, donec succedentibus dignis iudicibus penitentia de medio tollantur. Sed va quaque tibi, si foris vitiis, & peccatis pernicioſior succelent ingratitudo, vt dum tepeſcimus procello tempo-
ris aſtruore conuerſationis noſtre, paulatim refuget cit charitas, abundat iniquitas, vt conſummemur carne, quiſpiritu coeperaſſis. Inde enim eſt, vt minus ea ſciamos, que a Deo donata ſunt nobis, indeuoti pariter & ingrat. Si igitur gratiam cupimus inuenire, ſic decet-
e abſtineamus a vitiis, vt de praeteritis quoque pecca-
tis dignè peniteamus. Nihilominus quoque ſolliciti-
fimus & deuotos nos Deo & verè humiles exhibere,
quo videlicet anima nec in peccandi conſuetudine, nec
in conſientia peccatorum; ſed nec in teſtore, & tor-
pore ingratitudinis, aut in elationis cęcitate perſiftat^a.

*Ingratitudo
peccatis perni-
cioſor.*

*a Bernar. ſerm.
3. de ammuntia-
dom.*

*Humilitatis
ſumma in qua
coſiftat.*

*Periculum, in
quo verſantur
Canonici etiam
qui ſibi boni
offeviden:ur.*

Deinde totius humilitatis ſumma in eo videtur con-
ſilere, ſi voluntas noſtra diuina (vt dignum eſt) ſub-
iecta ſi voluntati, vt ſcilicet voluntate ſacrificet Do-
mino, & conſiteatur nomini eius: non quia terribile
& ſanctum; non quia omnipotens, ſed quia bonū eſt,
& ho per triplicem voluntatis noſtræ ſubiectionem.
Primo, vt quod certum eſt Deum velle, id nos velimus
omnino; & quod certum eſt cum nolle, ſimiliter ex-
citemur & nos. Quod autem incertum eſt utrum ve-
lum, an nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non
velimus. Hic certè fratres in hoc medio totum pericu-
lum eſt Canonicon & aliorum clericorum, dum in-
ſidiator blandimur nobis, & palpantes ſeducimus noſ-
metipſos. Huic accedit, vt diſſimilemus Domini que-
re voluntatem, dum & noſtram facere, & aliquam
de ignorantia habere volumus excuſationem. Quis e-
num eſt ille tam inſelix, qui id nolle audeat, quod cer-
tus eſt Deum velle; aut quod certus eſt cum nolle, id
vele praefummat? Sed in medio periculum eſt. Propter
ta rogo vos, diligenter attendite; vbi certa eſt Dei vo-
luntas, onanino noſtra ſequatur; in his videlicet, de
quibus certum aliquid in ſcripturis inuenimus, aut ipſe
ſiquitur maniſtē clamat in cordibus noſtriſ, quid ſen-
tandum ſit, vt eſt charitas, humilitas, caſtitas, obediētia,
& alia

*Cum certa eſt
Dei voluntas,
quonodo nos
gereſe debea-
muss.*

Fff v & alia

& alia his similia: Hæc approbamus in dubitante, & appetamus, que placere Deo scimus in dubitante, sed & ea omnimodis odisse debeamus, de quibus certus quod oderit ea Deus, ut est superbia, fornicate, iniquitas, impatientia, inobedientia, & similia. In diversis rebus, de quibus nihil certi possumus invenire, non certum voluntas nostra definiat, pendat intermixta, aut saltēne neutrī parti nimis inflareat, cognoscere, & alia pars Deo magis placet, & pro rati simus voluntatem eius sequi, in quacumque partem eam cognoverimus inclinari. Nemo igitur, quæ certa sunt has sitet. Nemo dubia pro certis auctoritatibus, nemo sibi in dubiis iudicium vendicet, præcipue sententiam, & experiemur quod scripimus: *a Psalm. 118.*

multa diligētibus legem tuam Domine, & non effici scandalum. Vnde enim sunt scandala, vnde turbatio, nisi quod prætoriam sequimur voluntatem, & temere quod volumus in corde nostro definientes, si quod modo id præliberi contingat, aut impediri, contineatur in impatiētiam, in murmurationem, in scandali proni sumus; non attendentes, quoniam omnia compellantur in bonum his, qui secundum propostum suum sunt sancti, & qui nobis casus videatur, seruo quoniam Dei est, suam nobis indicans voluntatem? At quoniam nihil certum de huiusmodi in corde posuerit, in quacumque partem postea conuertatur, scandalizans poterit. Aut si quis facere cogitat vnde mādat voluntum non habet, si voluntatem suam seu conscientiam penderit, donec Prælatum interroget, & ab eo quoniam Domini voluntatem, cui vice ipsius obedit, non turbabitur, quicquid ei præcipiatur, quoniam ut dicitur: *pax multa diligētibus legem tuam Domine, & non efficit illis scandalum.*

b Bernard. in serm. de subiecto, & de nos. voluntate. Superbia in peccato prima, & postrema est. Præterea sicut superbia est origo omnium criminis, ita est ruina omnium virtutum. Ipsa enim est in peccato prima: ipsa in cōflictu postrema. Ipsa autem in exultationem per peccatum prosternit, aut in fine de rebus deiicit. Idecirco est omnium peccatorum peccatum, quia tam per virtutes, quam per vitia humanam, res extermint. Cætera vitia solas illas videntur.

petunt, quibus illa d^{icit}ruuntur, vt luxuria pudicitiam, tua patientiam; sola verò superbia cōtra cunctas animi virtutes se erigit, & quasi generalis ac pestifer morbus omnes corruptit. Idcirco nisi omnia opera nostra humilitas praecesserit, comitata, & consecuta fuerit, propolita, quā intueamur: apposita, cui adhēremus: inter polita, qua reptimamur, totū de manu extorquet superbia. Quantalibet sit iustitia operis, apud æternū iudicem nulla est, si hanc eleuat tumor mētis. Perit reuera omne quod agitur, si nō sollicitè in humilitate custodiatur.

Humilitas omibus nostris operibus adesse debet.

*a Bernard. ix metu. deotis.
b de vita contemp. li. 3. c. 3.*

D. vero Prosper ^b superbiæ, & humilitatis collationem faciens, vtriusque effectus pulchre depingens, & via virtutibus cedere debere demonstrans: Si, inquit, superbia est initium omnis peccati, & concupiscentia peccata, non potest aliter vincī concupiscentia vitiola, nisi prius caucatur humilitatis virtute superbia, *Superbia humiliat et vincit.* que eius est inimica. Superba voluntas facit Dei præcepta contemni; humilitas custodiri. Superbia ex angelis da mones fecit: humilitas homines sanctis angelis similes reddit. Illa rebelles diabolo subditos facit; haec humiles Christo coniungit. Superbi cupiunt in se, quod non faciūt prædicari: humiles refugiunt quicquid boni operantur agnoscit. Alii virtus sua à se alienādo per veritatem suæ voluntatis excusant, & bona sua suis viis deputando, semetiposos turpiter iactant: isti si quae peccata commiserint, voluntariè cōfitendo semetiposos acculant, & omnia bona sua diuino muneri deputādo, Deum iugiter laudant. Quapropter si virtus non habitat in animo vitiōso, superbia humilitatis cedit impenitio: quia non potest mens regnum habere virtutum, nisi prius iugum excusserit vitiōrum. Tunc enim virtus fideliter expulsa decadunt, si virtutibus cedant. Alioquin & subidunt ad tempus ciecta, vel redeunt, nisi virtutes in locum vitiōrum, qua fuerint depulsa, recesserint. Quapropter pietas in nobis crudelitati resisteat: iram patientia fundata coērceat: pudicitia libidinē vincat: animositatē tranquillitas tollat; verbositas taciturnitas moderata cōpescat; delectatio spirituālis desideria carnalia imminuat; abstinentiē rigor aculeos carnis obtundat; curiositatē studium spirituale succedat; sobrie-

Quo modo virtus virtutibus cedant.

sobrietati cedat ebrietas; mansuetudini succumbat manitas; dominetur leuitati maturitas; Dei & pecunia charitate crescente consumatur tota mundi capitas; excludat parcitas vera luxuriam; castiget indolentia virtus ignauiam; reprimat humilitas profunda latitiam; pellat simplicitas pura vccordiam; non impinge varietas fucata constantiam; emendati mores augent disciplinam; strangat clementia regia fauina; & funditus eradicet bonitas acquisita malitia; ut expiacione vitiorum celebretur introductio gloriose virtutis.

Humiliemus itaque Domino animas nostras; & in

spiritu constituti humiliato, seruientes illi dicentes

flentes cum Judith Domino*:

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

Oratio humiliorum opportunè

nunc dicenda.

2. Judith cap.

6. O 8.

<p

honestatem à probis & honestis viris faterna sua monitione seu correptione perduci non possint; tunc hi ne illum peccatis consentire, cāve defendere videantur, *Denuntiatio* vita & excessus corundem, illorum Superioribus de- *quādo Superio-*
*mittiabūt, iuxta Domini mandatum, & praeceptum^a, *ribus fieri de-**
*quo Deus vnicuique mandauit de proximo suo^b: Si *beat.**
*peccauerit in te, hoc est, contra te, vel te sciente, vade *a Mat. 18. c. 6.**
*& corripe illum inter te, & ipsum solum: Si te audierit, *peccauerit 2. 9.**
*litteratus eris fratrem tuum, hoc est, animam, & salutem *1. c. nouit, de**
*fratris tui, cum à peccatis retrahendo. Si te non audie- *iudicis.**
*nit, adhībe tecum vnum vel duos, qui scilicet commis- *b Eccles. 17.**
sum peccatum nouerunt; vel qui illi possint prodefesse,

& non obesse, vt in ore duorum, vel trium testium stet *c Matt. 18. c. 9.*
*omne verbum, & sic probari possit fraternam moni- *ibid. Chrysost.**
*tionem seu correptionem factam fuisse. Et si te non au- *Specul. lib. 3. t. i.**
*dierit, neque se correxerit, vitamque suam emenda- *de denun. c. no-**
*uerit, dic ecclesia, hoc est, denuntia Prælato seu Supe- *uit, & ibi glo-**
*riori, qui illius ecclesie (cui delinquens subest) caput *o DD. de in-**
*est. Siquidem tam sacerdotes, quād reliqui fideles *dic, c. si peccata-**
*omnes summam debent habere curam de his qui per- *rit, 2. q. 1. Host.**
*tūti, quatenus eorum redargutione corrigantur à pec- *& Goffred. in**
*catis^d. Debet enim homo, vt D. Augustinus inquit^e, *sum, i. de ac-**
*diligere proximum suum, sicut seipsum, vt quem po- *cus, inquisit, et**
*ment hominem beneficentia, consolatione, vel infor- *denunt. c. dia-**
*matione doctrinæ, vel disciplinæ coētione adducat *coni. dif. 93.**
*ad colendum Deum. Quisquis enim Christianus ini- *d c. tam sacer-**
*quem sic non persequitur, Christi est inimicus. Sed *dores. 24. q. 3.**
*non debet persequi nisi vitia Christianæ contraria ve- *e in epist. 52. 16.**
*niti^f. Qui enim potest obuiare, & perurbare per- *in ca. debet, 23.**
*uersos, & non facit; nihil est aliud quam fauere im- *q. 4.**
*pietati eorum, vt Anastasius & Damasus Papa rescri- *f ca. quisquis.**
*plerunt^g. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui *23. q. 4.**
*manifesto facinori desinit obuiare. Qui verò consen- *g in c. qui pe-**
*tit peccantibus, vt D. Isidorus inquit^h, maledictus erit *test. 23. q. 3.**
*quid Deum, & homines, & corripetur increpatione *Maledictus**
*severissima; sciatque se cum illis simili modo culpabi- *qui consentit pec-**
*lem iudicandum. Cæterum si peccatum sit publicum, *cantibus.**
*aut credatur monitio secreta, & fraterna nō profutura, *h in c. qui con-**
*aut Prælatus præceperit, maximè sub pœna excommu- *sentit. 11. q. 3.**
*nicationis, denuntiatione peccati sibi fieri non seruata *Demintiatio-**
*forma *quād fieri pos-**
*it non premis-*sa fraterna mō**
ntione.

forma prædicta, poterit tunc frater a correptione & morte
nitio prætermitti^a.

a Sylvestr. in
sum. alleg. 8.
Thom. et Ar-
chid. in verb.
denunciatio et
in verb. corre-
ctio.
b c. 2. de col-
tus. detegen-
tium est, ut
inobedientes fu-
tur, & ihu cor-
rigantur vici-
datis.

Prælati vero habita huiusmodi denuntiatione, vel
alia ratione, via, aut modo subditorum peccata, &
cessus ad eorum notitiam deuenerint; illa secundum
iuris, & SS. concilij Tridentini dispositionem, compre-
& emendare non different, sicut supra a nobis dictum
& demonstratum est. D. enim Gregorius criminis lo-
mel audita nullo modo indiscussa præterebatur, iubet
est enim, ut, qui diuina contemnunt mandata, & non
obedientes paternis existunt iussionibus, secundum
corrigantur vindictis; quatenus cæteri talia commis-
re timeant, & omnes gaudeant fraterna concordia; &
cuncti sumant severitatis, atque bonitatis exemplum.

Nam si ecclesiastica sollicitudo vigore neglegatur,
perdit delicia disciplinam, & animabus fidelium per-

feccit nocetur^b. Non est innocentia, vt D. Augustinus
inquit, parcendo sinere ut in malum gradus indu-
tur, sed pertinet ad innocentia officium non solum no-
mini malum inferre, verum etiam cohíbere a peccato
vel punire peccatum: ut aut ipse qui vix odio habi-
tur, corrigatur experimento, aut alij terreantur ex-
emplo. Nā plane sociatur quis malis, si mali aliquid au-
cis committit, aut committentibus fauer, vi idem Au-

gustinus ait d. Si autem neutrum facit, nullo modo lo-
ciatur. Porrò, si addat tertium, ut non sit in vindicta
do piger, sed vel corripiat iustus in misericordia, & ex-
guat, vel etiam si eam personam gerit, & ratio cæ-
uandæ pacis admittit, coram omnibus peccatis arguit,

ut cæteri timeant: Remoueat etiam vel ab aliquo gradu
honoris, vel ab ipsa communione sacramentorum: &
haec omnia cum dilectione corrigendi, non cum odio

persequendi faciat: plenissimum officium non solum
castissimæ innocentia, sed etiam diligissima levan-

tatis impleuit. Vbi autem cæteri impediunt, illa da-

semper retenta incorruptum castumque custodiuntur
nec faciat malum, nec approbet factum.

Qui vero vitiis nutriendis parcit, & fauet, ne com-
pletet peccantium voluntatem, non tam est misericordia

quam qui non vult cultrum rapere puerum, ne audierit

rauus.

Non est parcer-
dum vicius, ne
peccantium con-
tradicatur volu-
tate.

ratem, & non timeret, ne vulneratum doleat, vel extinxatur.^a Non putes te tunc amare seruum tuum, vt idem Augustinus inquit^b, quando eum non cades; aut tunc amare filium tuum, quando ei non das disciplinam; aut tunc amare vicinum tuum, quando eum non corrigis. Non est ista charitas, sed languor. Ferueat charitas ad ripas.^c emendandum & corrigendum; si sunt boni mores, delebantur: si autem mali, emendentur. Nam qui emendat sebore in quem datur potestas, vel coercet aliqua disciplina, vt idem alibi inquit^d, & tamen peccatum eius, quo ab illo Iesus, aut offensus est, dimittit ex corde, vel orat, vt ei dimittatur, non solum in eo quod dimittitur ex corde, atque orat, verum etiam in eo quod corrigit, & aliqua emendatoria pena plebit, eleemosynam facit, quia misericordiam praestat. Multa enim bona praestant inuitis, quando eorum consultatur utilitati, non voluntati, quia ipsis inueniuntur sibi inimici. Nam Reprofia disciplina facit, disciplina dormiat, reprehensio disciplina, plena, scilicet imputatio in punitis; & ubi gubernaculum disciplinae con- punitas. temnitur, restat, vt religio naufragetur^e. Quid ergo faciendum est? Corripiamus (inquit idem Augustinus ad I. Tim. 1. 10) verbis^f, & si opus est, verberibus: sed de- e de verb. Do- lidum dimittamus; eam de corde abiiciamus, vt serm. 15. si per charitatem imponitur disciplina, de corde lenitas non recedat. Quid enim tam pium, quam medius serens ferramentum? Plorat secundus, & fecatur; plorat vredus, & vritur. Non est illa crudelitas, absit ut saevitia medici dicatur. Sauit in vulnus, vt homo sanetur, quia si vulnus palpatur, homo perdi- tur. Sic ergo ista monuerim, vt fratres nostros, qui peccaverint, omnimodo diligamus, de corde nostro charitatem in eos non dimittamus, & disciplinam cum opus est, demus; ne per solutionem disciplinam crescat Per solutionem disciplinam crescat nequitas. nequitas, & incipiamus apud Deum accusati, quia re- citatum est nobis^g: Peccantes coram omnibus corri- pe, vt ceteri timorem habeant. Incutis penam, in- geris dolorem, sed queritis salutem. Multi amore, multi timore correcti sunt; sed per tremorem timoris ad amo- rem peruenierunt. Non enim sic queritur innocentia, vt percut disciplina. Scriptum est^h: Disciplinam qui abiicit g Sapient. 3; infelix

Disciplinam qui abicit infelix est, sed quicunque negat, crudelis est. infelix est. Bene potest addi ad istum sententiam: Sic disciplinam qui abicit infelix est; sic disciplinam qui negat crudelis est. Teneo prorsus & ostendo quoniam feriendo piuum, parcendo crudellem. Pater quantulum fecit amarum & non vult pueri ergo contemne

infelix est. Bene potest addi ad istum sententiam sic
disciplinam qui abiicit infelix est; sic disciplinam
negat crudelis est. Teneo pro suis & ostendo quoniam
feriendo pius, parcendo crudelis. Pater quoniam
lium ferit, amat, & non vult pueri cadi, contemnit
luntarem, consultit ad utilitatem. Quare? quia pater
quia hereditatem parat, quia succorem suum, in
feriendo pius est pater, feriendo misericors est. Sic
fueri impunitus, & indisciplinatus sic viuat, vixit,
& pater dissimulet, pater parcat, pater perditum
disciplinæ asperitate offendere timeat, nonne pater
do crudelis est? Erudimini ergo omnes, qui iudicatis
terram, & bene iudicando non a terra piacion, sed
a sanctis. S. terreni

² Idem Augu. ab illo expectate, qui fecit calum, & terram.
ser. 94. de sepo. Deinde si quisquam iniurium suum, periculum

bribus, phreneticum factum currere videtur in pecten
pitium, nonne tunc potius malum pro malo redire
si sic eum ire permetteret, quam si corrugendum, si
randumque ligaret? & tamen tunc ei molestatum
& aduersissimum videtur, quando vultus, &
misericordissimum extitisset: sed planè sicut
ta tanto ei vberius gratias ageret, quanto minus
percisse sensisset. At quibusdam ista non proficiunt.
quid ideo negligenda est medicina, quia nonnullum
insanabilis est pestilentia? De talibus enim scriptum
Frustra percussi filios vestros, disciplinam non rego-
runt. Quid illud alterum genus morbi grauiissi-
rum, qui quadam vetusta vecordia premebantur de-
tes nobis: Verum quidem dicitis, non est quod rede-
atur, sed durum est nobis traditionem parentum re-
linquere. Quam multi ex ipsis nunc nobiscum gaude-
ant, & in secessu sibi operis accutum.

*Conscriptus in his tespistinum pondus permitioli lui operis accipit
pro extu multi fatentur nos sibi molestos esse debuile, ne tam
interrunt. mortifero somno, ita morbo veternose conseruent
sunt. nec*

8 Proverb. 17. interirent. Non omnis, qui parcit amicus est, in
nis, qui verberat inimicus. Meliora sunt vulnera aust-
quam blanda oscula inimici: melius est cum fave-
tate diligere, quam cum lenitate decipere. Vtilis-
scenti panis tollitur, si de cibo securus iustitiam ne-
gat, quam esurienti panis fragitur, vt iustitiae fedem
negat.

acquiescat. Putas ne in nem debere cogi ad iustitiam, *Malis ad iusti-*
 cum legas^a patrem familias dixisse seruis: quo cūque *tiam cogendi*
 inuenientis cogite intrare; cūm legas & ipsum Paulum *sunt.*
 ad veritatem cognoscendam & tenendam magna vio- *a Matth. 21.*
 lenta Christi cogentis esse cōpulsum^b. Nam si nemo *Luc. 14.*
 nec reprehendendus est à malo, nec retrahendus à ma- *b Act. 9. &*
 lo ad bonum est; humanas & diuinas leges necesse est *D. August. e.*
 cuicunq; vt Pelagiūs Papa rescripsit^c, quæ & malis *pist. 48. & in*
 penam, & bonis præmia iustitia suadente constituunt. *c. nimium. 23.*
q. 4.
c. in c. non vos.

Ceterum D. Gregorius Prælatos monens^d: Sum- *23. q. 5.*
 mus, inquit, locus bene regitur, cūm is, qui præfet, vi- *d. lib. 26. mo-*
 us potius, quām fratribus dominatur. Vitiis ergo se *ral. cap. 22. &*
 debent rectores erigere, quorum ex causa præferuntur; *Prælati qua-*
 cūm delinquentes corrigunt, solicite attendant, vt *intentione sub-*
 per disciplinam culpas quiderunt, iure potestatis seriant, *ditos corrigeret*
 sed per humilitatis custodiā, quales se ipsis fratribus, *debeant.*
 qui corrigitur agnoscant. *Disciplina suæ ditos tanto*
 diuino iudicio liberiores reddit, q. anto hic eorum cul-
 pas sine vindicta non deserit. Seruare a itaque est, & *Prælati ser-*
 in corde humilitas, & in opere disciplina. Atque inter- *uanda est in cor-*
 hec soliter intuendum, ne dunt immoderatius cu- *dehumilitas,*
 bident virtus humilitatis, soluantur iura regiminis. *& in opere di-*
 Et dum Prælatus quisque plius, quām decet, se deiicit, *sciplina.*
 subditorum vitam stringere sub disciplinæ vinculo nō *Prælati an ve-*
 posse. Quodsi necessitas disciplinæ in moribus coē- *niam à subdi-*
 cendis dicere Prælatos dura verba compellit; si etiam *cis postulare de-*
 in ipsis modum se excessisse sentiant, non ab ipsis exi- *beant, si nimis*
 gitur, vt à subditis suis veniam postulent, sicut D. Au- *hos corripiant.*
 gustinus docet^e, ne apud eos, quos oportet esse subie- *Dum nimium*
 cros, dum nimium seruatur humilitas, regendi franga- *seruatur à Pre-*
 tur authoritas; sed tamen petēda est venia ab omnium *latis humili-*
 Domino, qui nouit etiam eos, quos plus iusto fortè *tas, regendi*
 corripunt, quanta benevolentia diligent. Vnde idem *frangitur au-*
 D. Augustinus ad seruos Dei scribens: Præposito, in- *thoritas.*
 quir, tanquam patri obediatur; ipse verò non se existi- *Præpositatus*
 met potestate dominante, sed charitate seruiente felici- *quam patri ob-*
 rem. Honore coram vobis Prælatus sit vobis; timore *ediendum.*
 tecum Deo substratus sit pedibus vestris. Circa omnes *e in epist. ad*
 spiculum bonorum operum præbeat exemplum; corri- *seru. Dei, et in*
 pat inquietos; consoletur pusillanimes; suscipiat in- *epist. 109. et c.*
quādo dist. 86.

G g g firmos;

firmos; patiens sit ad omnes; disciplinam libet habeat; metuendus imponat. Et quamvis virum sit necessarium, tamen plus à vobis amari appetit, quam timeri; temper cogitans Deo se pro vobis reddi eum esse rationem. Vnde vos magis obediente non habet vestri, sed etiā ipsius misericordia, quia inter vos quanto loco superiori, tanto in periculo maiore veritas.

*a hom. in prin-
cipiū proverb.
Disciplina
quid sit.*

D. verò Basilius de disciplina scribens^a: Et auctor inquit, disciplina inductio quedam utilis, que in cum labore vitiorum maculas purgat. Quia quoniam impræsentiarum non videatur esse gaudii, sed misericordia; verum postremò fructum salutarem, & quam per ipsam exercitatis facile reddit. Hanc itaque disciplinam nosse non cuiuslibet est mentis, quoniam menti res duras tolerare desperantes, exitus, ac etiam utilitatem ob ignauiam, & ignorauiam non explicant sed ad diligentia austoritatem impatientes in in-
dentalia penebris, ac infirmitate remanerunt. Quoniam modum pueri doctrinam despicientes ob seruas flagellaque, quæ magistri & padagogi adhibere solent, attentius dictata suscipiunt, & ipse sermo auctor non auditur: post verbera doloresque, & caritatem apertis auribus, & auditu, excipitur oratio, & oratione custoditur: sic accedit & iis, qui diuina precepta audiunt, & ad ea seruanda se negligenter habent. Postquam disciplina eis inficta est à Deo, non quia molestè semper illis inculcabantur diuina matricula, quasi iam primum in aures ipsorum cadant, & audiantur. Hac itaque de causa, inquit: Disciplina Domini aperit aures meas, quoniam disciplina indolentem atque desectantem corrigit, atque admonet, & bellus plane factitabat^b, tradens Satanæ veluti penitentiam tortori, & carnifici, ut eruditentur, & que minimè blasphemare. Rebellantem verò, & obcitram reducit, ut pote de quo dictum est, quod sit a captiuitatis suæ poenitentiam egerit. Necesse itaque nosse disciplinam virtutem, quāvis illa rebuferetur. Hanc demum utilitatem Salomon facile confitit, admonet^c: Ne desine parvulum instruere, & carpe quoniam si virga cum cæcideris non morietur.

*Cur scholari-
bus negligenti-
bus ferule &
flagella dēruntur.*

*Disciplina in-
docilem, atque
detrectantem
corrigit.
b 1. Corint. 5.
a Prover. 23.*

in quidem virga illum percuties; animam verò illius à morte liberabis. Ipsa disciplina apud eos, qui recte iudicant, multæ præferenda est pecunia. Quamobrem clamat Salomon^a: Accipite disciplinam, & non argentum; vt in tempore tribulationis vel corpore labente, vel rei domesticæ incommodis superuenientibus, nunquam de Deo malè cogites aut sentias, sed multa patientia, eius plagas ob ea, quæ admissi, castigans, & admonitus suscipias.

Quæ olim Canonicis disciplina adhiberi soleat.

C A P. XXVI.

Deum Canonici ecclesiistarum tam cathedralium, quam collegiatarum adhuc in clausis vitam communem ducerent, in cōcilio Aquisgranen-

sub Ludouico Pio Imperatore primo^b, hæc erat il-

b cap. 134.

la disciplina, & correptionis præscripta regula:

Quanquam contempatores canonicarum institutio-
num episcopali præcipue iudicio plectendi sunt, qua-
Regula disciplinae & correptionis olim
pœna, vt ait B. Augustinus, in ecclesia nulla maior esse
potest; demonstrandum tamen est, qualem cateri Prä-
ari, quilibet dignitate inferiores esse noscuntur, in locis
fisi commissis, vbi canonice viuitur, erga subiectos
quolij delinquētes, & ea, quæ propriæ ad eorum proposi-
tum pertinet, obseruare nolentes, adhibere debet correptionis modū. Sed quia omnis artas vel vniuersitatisq.
intelligentia capacitas, proprias debet habere mēsuras,
de iuxta modum culparum, mēsura extēndenda est correptionis: & hæc omnia iure pendent in Praelatorum
iudicio, quo & discrevissimè temperanda sunt; necesse
est, ut eidem Praelati circa delinquentes medici peritis,
sumimenter factum, scilicet vt adhibita magna dif-
ferentia cura quod cuique congruat, quod dyc conue-
nit, adhibeant. Hoc summopere perpendentes, vt
iuxta quantitatem vulnerum exhibeant fomenta cura
culparum, quatenus nec alteri suggerant, quod nocet,
ne alteri subtrahant, quod iuvat. Omissis igitur
iis, quorum ætati delinquenti parcendum non est,
sed potius iuxta Salomonem^c, eorum latera ne in-
sultent, virgis assidue tondenda sunt: qualiter erga
canceros delinquentes iuxta autoritatem diuinam,

G g ij & Ian-

Disciplinamul-
ta pecunia
præferenda est,
a Proverb. 8.

Regula discipli-
nae & corre-
ptionis olim
præscripta Ca-
nonicæ.

Juxta modum
culparum ex-
tendenda est
mensura corre-
ptionis.

c Proverb. 10.
13. 22. & 23.
Eccles. 30.
Pueri delin-
quenti parcer-
e sumonentur.
Hæc correptionis
regula un-
dæfumpta si

& sanctorum patrum exempla traditionesque cui
oporteat, strictim breuiterque ostendatur.

Si quis frater in cōgregatione canonica cōlens, horas canonicas frequentare neglexerit, ecclēsiam non religiōsē, sed pompatiē vel incomposite mērit, & opus Dei negligenter executus fuerit, ab aliō in venire distulerit, obediētiam a magistris iniunctam agere recusauerit, in legendo, vel cantando, vel in cāteris ecclesiasticis disciplinis iuxta vīa fidūdium non exhibuerit, ad missam non necessarie sed vītio tardē occurrerit; ē claustris sine licentia cōtūperī; per licentiam vērō egressus, extra cōstitutūm statūtū mōras fecerit; in plateas ire, aut in bius mōre tentauerit; in dormitorio aliiquid indecēs accidēt, nestum verbi, aut actiōes perpetrauerit; aliō, mōre in dormitorio cum cāteris, absq. causa incurātū, mōre præsupserit; fratribus charitatis officiōes mōre seruī; neglexerit; discordiam, quam (diceret) pītura⁴) Dei anima detestatur, inter fratres iemōrit, & huic institutioni contumax, aut superēs, ac murmurans, seu in aliquo contraria existens, huiusmodi agere tentauerit; hic prīmō secundūm Domini praeceptū, non solum semel, aut secundūm tertio, quinimo crebrius admoneatur. Et si his cōditionib⁹ non cesserit, publica obiurgatione cōmītetur.

2 Proverb. 6.

Pœna aduersus suprà posita peccata.

b Proverb. 18.

¶ 29.
*Olim Canonici
etiam verberi
bus castigaban-
tur.*

Cæterum si talis fuerit, quem aut atas, ambo
ordines

personæ verberari non suerit, publica obiurgatione, & ieiuniorum continua afflictione, & sequestrationis ru-
bore huiusmodi corripiatur, vñque dum digna pœni-
tentie satisfactione veniam consequatur. Si vero vter-
que, & qui flagellatur, & quem flagellari atas aut qua-
tras personæ prohibet, adhuc incorrigibiles extiterint,
siloecus intra claustra Canonicorum, sicut multis in
locis noscitur esse, quod ad tempus retrudentur, & se-
cundum modum culpæ castigentur, vt iuxta Aposto-
lam^a traditi satanæ in interitum carnis, spiritus saluus
sit in die Domini. Quodsi etiam tot saluberrimis ad-
monitionibus, & castigationibus necdum paruerint,
facies ab omni congregatione communis oratio, vt à
Domino sanentur.

Postremò si inemendabiles, & incorrigibiles appa-
ruerint, ne per plures eorum dira serpent contagia, ne-
cessè est, vt à ceterorum societate (vixit oves mor-
bidæ) secreti ante presentiam deducantur Episcopi, vt ab
eo canonica auctoritate publicè damnentur.

Si vero quis in collegio Canonicorum culpam crimi-
nalem admiserit, huic nulla est danda dilatio, quin aut
sponte pœnitentiæ pro admisso crimen gerat; aut si
id agere resultauerit, ceterum Episcopo deducatur, vt ab
eo publica multæetur pœnitentia. Meminisse enim opor-
trectores, quia columba est in diuinis scripturis^b Ec-
clesia appellata, quæ non vnguis lacerat, sed alis piè
percutit. Vnde etiam illis summopere obseruandū est,
vt sicut præmissum est, iuxta modum culparum, per-
secutorum, atque ætatum, omnino ipsa temperata sit Temperata fit
correptio, vt nec vitiū desidiae inolefacat; nec correptio correptio.
mansuetudinis modum excedat; ne, vt B. Maximius
at, aut solutor leuitas connuentiam prebeat peccanti,
aut immoderata seueritas à lapsu non reuocet delin-
quentem. Sed & hoc illis nihilo minus caendum est,
ne errata delinquentium alicuius rei liuore feriant, sed
potius, vt ait B. Augustinus, sint criminum persecuto-
res, & hominum liberatores. Oderint vitia, diligent
homines. Oderint quod instinctu diaboli ingestu est,
diligant, quod Dei bonitate creatum est. Teneant in
manu baculum, & virgam; baculum videlicet, quo

G g g. iij alio.

Aliap. d qua-
litate personæ
pœna.

Qui in carcere

deirudendi &

conducendi finit

In classis Ca-
nonicorum car-
cer esse debet.

a 1. Corinth. 5.

Pro incorrigi-
bilibus oran-
dum est.

Canonicæ incor-
rigibiles olim
tradebatur E-
piscopo publicè
damnandi.

Canonicæ ob cri-
men cōmissum
quomodo puni-
ri olim soleant.

b Cant. 6.

Temperata fit

correptio.

correptio.

mansuetudinis

modum excedat;

ne, vt B. Maxi-
mius

at, aut solutor

leuitas con-
nuentiam

prebeat peccanti,

aut immoderata

seueritas à lapsu

non reuocet delin-
quentem.

Sed & hoc illis

nihilominus cauendū

est,

ne errata delin-
quentium alicuius

rei liuore feriant,

sed

potius, vt ait B.

Augustinus, sint

criminum per-
secuto-

res, & hominum

liberatores.

Oderint vitia,

diligen-

homines.

Oderint quod

instinctu

diaboli inge-
stu est,

diligen-

quod Dei boni-
tate creatum est.

Teneant in

manu baculum,

& virgam;

baculum videlicet,

quo

inten-
tio.

Qualis Prela-
torum in corre-
tione debat
esse affectus &
inten-
tio.

aliorum virium imbecillitates & spiritualiter sollicitus
virgam vero, qua vita delinquentium zelo reprobatur
feriant. Delinquentibus interea, & excommunicatis
fratribus, nequaquam debent ceteri fratres
aut eos suis adulatio[n]ib[us] decipere, aut communia
defendere, sed potius opem ferre, ut equitatis cuius
districte corrigantur.

D. Basilius animaduersiones aduersus Canonicos dispe-
c[t]a. C A P. XXVII.

Canonici olim
psalmos memo-
ria mandare
debelant.

C[on]tra corre-
ctionem non admit-
tentem pena.

Negligentia fra-
terni corripiere
pena.

Confratris ino-
bidiens pena.

Iurantis pena.
Vaniloqui p[un]i-
na.

Delictum con-
fratris primi
dissimilatis et
penales expro-
brantis pena.

Si quis integra corporis valetudine oratione
s[ecundu]m re, aut psalmos memoriam neglexit
cufans excusationes in peccatis, hic a telephonico
consortio segregator, aut hebdomadā vnam ieiunio[n]em
Si quis de errato aliquo adhibita charitate compen-
satur, & correctionem non admittat, summa cum solle-
citudine obsecrans, ac propter ea, quae deliquerunt
sibi postulans, hic quoque hebdomadā vnam ieiunio[n]em
quorum societate excluditor.

Si quis alicuius alicui peccati conscius fuerit, neque
illum corixerit, aut pacificē, & adhibita Chrysostoma
charitate corripuerit, sed cum perturbatione andi-
luti fratre potius triumphans, quia causam mortis
studet; hic quoq. vna cū eo, qui de peccato cagliari
hebdomadas duas à reliquorum consortio excludi-
tor, quia vt inimicus, non autem vt frater compen-
satur.

Si quis quae facere possit à fratre iussus communi-
cet, aut consumaciter gerat, neque adhibita omnia
est in Christo, latitia, obtemperet, tanquam quae
fidens in suo abundet sensu similiter hebdomadā
nam segregator.

Si quis præter etiam & non, iusurandum ad-
det, & ipse hebdomadā vnam segregator.

Si quis futiliter garriat, aut in sermone facilius
se flectetur, neque adhibito timore, ac tremore docimur
B. Apostoli & euangeliorum conseruet, nihilomni
hic etiam hebdomadā vnam segregator.

Si quis fratri alicui peccati alicuius conscius fuit
& id dissimulauerit, postea autem exprobragit
luti traducendi causa; similiter hic quoq. tanquam
aliqua

alterius minimè indolescens, & qui insultans delectatur potius, à reliquo consortio hebdomadam vnam segregator.

Si quis alicuius alicui peccati cōscius sit, & illum ne. *Non admonen-*
gigenter ferre animaduertat, ac non adhibita cōfessiōnē
contritione, multisq. lachrymis Deum sibi propitium
facie hortetur, & admoneat ipsum, vt peniteat, & p̄niten-
tiām opera p̄nitiētāe dīgna p̄fērāt. Si autem his ita p̄na.
seruat, nihilominus tamen ille salutem suam negli-
gar: qui eiūmodi est, is ex conuentu prorsus exter-
minator. Modicum enim fermentum totam massam
corruptit.

Si quis, præterquam vbi necessarij v̄sus postulent, *Claustrum ex-*
tra egradiatur, ac temerē diuagetur, qui huiusmodi
segregator, vt quiescant domi pedes eius, sicut scri-
ptum est.

Si quis temerē iracundia elatus fuerit, ac non actu- *Iracūdī & re-*
*tum fratrem rogauerit, quem offenderit, vt peccatum *conciliari ne-**

sibi, quod in ipsum peccauerit condonet, h̄c similiter gligētis p̄na.

hebdomadā etiā vnam segregator.

Si quis contumelia aliqua à fratre affectus fuerit, & *Contumelia si-*
à condentū rogatus, peccatum non condonauerit, me-
bis factam igno-
moria tenens eum, quid dicit: Si quis aduersus aliquem
scere nolentia
habet querelam; sicut & Dominus donauit vobis, ita
p̄eua.

& vos: Et hic similiter à cæterorum consortio hebdo-
madam vnam segregator.

Etidē Basilius alibi ^a: *Canonicorum fornicatio pro*
matrimonio non reputetur; sed eorū coniunctio om-
nino diuellatur. Hoc enim & ecclesia ad securitatem
matrimonio re-
et vtile, & non dabit hereticis aduersus nos anfam, putari non po-
quod propter peccandi libertatem ad nos attrahamus.

Vnde rufus idem ad Gregorium presbyterum scri-
bens, vt separetur à muliercula, cū qua habitabat: Legi,
inquit, literas tuas cum omni patientia, & longanimi-
tate, & miratus sum, quomodo cūm posses per res
ipas nobis breuiter, & facile respondere, in iis qui-
dem, quorum accusaris, persistere malueris; prolixa
autem oratione, quæ sunt immadicibilia, curare vo-
lueris. Nec primi, nec soli, ò Gregori, statuimus, ne
mulieres cum clericis cohabitarent. Sed lege canonem

G g iiiij qui à

^a in ep̄lt. ad
Amphylo.
Canonicorum
fornicatio pro
matrimonio re-
et vtile.

Basilius quoq.
nō permisit, vt
mulieres cum
clericis habita-
rent.

*Honestas celi-
batus clericorum
in quo consistat.*

qui à sanctis patribus nostris Nicæ editus est, quæ-
tè prohibet, ne sint introductiæ. In hoc autem non
est cælibatus decus, & honestas, quod separari
consuetudine, & consortio mulierum. Si quoniam
verbis profitens, reuera ea faciat, quæ qui cum mul-
ieribus cohabit, aperte ostendit, se virginitatem quæ
laudem nomine tantum prosequi, sed à turpi volu-
te non recedere. Tâto magis ergo oportebat te hanc
postulationi facile acquiscere. Quod dicis te ab omnibus

*Presbyter 70.
annorum an-
cillam propter
scandalum ha-
bere olim non
potuit.*

corporali perturbatione liberum. Neque enim oculi
cum, qui septuaginta annos natus est, cum mulier
animi perturbatione commotu habitare, nec tanquam
propter turpem aliquam actionem, nec tanquam
statuimus ea quæ statuimus: sed quia ab Apollonio
etiam si unus fratris non esse ponendum offendiculum
scandalum. Scimus autem quod id, quod facit, & acti-
vit ab aliquibus, erit alii occasio ad peccatum, i.e.
causa decretum sanctorum patrum constitutum
sequentes, ut à muliere separaris. Quid ergo Chie-
ris piskopum incusas, & veteris similitatis recordas?
Quid autem nos insimulas, quod aures ad admis-
tas calumnias faciles prebeamus; nos autem resolu-
qui à consuetudine cum mulieribus non potes recordare?
Eiice eam à domo tua, & statue ipsam in mortuorum
sede illa cum virginibus, & viri tibi seruant, ne nomina
Dei per vos blasphemetur. Quandiu hac fornicatio
Myriades, quas scribis in epistolis nihil tibi produc.
Sed otiosus morieris, Deo que redde ratione inveni.
Sin autem non correctus auctor fueris sacerdotium in-
prehendere, eris toti populo anathema; & qui te facias
perire, erunt in omni ecclesia abdicati.

*Quomodo ac-
spienda sint
animaduersio-
nes Superiorum
b. in lib. regul.
sou quæc. sus.
disput. quæc.
52.*

Porrò cuiusmodi mēte irrogatas sibi aliquis anima-
uersiones debeat accipere, eleganter quoque identi-
filius docet: Quemadmodum enim, inquit, variis
affectionibus Antistitem ad curationes agris admis-
sas accedere oportet; ita quoque vicissim eorum, quæ
medicina sit, partes existimari debent, Antistitem in
animaduersiones non ad odium accipere, neque impo-
tentem dominationem existimare curationem eam
quam misericordia quis adductus consulendi ad

anime ipsorum salvi, ipsis adhbeat. Eset enim à de-
coro abhorrens, si, cum qui aduersa corporis valetudi-
ne laborant, iis vsque adeo magnā medicis suis fidem
habeant, vtesto ipsoſ ſecent, eſto vrant, eſto amarif-
ſimis dandis medicamentis medeantur, nihilominus
tamen inter bene meritos de ſe illos numerēt: nos non
iitidem quoque aduersus animarū noſtrarum medicos,
quandocumque duriore imponenda nobis re aliqua fa-
larem nobis efficiunt, fuerimus animati; cum Apoſto-
lus dicat^a: Et quis eſt, qui me latificat, niſi qui contri-
ſtatur ex me? Et item: Ecce enim hoc ipſum quod con-
tristiſtati eſtis, quām magnam in vobis ſolitudinem
operatum eſt. Proinde rei ſpectari exiſt deſer, & iſ
bene de nobis meritus iudicari qui nobis contriſtatio-
nem illam adferat, quae eſt ſecundum Deum.

Caterum ne quis facile in huiuscemodi vitium ſecus
de Antifitite iudicandi, aut ſuſcipiandi, cum detri-
men-
to, cum ſuo, tum reliquorum etiam fratrū incurrat,
illud in vniuersum obleruari in cōuentu debet, vt nul-
lo modo quis curioſe Antifititū conſilia perueſtiget,
aut in eius facia anxiē inquirat, iis duntaxat exceptis
qui cum dignitatis gradu, tum conſilij prudentia An-
tifititū ipſi proximi ſine, quos quidē ille neceſſariō ſibi,
quandocumque de re aliqua erit deliberaturus, in con-
ſilio, ac maturam conſiderationē adhibebit; nimirum
precepit illi obtemperans^b: Omnia fac cum conſilio.
Quum enim illi animas noſtras gubernandas commi-
ſimus, tanquam Deo de iis rationem reddituro, prorsus
abuſuſiſimē facimus, ſi huic fidem in rebus contem-
piſſimis abrogamus; & cum ipſiſ falsoſ aduersus fratrem
noſtrū fuſpicionibus impleamur, tum reliquos exem-
plio noſtro, vt idem faciant, incitamus. Ne igitur hoc
eueniat, vnuſquaque maneat in ea vocatione, in qua
vocatus eſt; & cum animum ſuum totum in rerum ad-
le pertinentium cura occupauerit, minimē in aliorum
conſiliis inquirendis ſit curioſus, ſed ſacrosanctos Do-
mini diſcipulos imitetur. Quorum eſto illud, quod in
euangelio eſt de Samaritana^c, fuſpicionem ipſiſ poſſet
commouere; Nemo tamen dixit, inquit, quid queris,
aut quid loqueris cum ea^d?

Ggg v Vetus

^{a 2. Cor. 2. cap.}

<sup>Prælatorū conſilia & faſta
non ſunt a ſubditis anxiē per-
ueſtiganda.</sup>

^{Prælati quorū}

^{conſilio ſua fa-}

^{cerenegotia de-}

^{beant.}

^{b Proverb. 2.}

^{c Eccl. 32. et 37.}

^{c Ioan. 4.}

^{d Bafil. in d.}

^{lib. Regul. ſeu}

^{queſtio. queſt.}

^{48.}

Quid faciendū
Canonico, qui
Prelati sui
mandata nolit
perficere.

Verūm is, qui nolit admittere, quā Antistes p̄-
ciunda iussit, debet ei apertè quidem, sed lemons
bitris, cur dicto audiens esse, ac moriger nolit, reso-
dere, allata, si quam habet, ratione, sacrī literis
sentanea, alioqui quod imperatum sit silentio emul-
tor. Quodsi hoc facere pudore retractus non aūtū
quibūdam ad eam rem sequestris vitor, quo vides
et, si aliena fortè à sacrosanctis literis illa Amul-
iūsso sit, ipse cūm se ipsum, tum reliquos fratres in-
xa eximat. Sin contrā planum factū sit eam relictū,
ac ratione factam, à vana seipsum ac periculosa boni
disceptatione liberet. Qui enim secū disceptat, inqui-
si manducauerit, damnatus est, quia non ex fide, bū
ne simpliciores exemplo suo ad abiiciendam obedi-
tiam instiget, ac veluti procliuiores efficiat. Expede-
tum, inquit Dominus^a, vt suspendatur mola aūtū
circa collum eis, & prosciatur in mare, quām vī-
dalizet vñū de pusillis his. Quodsi qui diuini in co-
tumacia hæserint, aduersus Antistitē clam querū, ne
in apertum voluerint sui mōroris causam prodere:
perinde ac disceptationis inter fratres exortū angu-
res, aut qui certissimam autoritatem colliserint
befactarint eius, quæ maiorum obetur præceptio-
dientiæ, ac velut rebellionis & inobedientiæ megli-
prosūs à reliqua fratrū familia exiguntor. Eiēcū
concilio pestilentē, inquit, & exhibit cum coiungunt
Quid faciendum Canonici, & alii ecclesiastici refra-
nem SS. Concilij Tridentini obseruare nolentis,
C A P. XX VIII.

b Proverb. 22.
& idem Basil.
d. lib. regul. scis
questio. q. 47.

SI Dominis Canonici, veterum benigniō, &
tior videatur disciplina Patrū, quām ea, quæ aī
& SS. concilio Tridentino contra clericos deli-
quentes præscribitur, & mādatur obseruari, retribu-
rint, si absque illa mora ad vitam cōmunem clau-
lem redeant, eiusq. disciplina cum humilitate, &
obedientia suscipiant. Verūm si neutrā harum vēlū
potius dissolūrē adhuc in sua libertate, & inobedienti-
atque mātūrē perpendant, ac prouideant, nīcū disci-
pūlū, & reformationē à SS. Tridentino concilio

scriptam obseruare, & exequi incipient, suisque Prae-
latis debitè obediāt, Episcopos forte sua vñsuros aucto-
ritate, & potestate, & illos etiam iuitos ad cōmunem,
& claustralem viuendi rationem, eiusque disciplinam
coacturos. Illis siquidem ipso iure^a videtur permisum
esse, vt facultatibus ecclesiariū, prouentibus, & expensis
diligenter inspectis, certū in eis valeant ponere nume-
rum clericorū, & itatuere, vt bona eorū veniant in cō-
mune, in vna domo vescantur, atq. sub vno testo dor-
miant, & quiescant. Si verò contradictores exitierint,
licitum illis est, per suspensionem officij, & beneficij,
aut grauiori etiam poena, si opus fuerit, ad hanc obser-
vantiam eos compellere, appellatione non obstante.

Atque hoc etiam vergere, & tendere videtur Regia
nostrā Maiestatis consilium, & intentio, dum in nouis
Episcopatibus à se erectis monachi Episcopi fiunt, vt hi
suarum ecclesiarum in primis canonice^b ad vitā cō-
mūnem benignè, & pacificè, si fieri possit, inducāt, sicut
à D. Augustino Hipponeſi Epifoco, & ab altero Au-
gustino Anglorum primo Episcopo factū fuisse legi-
tur. Hic enim dum D. Gregorius Papam cōsuleret, quo-
modo Episcopi cū suis clericis conuersari deberet, ipsi
his verbis D. Gregorius respōdit^b: Mos est Sedis Apo-
stolice ordinatis Episcopis præcepta tradere, vt in om-
ni stipendio quod accedit, quatuor debeat fieri portio-
nes; vna videlicet Episcopo & familiae, propter hos-
pitalitatem, & susceptionē, alia clero; tertia pauperibus;
quarta ecclesiis reparādis. Sed quia fraternitas tua mo-
nasterij regulis erudita seorsim viuere nō debet à cleri-
ciis suis in ecclesia Anglorum, hanc debet conuersatio-
nem instituere, quę initio nascētis ecclesię fuit patribus
nostris; in quibus nullus eorum ex his quę possidebant,
sū aliiquid esse dicebat; sed erant eis omnia cōmūnia.

Sed si dicatur prædictā iuris constitutionē nō de cano-
nicis secularib^b, sed regularib^b intelligendā esse: Respō-
detur, illud friuolū esse. Nā si de his loqueretur, sub titu-
lo, de statu monachorū, & canonicorū regulariū posita
fuisse; nūc verò cū sub titulo, de vita & honestate cle-
ricorū inueniatur, cuius omnia capitula de clericis secu-
laribus dūtaxat iurisperitorū iudicio intelligi debent^c:

Conse-

Quid consilij
contra Canoni-
cos in libertate,
& inobedien-
tia perseverare
volentes.

a in c. quoniam
de rit. et hon.
cler.

Poena Canoni-
cos nulentium
suscipere vitā
communem.

b c. mose 17. 12.
q. 1. & c. 1. de
interro. B. Au-
gust. & Bede
ecc. hist. Ang.
lib. 1. cap. 27.
Vide alterum
nostrū Specul.
de malor. hor.
temp. causis li.
1. cap. 18. 19.
& 20.

Obiectio de
qualitate cano-
nicorum.

Solutio.

c Goffred. &
Hosti. in sum.
cor. tit. de vit.
& hon. cler.

Consequitur, prædictam constitutionem de illis quæ accipiendam esse, sicut etiam præcipui iuriis præficij Doctores faciunt^a.

Imo Panormitanus expl

dicit, & tenet illum intellectum, quod loquuntur

singularibus, communiter non recipi a Doctoribus

bene, inquit: quia textus dat Episcopis facultatem,

non necessitatem hoc faciendi: sed regulares tenent

ad hoc de necessitate b: Tum hic diligitur, ytrudens,

prouentus, & facultates istorum veniat in communione,

sed regulares non habent redditus, & prouentus di-

ctos, sicuti Canonici seculares nunc habent^c.

Deinde

hic indulgetur Episcopis, vt si quisquam eorum, qu

uicim simul viuunt, pro manus iniectione in locum a co-

muniione meruerit fieri alienus, reconciliandi & peni-

tentiam imponendi potestatem plenariam habent^d,

nisi forte atrocitas facti peccatum grauorem exponat

sed in regularibus hoc non est concessum, Episcopis,

ipsorum religiosorum Prælatis^d.

Deinde capitulo

vnueris Episcopis à Gregorio Papa VII. vñ

VIII. scriptæ, quæ in initio c, omisla notatur, sive

indicat de clericis secularibus in hoc c, agi: sic emer

gitur: Quoniam (vt ait scriptura e) prout sunt filii

hominis ad malum ab adolescentia tua, sicut ex ini

llitate vergit caro in culpam; ita vigore spiritus pa

dente, & sub sequente diuina gratia, animus natus

ad veniam, & remedia semper inquirere, quibus inven

tes occasiones mortis valeat declinare. Inde sequuntur

est, quod intelligentes multa ex defecitu proprio, nato

ex aliena malitia in vestris ecclesiis penitentia, que at

delictum in se, aut occasionem habent delinq

ueritatem apostolice sedis, cui ex diposito

Domini deseruimus, prout datur ab eo, decreto

obuiandum, & auctoritatem in vobis episcopatuum

cij ad resarcenda nociva in subditis vestris, & infernali

vulnus, scriptis apostolicis muniendam, recolentes quod

in veteri lege præcepit Dominus dicens f: Ignis in aere

semper ardebit, quem nutrit sacerdos subiectus me

non ligna per singulos dies: statuimus vt facultas

ecclesiistarum vestrarum, prouentibus & expeditis al-

genter inspectis, certu in eis valeatis ponere numeru

scripturam

f Lcuit. 6.

clericorum, & statuere, vt bona eorum veniat in commune, in vna domo vescantur, atque sub vno tecto dormiant & quiescent, &c. Quae verba de clericis intelligenda esse secularibus, non autem de Monachis vel Canonis regularibus, manifestius esse arbitramur, quam ut clariorem demonstrationem requirant.

Praterea si allegant, in contraria se nunc esse consuetudine: Respōdebitur ex sententia Hostiensis, Ioannis Andreæ, Panormitani, & aliorum^a, quod etiā contra consuetudinem, propter turpem, & inhonestam Canonorum vitam, quam diuīsio induxit, hoc possit fieri^b. Imò Panormitanus omnino afferit^c, consuetudinem non posse simpliciter induci, contra dispositiōnem huius constitutionis, cūm per eam non imponatur necessitas Episcopis, sed deūr eis facultas hoc faciendi. Sed in his, quae sunt mere facultatis, ex non vſu non inducitur consuetudo^d.

Insuper si dicatur, prædictam constitutionem loquuntur de clericis secularibus ecclesiæ parochialis, & quodque Episcopus talem possit facere collegiatam, & tunc disponere, vt clerici secularares illius ecclesiæ viuāt in communi, & sub vno tecto dormiant: non autem illam agere de Canonicis secularibus ecclesiæ cathedralis, vel collegiatæ: Ad hoc respondetur; si Episcopus de novo possit supradicta disponere, & facere in ecclesia parochiali: multo magis poterit statuere, vt canonici cōtra iuris cōmunis dispositionem, & fundatōrum suorum voluntatem facili secularares, rursum fiant claustrales, & sua bona nunc diuīsa, rursum conserat in cōmune, in vna domo vescētes, atq. sub vno tecto dormientes^e. Quia non est dicendū, deteriorem conditōnem illorū fieri per huiusmodi vitæ & status reductiōnem. Quoties enim ad ius, quod lex naturę eius tribuit, vita ac status Canonorum redit, non sit causa eorum deterior, sed pristinæ suæ formæ redditur^f.

Verūm vt omnis calumniandi subtrahatur occasio, primum inquirent Episcopi, an illorum, quos ad cōmūnem vitam redigere velint, prædecessores auctoriitate summi Pontificis ab illa recesserint; si sic, illius ab Episcopo impetrabitur consensus, & authoritas, vt priui-

Obiectio de cō-
traria consue-
tudine.

a in d. c. quoniam

Solutio.

b arg. c. inter-

derel. dom. ca-

relati. ne cler.

vel mon. c. quo-

cōque. dift. 36.

c ind. c. quo-

niam. & in c.

ad audiētiā

z. de ecclēs.

& dīcā.

Obiectio de ec-

clēsē qualita-

te.

d arg. c. Ioan-

nes. de cler. con-

ting. c. ex parte.

decācessio. præ-

ben. Cynus. in

l. i. C. que sit

longa. confut.

Solutio.

e Hoff. in sum.

d tit. et Passor.

in d. c. quoniam.

f l. se rōnus. §.

paclū ff. de pa-

ctis. l. volūtate

ff. quib. mod.

pig. & hypo. l.

fīs. quem. ff.

de l. et polſhu.

Quād debant

inquisitionem

facere Episcopā

ut canonicos se-

culares redigās

ad communem

vitam.

priuilegio impetrato non obstante ad solitam vitam
communem cogi possint. Nam omne priuilegium
male viuendi excludit occasionem^a. Si vero pri-
uilegiū non habeant, tūc Episcopus super executionem
constitutionis, requiret Capituli consensum; & si
que causa rationabili non vult consentire, tum co-
tradictionem habebit pro consensu, & vteriu a
executione procedet ^b. Alma mater ecclesia plenius
nōnulla rationabiliter ordinat, & cōsulte, que suae
utilitate subiectorum postmodum cōsultus, ac
venientes, deiu-
dic. c. cum tem-
pore de arbit.
b Archid. in c.
1. de constitut.
in 6. Panor. in
d. c. quoniam.
c c. fin. & ibi.
glos. de sent.
exom. in 6.

Sede Apostolica fortasse impetrata confirmatio dis-
solutionis vitæ communis Canonorum huius regni,
illa proculdubio nūc reuocanda videtur, & antiquariorum
vitæ cōmuniis in pristinū locum, & obseruante
restituenda, hoc ipsum suadente, & exigente Cano-
corū salute, laicorū adificatione, haren corū ad eon-
siam reuocatione, vel saltē ad eorum calumias, cō-
tia, & maledicta in clerum, & ecclesiam tollendap-
ter dissolutam tantopere Canonorum vitam.
Itaque & consultissime facturus videatur Pontifex
omnia priuilegia, & cōfirmationes contra primas
Canonorum cathedralium, & collegiatarū ecclesiarū
fundationē impetrata reuocaret, & in melius
mutaret, iuxta regulā, & disciplinā à prædicto cōsilio
Aquisgranensi illis præscriptā. Videtur enim ss. 3.
dēcīna Synodus hoc ipsum implicitē voluisse dū dicere.
Rationē postulare, vt illis, quæ bene cōstituta sunt, ante
triarīs ordinationibus nō detrahatur, decernē, & muta-
re, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitatis al-
iae requirūtur, seu certa illis onera sint iniūcia in de-
neciorū collatione, seu in quacunq. alia dispositione
illis non derogetur. Quapropter cū omnibus antiquis
canonicatibus & præbēdis ex fundatione, & ecclesie
insint qualitates, & onera, in prædicta juris cōstitu-
tione, & concilij Aquisgranensis regula enumerata, & pa-
bendae conferenda, nisi illis, qui vitam communem
juxta illarum dispositionem agere videntur.

Sic

Si verò sine auctoritate Pontificis à fundatione recessum sit, & nunc se præscriptione, ac inueterata consuetudine, tanquam rationabili causa, se tucri velint; Episcopus nō obstante huiusmodi friuola exceptione, ad prædicta constitutionis executionem si velit, procedere potest, cùm subsit nunc, & vrgeat ecclesia atque religionis cōsiderandæ causa expediens, atque necessaria^a. Siquidem aperti iuris est^b, consuetudinem tanto tempore obseruatam quod in contrarium memoria non existit, si sacræ sit inimica canonibus, & de ambitionis radice processerit (sicut hæc) corruptelam esse, & auctoritate Apostolica reprobata, nec Canonicos præsentes ad ipsius obseruantiam teneri, etiam si iuramento firma et extiterit, cùm iuramentum iniquitatis vinculum non existat: Imò iuramenta quæ contra utilitatem ecclesiæ, & sanctorum Patriū veniunt instituta (sicut etiā ista) potius periuria dicēdā sunt; & qui talia iurata præsumperit, donec digna egerit penitentiam à perceptione dominici corporis debet esse alienus^c.

Capitula disciplinæ quomodo in cathedralibus, & collegiatis ecclesiis restituenda sunt. C A P. XXIX.

Si prædicta hæc ratiō uēdæ disciplinæ ratio Episcopis fortè non placeat; saltē illi (ad quos maximè spectat istius tantopere negligētæ, & collapsæ infauratio) hoc agant, vt in cathedralibus, & collegiatis ecclesiis capitula disciplinæ in priuiliū suum vigorem, & obseruationem reducantur. Id autem futurum speramus, & credimus, si non tā profang, quām res sacræ in his tractētur. Si de morib⁹ singulorū inquiratur, si vita expendatur singulorum, & oratione cōmoneantur Canonici ad sacras literas capessendas; vtque in his & sacræ canonibus atque decretis legendis optimas horas collocent^d.

Deinde si Episcopi, & alij omnes ecclesiariū Prelati, qui ad corrigendum subditorum excessus diligēter intendere debent, Capitula seu collegia cathedralium, & collegiariū ecclesiastrium frequenter visitent, & de eorum excessibus, criminibus, & delictis, quoties, & quādo opus fuerit, etiam extra visitationē, tanquam ad hoc

Aposto-

*a Hōffien, in sum. d. tit.
b c. 1. de consuetu. in 6.
Consuetudo inimica canonibus, & de ambitione orta nō valet.*

*c c. 1. cō ibi
Panor. et alij
debis que fr. à
maio. par. Cap.
c. 1. de iure iur.
in 6. c. non est
obligatorium.
c. que contra
der reg. in. in. 6.*

*d concil. Colon.
cele. an. 1536.
de metro. ca-
thed. & colleg.
eccl. cap. 14.
De visitatione
& inquisitio-
ne in ea facin-
da.*

Apostolicae Sedis Delegati, corrigant, puniant, distingant, non obstantibus quibuscumque eorum prægiis & exceptionibus. Siquidem illis hoc faciula lege, & conditione à SS. Tridentina Synodo possum est^a. Cuius quoque decreto & mandato diaconi, Decani, & alij inferiores in iis ecclesiis, hactenus visitationem exercere consueuerunt, determinante Notario de consensu Episcopi per se ipsius tantum ibidem visitare. Visitatores autem à Capitulo deputandi, vbi Capitulum ius visitandi habet, prædicti Episcopo approbari debent: sed non ideo Episcopo, vel eo impedito eius visitator, easdem ecclæsias consum ab his visitare prohibetur: cuiuspsi Archidiaconi vel alij inferiores visitationis factæ infra mensuram reddere, & depositiones testium, ac imprædicta ei exhibere tenentur: non obstantibus quacumque cœluctudine etiæ immemorabili, atque exemptionibus, & privilegiis quibuscumque^b.

Visitationum autem omnium istarum prædictarum scopus, sanam orthodoxamque doctrinam, errantibus heresibus inducere, bonos mores tueri, præcogere; clerum, & populum cohortationibus, & auctoritationibus ad religionem, pacem, innocentiamque cœludere. Cætera prout locus, tempus, & occasio fuerint, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum contuere. Quæ ut facilius, feliciusque succedant, monitione prædicti omnes, & singuli ab eadem sancta Synodo Tridentina^c, ad quos visitatio spectat, ut paterna charitate, Christianoque zelo omnes amplectantur, diligenterque quam celerrimè, debita tamen cum diligencia visitationem ipsam absoluere. Interimque casu inutilibus sumptibus cuiquam graues, onerosiveque nére ipsi, aut quisquam suorum quicquam procurare eod, tis. in 5.

Quid causa visitationis solendum sit.

^a eff. 6. de refor. cap. 4. et eff. 14. de refor. cap. 4.

^b Concil. Trid. eff. 24. de refor. cap. 3.

^c Visitationum quis debet esse finis et scopus.

^d cœlendum.

^e et 1. sequen. 10.

^g 3. c. cū apostolus. c. cū constantia. c. procurationes. de censib. exact. et procuratio. c. 2. eod. tis. in 5.

Quid causa visitationis solendum sit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Col.

V. 1. 1. 1.

sitate, & non vltra sunt ministranda. Sit tamē in optione eorum, qui visitantur, si malint soluere id quod erat ab ipsis ante solui, certa pecunia taxata, consuetum, an vero prædicta visitalia subministrare, salvo item iure conuentionum antiquarum cum monasteriis, aliisve piis locis, aut ecclesiis non parochialibus initio, quod illæsum permaneat. In iis vero locis, seu prouinciis, vbi consuetudo est, vt nec visitalia, nec pecunia, nec quicquam aliud a visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant, ibi id obseruetur. Quodsi quisquam, quod absit, aliquid amplius in supradictis omnibus causis accipere præsumperit, is præter dupli restitutio-
nem intra mensem faciēdam, alii etiam peccis iuxta constitutionem concilii generalis Lugdunensis, quæ incipit, Exigit^a; necnon & alii peccis in Synodo pro-
vinciali arbitrio Synodi, absque vlla spe veniæ mul-
tetur. Patroni vero in iis, quæ ad sacramentorum ad-
ministrationem spectant, nullatenus se præsumant in-
gerere; neque visitationi ornamentorum ecclesiæ, aut
bonorum stabilium, seu fabricarum prouentibus im-
mobilis, nisi quænus id ex institutione ac funda-
tione competit: sed Episcopi ipsi hæc faciant; & fabri-
carum redditus, in vñus ecclesiæ necessarios, & viles,
prout sibi expedire magis vñsum fuetit, expedi carent.

a e.2. decensib.
exaltio, et pro-
curatio, in 6.
Patroni quæc-
um se ecclesiæ
rum rebus ac
negotiis immi-
ture possint vel
non possint.

In cathedralibus autem & collegiatis ecclesiis (de Quonodo in cathedralibus,
quarum visitatione nos potissimum agere & tractare & collegiatis
instituimus) vt facilius, citius, & felicius absoluatur, eodis visitatio-
nibus vniuerso clero ecclesiæ visitâda, ad sacram b desumpta ex
de Spiritu sancto celebrandum (si temporis & negotij Mariano Soci-
ratio paucatur) coquæ peracto, & in loco capitulari ha-
bita ad eos exhortatione, ad inquisitionem methodo
infra scripta^b procedetur, vel alia meliore pro pruden- & tract. de v. isto.
tia visitatorum. Et in primis si Capitulo competit ius & Eccl. Coloni-
eligendi suos Prælatos, & alios dignitates in ecclesia celeb. an. 1549.
habentes, tractandum, & inquirendū est, quo ordine, et Mediolanenses
formam, modo, & quibus affectibus ad electionem pro- celeb. 1560. tit.
cedatur, prout pulchre traditur & docetur in concilio di visitat.
Colonensi sub Adolpho 3. Archiepiscopo & Carolo Inquisitio su-
V. Imperatore celebrato anno 1549.^c Tum an in per electionem.
electione hoc solum spectetur, vt digni atque idonei c in tit. que in
cli. coll. inqui deb.

H h h

cli.

eligantur: tales, videlicet, qui exemplo preuant,
& functioni sua gauiter incumbant, & ad quam
comparationem ceteri greci merito dicantur.

*Inquisitio su-
per illis, qui
dignitatem ha-
bent.*

An Praepositus, Decanus, & Capitulū, & iugis
personæ habeant ecclesiæ parochiales, que ad par-
titionem, institutionem, prouisionem, seu collationem
eorum seu cuiusvis ex iis spectent, & pertincent
les prouenant, & prouelere posthac velint ad tales
ecclesiæ. An solos eos, qui sciant, & velint populi
docere verbum Dei pro captu eorum, & sacramenta
ecclesiastica ritu catholico administrare, & facie-
ria quæcumq. à parochis, & rectoribus parochialium
ecclesiæ requiruntur. Quales sint, qui imprædicti
rum talibus ecclesiæ præsunt; an sint legitime instituti
cum beneficiū ecclesiasticiū sine canonica missione
a c. beneficium. obtineri non possit⁴; nec is ecclesiastica sacramenta
derez, iuris in 6.

*De Canonicis
& aliis bene-
ficiis in qua-
stio.*

Inquinandum etiam an omnes, & singuli in ecclesiæ
beneficiati, & quicumque officia gerunt, qualiaque
sunt, functioni sue gauiter incumbant, & an in e-
tero, ad psallendum instituto, psalmis, hymnis & cantu
Dei nomen reverenter, distingue, deuoteque
& an quisq. quo designatus est loco ministrare
nis, & aliis collegij rebus. An Praelatus pro vincula
faciat officio suo, videlicet ex exemplo precedendo, & non
sæpe monendo omnes & singulos Canonicos, & sub-
cos, & familiam eorum, ut quisque suæ vacanciæ
gauiter incumbat, & vitâ ducat appellatione suæ digni-
tatis, in virg. honestate, in religioso habitu, tonsurâ, cesa-
ciplina, in lectione, & studio sacre scripturæ, con-
neat, psalmodias, preces, officia diuina, & carmina
statis horis digna Dei maiestate persoluat:

Præterea, diligenter inquirendum, an nulli libri,
vel legant libros, & scripta cuiuscumque generis
in indice librorum prohibitorum auctoritate Episcoporum
probato, & edito continentur, vel in appendice en-
tibus, in Belgio ex mandato Regiæ catholice Marchionis
fecta, & edita. Et num quis libros vel scriptas habet,
quæ res lascivias, seu obscenas, seu pietatis ac mali-
nestati inutiles ex professo tractant, narrat, au-

cum non solum fideli, sed & morum; qui huiusmodi libitorum, seu scriptorū lectione facile corrupti solent, ratio habenda sit. An libros vel scripta habeant in quibus continētur fortlegia, beneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicae, siue Geomātia, Hydromantia, Eromantia, Pyromantia, Onomantia, Chiromantia, vel alia his familia, vel quæ propter doctrinam quam continēt non sanam aut suspectam, offensionem aliquā, etiā in moribus tantū fidelibus adferre possint.

Deinde ànne habeant, & legant breuiarium ecclesiæ sue, vel quod secundum decretum concilij Tridentini iussu, & autoritate Pij V. fuit editum ad cantandum seu legendum ex eo horas canonicas, & an illas debitè quotidianè per soluāt. Et si breuiario Rom. non vntantur, sed suę ecclesiæ, inquirēdum & vidēdum ànne hoc reuocatum, & irritatum per Pij papæ V. constitutionē nouo breuiario Rom. p̄fixam. Suntq. omnes & singuli ad personationem horarum earūdem serio & grauior monenti, atque requiriendi. Item an sacra biblia, & concilium Tridentinum, & prouinciale ac diocesānum habeant, & legant. Monēdi i. super, vt alia cōcilia, & decreta Pontificum, psalmorum Davidicorū interpres, & commentatores; tum qui missæ sacrificium, aliaque diuina officia, & cæmonias explicēt, sibi cōparent, & alios, ex quibus pietatē, & vitæ ac morū honestatē suo statui congruentē, & conuenientē discere, & haurire possint.

An nullus eorū sit hereticus, vel de heresi aliquo modo suspectus, vel qui hereticoru receptator, defensor, creditor, fautor, vel laudator sit, vel an tertiam personam habeat, qua hereticis pro se ad viētū vel vestitum, vel alia necessaria ministret. An quis credentibus, fautoribus, vel defensoribus hereticoru in aliquo præstet auxilium, consilium, vel fauorem, vel iis in causis, aut factis vīlis patrocinium præbeant, aut negotiatiōne cum iis exercere præsumant. An quis sciat, vel nouerit aliquem occulta conuenticula celebrantem, vel domum, predium, vel antrum vbi cōueniant, vel qui à cōmuni conuersatione fidelium vita & moribus dissideant. An iuxta cōcilia Tridentini decreta, & Pij Papæ 4. constitutionē omnes & singuli professionē fidei orthodoxe

H h i j publice

publicè fecerint, seque in Romana ecclæsa obedientia mansuros spoponderint, & iurauerint; & an omnia sacris canonibus, & cœcumenicis conciliis, ac pronœ à SS. Tridentina Synodo tradita, definita, & dissensu indubitanter receperint, atque professi sint, simile contraria omnia, atque hæreses quacumque ab ecclesia damnatas, & reieatas, an illa quoque pariter condemnauerint, reiecerint, & anathematizauerint. Si quis vero inter eos inueniatur, qui prædictam professionem, receptionem, & anathematizationem fecerit, eandem statim, & absque mora ut faciat, & instanter requiratur, & ad eam, si opus sit, ius in medio compellatur.

Insuper diligenter quoque inquirendum, qualis omnes & singuli sint in colloquio familiaris: an in levient adulationem, & contentionem, detractionem, mururationem, mendacia. An ab iniuris, contumelie, maledictione, & blasphemia abstinent. An à vobis cundis, & impudentibus linguam suam colibant. An sermo eorum semper sit pudicus, ac pachus, honestatem refonet.

Inquirendum quoque qualis omnium & singulam sit habitus, & vestitus; an sacris canonibus, consuetudinibus, & conformis. An tonsuram & coronam ordinis seu congruenter semper gestent. An gesu, mou corporis, seu incessu nihil dishonesti præse ferant. An faimos vel accipitres aut similes aues non gestent: an cunibibus non venentur, eosve ales habent, & leonem in templum adducant.

An a commissariis, ebrierate, & crapulalenteant; & qualia eorum sint coniuncta. An tabernacula pressus euentur; ad aleas, & taxillos an ludant, vel hanc modi ludis intersint. Mimis, histrioibus & iocundis an intendant: An hospitales, benefici, & libelles erga pauperes sint: An inter se concordes sint, & castitatem & continentiam debite servent.

An Prælati in delinquentes, vel inobedientes, chulos, luxui indulgentes, aleatores, venatores, percellentes, scortatores, ignauos, mercaturum & vivere excentes, & officium negligentes, & alios histeros.

secundum censuram sacrorum canonum animaduent. An excessus leuissimorum quorumque Canonorum, & vicariorum, seu Capellanorum insolentiam, alorumque subditorum vitia corrigant.

An Scholastici, & alij, quibus est lectionis vel doctri. *De Scholastico.*
nem munus annexum ad docendum in ipsis scholis insituendos, per se i^{es}os id munus explant; an adiugient, vt iuniores Canonici per idoneos, probos, & Catholicos p^{re}digogos in his quæ ad pietatē & officium in ecclesia obendum pertinent, erudiantur. An scient quos libros discipulis hypodidascoli sui prælegant, & an illi officio suo satisfaciant.

An thesaurij, magistri fabricæ, & alij administratores suis quique officiis satisfaciant.

An Custodes, qui munus ostiariorum in ecclesia gerunt, diligentem curam adhibeant, ne ad sacra admittantur excommunicati, interdicti, publicè criminosi, aliquique indigni. Et an mercimoniam, profanaque deambulaciones, & quicquid in ecclesiis committere turpe, & sceleratum est, & quod diuini officij celebratio nem honestas fieri pro virili prohibeant: an canes, qualemque illi sint, ab ecclesia arceant, vel ingressos expellant.

An cantores suis officiis ritè fungantur, vt diuinus *De Catoribus.*
cultus in ecclesia statis horis deuotè, decenter, ordinate, vltro, promptè, reuerenter, & cum grauitate ad Dei laudem, & populi adificationem perfoluatur. An publicorum diuinorum officiorum, quæ ad omnes ecclesiæ personas pertinet persolutio vlla confabulatione interrumpatur. An etiam iuniores Canoci, atque ad eò omnes alij, qui in ecclesiis de beneficiis, quæ possident, gaudere volunt, diuinum officium, ad quod præstantum tenentur, vicissim psalmorum versus attente modulando, vt se decet, impleant, & an horas canonicas sic canendo ritè perfoluant; suntque omnes & singuli ad exhibendum sua breuiaria Prælato in Capitulo monendi & instanter requirendi.

An sint distributionum quoridianarum participes, *Superdistribu-*
qui diuinis officiis integris nō intersunt, exceptis his, *tionibus.*
quos infirmitas, seu iusta & rationabilis corporalis

Hh h iij necessi.

De Thesau-
rio, & magi-
stro fabricæ.

De Custodiis

bus.

necessitas, aut ecclesiæ rerum proclaratio, vel ecclesiæ
vilitas excusat. An omnes personæ ecclesiæ ad diu
officia, præsertim ad matutinas, summanam missam, &
vesperas conueniant, & ab initio usque ad finem
eisdem persequerent, uti canones exposcunt.

*Super moribus
& gestibus dum
missæ interficiunt
velillam cele-
brant.*

An in missâ præsentes ad omnia, quæ aguntur
genter attendant, & attendendo vota sua ministrant
publicum agenti, & sacrificanti per omnia accom-
pant, & coniungant, quo eorum omnium participes
per Dei gratiam efficiantur, quæ ipsorum omnino
mune sacrificans agit, & precatur. An usque in finem
donec benedictio sacerdotalis à celebrante data fuit
in officio missæ, persequerent, cum aliqui dici non pos-
sint verè interfuisse missâ, si abeant antequam copia
omnibus missio seu abeundi copia fiat his verbis, ut
missa est. An epistola tota, & symbolum, & prefatio
oratio dominica, sine decurratione tota clare, distincte,
& intelligibiliter cantentur. An in missis specialibus, in
priuatis lectiones, & orationes sacræ clare & distin-
cte pro sacro canone, qui subm issâ voce recitari debet
pronuntiantur; an sacrificatur sataganæ ne nisi aliquis
faltem præsentibus, sacrificium offerant. Num orga-
nus seculare resonet, seu aliud quæ cantu ecclesiasticu-

*Super deporta-
tionem venerabi-
lis sacramenti,
& processioni-
bus.*

An in deportatione venerabilis sacramenti quicquid
ad veram deuotionem excitandam parum valeat,
moueat. An in processionibus, stationibus, & supplica-
tionibus publicis omnes qui interficiunt clericos deu-
orent, & cum gravitate religiosè, & supplicante
tâdo incedât, & finita supplicatione, eo, unde proceder-
unt, reuertantur: non curiose interim circumspicien-
tes, nec vacantes profanis colloquiis, nec ad tentare
seu porationes dilabentes, vel alio deambulantes,
fieri solet in diebus rogationum.

*Super psalmo-
et psalmis.*

An cuncti de collegio ad memorata publica vix
simul peragenda, & persoluenda conueniant. An
liber constitutus inter psallentes & precantes in coro
pro suo arbitratu psallat, oret, vel quod sibi placet, pro-
uatum agat, non attentus ad hanc, neque illis se adiun-
ctans, & cooperans quæ interea publicè agi debent,
pronuntiantes lectiones in matutinis, simplici, & cœlo-

ad omne pronuntiationis genus accommodata voce
vtratur; non omnino humili, nec nimis sublimi; non fra-
cta, non tenera, non agresti, non frendenti seu strideti,
sed mediocri, & graui, & ab omnibus intelligibili. An
inter legendū ab omnibus altum silētium teneatur, sic,
vt quo ad fieri potest, interea nulla obstrepat excreatio;
non vox alia erūpat, vel sonus aliquis grauior incessu,
progressu, vel vlo alio modo cietur, quo impēdiantur
altantes ab intētione percipiendi ac intelligendi verbi
Dei, quod legitur. An psalmi, & reliqua diuina cantica
pronuntiantur seu canantur tractim, vt mēs sensum ver-
borum, priuquam verba ipsa transmittantur, assequatur.

An Decani vel cātores omnes tā canonicos, quām vi-
carios aliasq. personas sedulō, ac diligēter admonētāt ^{Super Decani}
ad sacrarū scripturarum studiū; vt quod recitat, vel ca-
nunt in ecclesiis, intelligāt, & nō solis labiis, sed in cor-
dibus suis Deo psallāt, gratias agētes, & orātes semper
pro omnibus Deū Patrē per Christū dominū nostū.

An vigiliā defunctorum à prandio dicantur, sic vt
ad horam circiter secundam inchoentur, & ante preces
vespertinas compleantur, quo personis ecclesiāū ma-
gis varet, vel audire manē aliquem sacras literas profi-
tentē, vel sacris studiis, aut sermoni audiēdo incubere.

An Decani, seu illi, quibus cura animarum incumbit,
inuigilant, vt secundū canonem: Omnis vtriusq. sexus
de pœnit. & remissio. omnes personæ ecclesiæ ad mi-
nimum semel in anno ipsis, seu de ipsorum permissione
ecclesiæ parocho, seu alijs idoneo sacerdoti legitimē ad-
missio peccata sua coadireantur, & secundū ecclesiæ ri-
tum comunicent. Et an in negligentes, vel detrectātes
(vt canon ille iubet) animaduertant. An clerici benefi-
ciati in loco suorū beneficiorum actu residētes, saltem
in quatuor maioribus festiuitatibus anni; Pascha vide-
licet, Pentecostes, Nativitatis Christi, & Assumptionis
B. Mariæ, vel omnium Sanctorum in ecclesiis in quibus
residēt publicē sub summo sacro de manibus celebran-
tis reuerenter, & deuotē sumant sacro sanctum corpus
Domini, & an negligentes suspendantur, & priuentur
omnibus suis fructibus ad ratam vnius mensis, media-
tim fabricæ, & mediatim seminario applicandis.

H h iij An ex-

*De vigiliis
mortuorum.*

*De confessione
& communio-
ne.*

*De extre-
matione.
a Jacob. 5.*

b Jacob. 5.

*Super plurali-
tate beneficiorum.*

*De capitulari-
bus conuentibus inquisicio-*

An extrema vncio ecclesiae infimo membro inten-
tenti, praesente tota congregatio secundum Apo-
li mandatum ^a impendatur, sic vt omnes cumdoce inungente infirmum, psalmos, litanias, & om-
nes ab ecclesia catholica traditas deuotè, & fixis no-
ram genibus super infirmum dicant; vt satisfacie-
bis Apostoli ^b: Si quis infirmatur in vobis, indu-
presbyteros ecclesiae, & orent super eum.

An sint in collegio pluribus beneficiis, & praesum-
curatis, vel aliis officiis incompatibilibus omnes. Quo-
dile per dispensationem excusent, iubentur can-
tato & Capitulo exhibere, quæ si vera & sufficien-
pareat, moreantur, vt beneficia debitis obsequiis no-
fraudentur: siq; autem, denuntiantur corundem benefi-
ciorum ordinario collatoris. An nullus in acquisitione,
vel resignatione beneficij alius, vel circa diuina-
cia Simoniam commiserit.

Inquirendum insuper, num capitulares conuentus
& tractatus honestè, & maturè fiant; & num sint inter
tractandum dissidia, & contentiones inter fratres. Num
Pralati omnium suffragia, seu vota, vt vocare, non
grauate audiant: Num saepe, aut odio, aut alio
prauato affectu priuatorum refusagis, quam pulch-
gerantur. Et an expectetur ante conclusionem omnium
sententia, & num vllus cōtemnatur, quantum uero
ecclesia utilitatem respiciat. An capitulares istimodio
conuentus, & tractatus habeantur extra tempora diuini
officii die feriali, ne propter illos hoc vel suspendatur,
vel precipitetur, vel denique ab ipsis Canonis neg-
gatur. Debet enim Dei causa omnibus aliis antea
nisi forte vrgens, & euidentis necessitas, cuius diuina
ecclesia, vel alii cuiquam damnosa esset, superuenient.
An qui die dominico, vel festo, aut dum officium
vnum in choro peragitur, Capitulum indexem, &
conuocauerit, & qui ipsis adfuerint cōdigne puniri
per distributionum subtractionem, iuxta concilii Ba-
lienensis & Senonensis constitutiones. An illi, qui Cap-
itulo præst, debitus ab omnibus exhibeat honor, &
reuerentia. An illi inobedient vel clamosior, aut locu-
cior, extravé ordinē deliberans, aut vlli contumelie-
s

vel coniitum dicere, vel absenti detrahens impunitus
maneat. An ad ullius, quam qui praefit Capitulo, pro-
positionem, vota & suffragia deliberantium colligan-
tur. Num is, qui Capitulo praefit, relata ad se negotia
fideliter in deliberationem proponat; difficiliora, ac
magni momenti primum paucis, modeste, prudenter,
& aquiliter discutiendo, coque facto tunc demum
singulorum vota super iis ex ordine requirat. An ab-
sente Praelato villa ardua negotia ecclesiam, vel ipsum
concernentia, eo absente proponantur, & concludan-
tur, in ecclesia vel illius praeiudicium quid statuendo,
vel ordinando. An villa conclusiones, seu ordinationes
sunt, quae iuri, aut honestati ecclesiae aduersentur. An
sunt qui Canonicorum suffragia, & deliberationes in
iporum odium, grauamē, vel famae iporum laisionem
teuelauerint.

An Capellani seu Sacellani (quos aliqui vocant vi- *De Capellani*
canos, aut chorisocios) sunt Canonicis in persoluendis
seu vicariis.
horis, & aliis diuinis officiis adiumento. An onera
specialia, ad quae vel ex fundatione suarum capellania-
rum seu vicariarum, vel ex laudabili antiqua consue-
tudinē, aut ecclesiarum statutis obligantur, deuotē, re-
ligiose, & diligenter perfluant. Et hi monendi sunt,
ut fundationes suarum vicariarum, seu capellaniarum
Praelato & Capitulo exhibeant, aut sese in forma iuris
quod cas exhibere non possint, expurgent.

An unus idemque Canonicus, vel Capellanus, seu
vicarius pluribus ecclesiis collegiatis simul seruiat, &
in unaquaque nihilominus ecclesia non modo fructus
grossos, sed & distributiones quotidianas percipiat:
quāuis impossibile sit, quod simul omnibus officium
suum praeſtare possit. An vicariis seu capellaniis absenti-
bus aliquid praeſtet, praeſertim absentibus sine iusta
causa, non prouiso prius diligenter, quod officia eorum
nō in ecclesia per alios idoneos, qui interim sua offi-
cia non negligant, praeſtentur.

Num Canonici vicarii, capellani & chorisocii tem- *Super deambu-*
pore diuinorum, aliis psallentibus, ipsi extra cho- *lationibus, &*
num spatentur, vel intra chorum desideant, confa- *aliis insolentis.*
bulentur, aut aliud quid agant in ecclesia in populi
H h h v scanda-

scandalum, vel officij diuini distinctionem.

*De sacris va-
sibus vestibus.*

An vasa sacra, & quæ vocantur corporalis, vel pila altaris, per alios, quām per sacerdotes, vel diaconi, adiuvantibus subdiaconis abluantur, & attredent. An qui campanarij, seu custodes vocantur, sua officia lineis, seu superpelliccis, vt vocant, exhibeant; an item sint clerici, eō quōd pleraque obeant in ecclesiis, quæ olim nullis, nisi in minoribus ordinibus contineatis agere permittebantur. An sacra vasa, sacras velas, reliquias sanctorū, & reliqua ornamenta ecclesiastica, ipsorum fidei commissa diligenter ac reverenter custodiunt; vtque munda sint, prōcurent; & reliqua quæ ipsorum officium pertinent, diligenter exequantur. An sint Deum timentes, religiosi pīi, honeste vīte, & omnis infamiae expertes. Denique quod ad vitam, conuersationem in ecclesiis ciuismodi ministrantur, inquirerēdū, an omnes vitam suo statu, ac sorte dignam ducant; num tonsuram, & habitum debeat clericalem; num incedant gladiis acciūti temibiles. Num gaudeant lōngo accubitu, & studeant eponatū poculis ad aquales haustus. Num sīc concubinū.

De fabrica.

Postremō an templa habeantur, & præstantur intexta, & cum altariis munda seruuntur: an altaria cum in illis celebratur, tribus mappis cooperiantur. An mel saltem in anno visentur, & inspiciantur domus claustrales, & ecclesiæ, curaque adhibeantur, ne infestatorum, & cultorum negligētia, ruinae succumbant, & intereant. An iura, priuilegia, & munimenta ecclesiasticarum diligenter in archiūs ecclesiæ sub claustra seruentur.

De testamētis.

An executores testamētorum eadem intra tempore constitutum exequantur, calculum, & rationem officij reddant. An sint, qui testamēta quæcumq; dolo malo supprimant, & quæ ecclesiis, vel parvib; seu in alias pias causas legata sunt, sibi retinent, vel aliō, quām destinauerit testator, conuertant. An testamēta beneficiatorum ante executionem ab inspecto, seu Ordinario, tanquam legiūm & cōacta, approbata sint.

Cæterum hoc obseruandum, & notandum, sed

*Annotadur si
circa prædictos
inquisitionis
articulos.*

non oporteat semper singulis personis inquirendis, & examinandis omnia, & singula eo ordine, & serie, vt præscripta sunt, perscrutari, & inquire; sed examinatio singulorum fieri secundum visitatorum prudētiā, & discretionem, & personarum, ac locorum qualitatem, prout opus esse ipsis videbitur.

Post inquisitionē, verò huiusmodi, visitatores, quos publicē peccasse inuenient, publicē arguent & corripiant. Occultè verò quos delinquisse inuenient, occultè corripiant, & arguent: resipiscētibus verò, & ad poenitentia remēdia vltro, suaque sponte confugientibus, pro qualitate delicti, poenitentiam iniungent. Verū sī de quorundam, qui criminosi deferuntur, vitio seu crimiae dubitetur, videndū an tales de criminē, cuius insimulantur, publicē diffāgnati sint, & num ab yno, vel pluribus; num à malevolis, & maledicis; an potius à prouidis, & honestis, non semel vntū, sed saepe; sic vt iam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari. Tam debebūt visitatores ad specialem inquisitionem contra huiusmodi, diffamatas personas descendere; formare inquisitionis articulos; vocare coram se inquisitioni subdendum; proponere ei de quibus delatus est, criminum capita, eundem monendo, & hortando, vt, si illorum sibi conscius sit, libere, & ingenuè confiteatur; nec se mendacio excuset; os enim quod mentitur, occidit animam, omnibusque mendacibus pars, & locus erit in stagno ardentii igne, & sulphure, vt scripta ait¹. Si verò neget, & facta inquisitione in negando persistat, posteaque testibus idoneis de admisso conuictus fuerit, & resipiscere velit, accipiat poenitentiam pro sui delicti modo. Sin tantum publica mala fama labore, ad purgationem adigendus est, secundum canonicas sanctiones. In refractarios, & inobedientes adhibebitur disciplina secundum iuris, & canonicum dispositionem, prout suprà diuersis in locis à nobis dictum, & demonstratum est.

Quād

*a Ioan, in apo.
21. cap.*

Quād bonum, & pium sit seculū nitere discipline.
C A P. XXX.

Si hæc, aut alia similis, vel melior in visu:

diligens, & frequens adhucatur cura, & fo-

do, sperandum omnino Capitula discipline, in

ipsam religionem brevi pristino suo decori retinuit,

^a in tract. de
habitu virgin.
Eximiū aliq. ot
discipline effe-
ctus.

^b Psal. 2.

^c Psal. 49.

^d Sapient. 3.
Disciplina qui
abiciit in felix
est.

^e Proverb. 3.

^f Hierem. 3.

^g 1. Corint. 3.
6. & 1. Corin. 6.
Membra no-
stra sunt tem-
pla Dei.

Nam, vt D. Cyprianus inquit^a, disciplina costis, reuinaculum fidei, dux itineris salutaris, fomes ar-

trimentum bona indolis, magistra virtutis, fama

Christo manere semper, ac iugiter in Deo vivere, et

promissa cælestia, & diuina præmia peruenire. Har-

festari salubre est, & aduersari, ac negligere letale. In

psalmis loquitur Spiritus sanctus^b: Contineat disci-

plinam, ne fortem irascatur Dominus, & percatu*re* iusta

recta, cum exarserit citò ira eius super vos. Etiam^c

Peccatori autem dixit Deus: Vt quid exponis iniurias

meas, & assūmis testamentum meum per os

tuum? Tu autem odisti disciplinam, & proicisti nos

mones meos retro. Et denuo legimus^d: Discipulam

qui abiicit, infelix est. Et de Salomone mandata

pientia monētis accepimus^e: Fili non neglexe*re* dis-

ciplinam Domini, ne defeceras ab eo corruptus. Quoniam

enim diligit Deus corripit. Si autem, quem diligit, De-

corripit, & sic corripit, vt emendet; fratres congre-

& maximè sacerdotes seu Prælati non oderunt, sed ad-

ligunt eos, quos corripiunt, vt emendent: cum & bene

per Hieremiam antè prædixerit, & tempora signata

uerit, dicens^f: Dabo vobis pastores secundum om-

neum, & pascent vos paſcentes cum disciplina. Quoniam

si in scripturis sanctis iam veteribus, quam etiam co-

uis frequenter, & ubique disciplina præcipit, & fo-

damentum omne religionis, ac fidei de obseruacio-

ne timore proficisciatur, quid cupidius appetere, quia

magis velle, ac tenere nos conuenit, quam ut radice

fortius fixis, & domiciliis nostris supra petram rive-

sta mole solidatis inconcussi ad procellas & nubila

seculi stemus, vt ad Christi munera per diuina prece-

pta veniamus^g: considerantes pariter, ac scientes, quod

templa Dei sint membra nostra^g, nec violant, ac

pollui fas sit, cum qui violat, & ipse violetur?

Quid enim magis aut in pace tam aptum, aut in bellis persecutionis tam necessarium (vt presbyteri, & diaconi Romani D. Cypriano scripserunt^a) quam de- a lib. 2, epist. bitam severitatem diuini vigoris tenere? Quam qui re- Cyp. epist. 7. miserit, instabili retu cursu erit necesse est, & huc atq. illuc variis, & incertis negotiorum tē pestatibus diffi- petur, & quasi exerto de manibus consiliorum gu- bernaculo, nauem ecclesiasticae salutis illidat in scopu- los, vt appareat, non aliter saluti ecclesiasticae consuli posse, nisi si qui & contra ipsam faciunt, quasi quidam aduersi fluctus repellantur, & disciplinæ ipsius semper cuncta ratio, quasi salutare aliquod gubernaculum in tempestate seruetur. Nec hoc nobis nunc nuper con- filium cogitandum est, nec haec apud nos adversus impro- bos modo supererunt regentina subsidia, sed anti- quia fides, disciplina legitur antiqua.

Nec putent improbi, & inobedientes sibi vitæ aut Inobedientes salutis constare rationem, si Episcopis, & sacerdotibus que pena ma- obtemperare noluerint, cūm in Deuteronomio Do- niat. minus dicat^b (vt idem D. Cyprianus inquit^c) Et ho- mo quicumque fecerit in superbia, vt non exaudiat sacerdotem, aut iudicem, quicumque fuerit, in diebus illis morietur homo ille, & omnis populus, cum audie- tit, timebit, & non ager impie etiam nunc. Interfici Deus inffit, sacerdotibus suis non obtemperantes, iu- dices a se ad tempus constitutis non obedientes: & tunc quidem gladio occidebantur, quando adhuc & circuncisio carnalis manebat: nunc autem quia circum- cisio spiritualis esse ad fideles seruos Dei coepit, spir- tuali gladio superbi, & contumaces necantur, dum de ecclesia eiiciuntur. Neque enim viuere foris possunt, cum domus Dei vna sit, & nemini salus esse, nisi in ec- clesia, possit. Indisciplinatos autem perire, dum non audiunt, nec obtemperant consiliis salubribus, testatur diuina scriptura, quæ dicit^d: Non diligit indisciplina- tis castigantem se: qui autem oderunt correptiones, consumentur turpiter. Ergo ne indisciplinati consu- mantur, & perent, da operam, frater charissime, vt quantum potes consiliis salubribus fraternitatem regas, & singulis ad salutem suam consulas. Qui se semel castra-

Inobedientes que pena ma- niat.

b Deuter. 17.

c epist. II. li. 1.

Deus inobe- dientes interfici inffit.

Gladius spir- tualis.

Ecclesia Dei v- na, & nemini salus esse, nisi in ea, potest.

d Proverb. 15.

a *Matth. 19.*

castrauerunt propter regnum castrorum^a. Deo perennia placent, nec sacerdotes Dei, aut ecclesiam Domini contemnentes scandalum se fratribus offerant. Ita præsens à nobis contristari videntur, nos tamen lubri persuasione mancamus, scientes & Apodiam dixisse *b*: Ergo ego inimicus factus sum vobis, non dicens vobis? Quod si obtemperaverint, nobis gratissimum est: stantes eos ad salutem pariter digitatione nostri sermonis firmabimus. Si autem quibus de peruersis obtemperare noluerint secundum eundem Apostolum dicentem *c*: Si hominibus placet, Christi seruus non essem. Si quibusdam suadere non possumus, ut eos vero Christo placere faciamus: nos tamen quod nostrum est, Christi Domini, & Dei nostri accepta seruantes placeamus. Arcta, & angusta via, per quam ingredimur ad vitam^d; sed summus, bonus est fructus, cùm peruenimus ad gloriam.

D. vero Augustinus encomiū disciplina^e senserit. Multi, inquit, sunt, qui sanæ doctrinæ aduerterantur, iniquitatem culpant, ac disciplinam, ac rationabilem curationem superbia assignant, cùm non sit superbius nisi vbi negligitur disciplina. Disciplina enim magistra est religionis, magistra vero pietatis; qua nequit increpat, vt lèdat, nec ideo castigat, vt noceat. Alii res hominum irata corrigit; inflammatu coquita Salomone dicente *f*: Fili ne deficias à disciplina Domini, neque fatigeris, cùm ab eo increparis. Quoniam enim diligit Dominus, increpat; flagellat autem eum filium, quem recipit. Nihil profecto illi, quod non disciplina aut emenderet, aut saluum faciat. Quoniam si quis sapiens apprehenderit, nec gratiam amicorum perdit, nec periculum damnationis incurrit. Quoniam autem rationali animæ, & ad Dei imaginem facta expedit, facile potest homo intelligere, cùm vobis sacrificatis per voluntatem Dei constitutionibus disciplinæ etiam elementa seruire. Audite Prophetam dicentem *g*: Seruite Domino in timore, & exultate in cum tremore. Apprehendite disciplinam, ne quoniam irascatur Dominus, & percaecis de via iusta. Denique omnibus causis timor obtemperat disciplinaris.

b *Galath. 4.*c *Galath. 2.*d *Matth. 7.*

e in tract. de
bono discipl.
Egregium dis-
ciplinæ encomiū.
Disciplina ma-
gistra est reli-
gionis & vero
pietatis.

f *Proverb. 3.*
Hebre. 12.

g *Psalm. 2.*

hoc ipso, quod imminentes periculorum casus, aut iras iudicium cauere nōuit, potestatem conseruandæ salutis obtinuit. Quid non præsumptio possideret, nisi furorem animorū sub metu pœnæ disciplina compesceret? ac nisi constitutus esset ordo viuendi, nunquam profecto finem poneret natura peccandi. Nihil est, quod non gula suadeat, si gulæ disciplina consen-
tia. Nihil est, quod non perdat luxuria, si amore vitiiorum a te disciplina discedat. Nihil est, quod non habendi cupiditate animus occupet, nisi avaritia vi-
tium disciplina condemnet. Omnia sub metu disci-
plinæ vitia iacent.

Ecce dicit Propheta^a: Qui spernit disciplinam, odit animam suam. Et vere, ut dixit, ita est: nam hostis est, & inimicus animæ sua, qui spretis disciplinæ mo-
nitis, diabolicis occupatur officiis. Dicunt aliqui disci-
plinam satis duris legibus constitutam. Loquantur ista
satis miseris, quos ad omne facinus author mortis in-
vitat; quorum mentes insatiabilis gula possidet; su-
per quos regnat ebrietas; quos turpis luxuria capti-
uos tenet; & à quibus nunquam superbia ingrata dis-
cedat. Illis autem, quibus est studium honestè fidem
seruare, continentia, humiliati, pietatique seruire,
dulce disciplinæ onus est, & leue iugum Domini,
quod non grauat, nisi aut perditos aut perituros. E-
subesco dicere in confusionem humanæ negligen-
tiae, quare apud aliquos parum proficiat disciplina,
cum videamus pastorale magisterium, etiam apud
muta animalia non perire. Vnde miror aliquoties ho-
minem, cui inest sapientia, & intellectus prudentie,
passim præcepta disciplinæ negligere: cum videamus
mutum animal, vitia cauere, iussis obtemperare, im-
perio deseruire, atque ita ad omnem obedientiam ani-
mum aptare, ut cum opus fuerit, armatis legionibus
occurrat, & hostilibus se telis iussum obiciat. Audite
in hoc loco Prophetam dicentem^b: Cognovit bos pos-
sessorum suum, & asinus præsepe Domini sui: Israël au-
tem me non cognovit. Vereor dicere, ne nostram ne-
gligentiam pulset ista sententia. Non autem cognoscit Do-
minus, qui conditionis sue non cognoscit officium.

In omni

Disciplina cō-
pescit furorem
animorum sub
metu pœnæ.

^a Sapient. 3.
Qui spernit
disciplinam, o-
dit animam
suam.

Disciplina tan-
tu grauat per-
ditos aut peri-
turos.

Bruta in disci-
plina cayosse-
da quibusdam
hominius præ-
stantiora.

^b Isaia 2.

*In omni actu
vitam nostram
disciplina comi-
scetur.*

In omni igitur actu tuo vita tua disciplina comis-
tur. Si vis placere Christo, elabora ut praecepsus
tientia humilitatis socia, assistat pudicitia integra
magistra; fugiat cupiditas, erubet caribetia, iuu-
actus suos lugeat, superbia confusa discedat. Quo-
que igitur est, qui festinat Deum cognoscere, iuu-
disciplina ordine Christum poterit inuenire.

*a serm. 44.
super cant.*

Huc referenda est & illa D. Bernardi sententia^b inquit, ecclesiasticus Praelatus viderit illum, quem va-
rius est, id est, qui peccauit, blandis, aut leibus ba-
timentis, quae in eum prorogata sunt, minime con-
datum, magis autem foris etiam abutentem sua
fusitudine, & patientia, negligenter feci & impa-
cato suo etiam securius obdormire; frustrato tam
vium monitorum olco, oportebit sanc mordacior
uti medicamentis, & vinum compunctionis infun-
dere; duris vide. Cet cum eo increpationibus, a quo in-
vectionibus agere, &, si causa equirrit, & dumina-
ta est, etiam censuræ ecclesiastice baculo percellicet
temptorem. Disciplina enim est emendatrix, qua
est vilipendenda; & ideo debemus Probatos nostros
ligere, & verba eorum benignè suscipere, qui per
crepationes, & castigationes suas auferunt a nobis
prias voluntates, & mundi cupiditates. Si ille, qui
plinam nō suscipit, de via iusta peribit; proculduo de
via iusta confirmatus erit, qui disciplinam suscepit. Idem
iusti benignè suscipiunt castigationem, quando de la-
culpis arguuntur. Nunc ergo mone te, vt hōe te foli-
pias disciplinam, vt ab ira Dei libereris, & in via tua
confirmeris. Multas age gratias illi, qui castigauerunt
illi, qui increpauerit te, gratias repende. Si pro te
sua increpauerit te, non contristeris cum monstraveris
tibi viam salutis tuæ, suscipe doctrinam illius grandi
non sis rebellis; castigatis te inturia non te ponas
increpantibus te contumeliam non dicas; malapropis
non reddas; diligere eos, qui te reprehendunt de ma-
transgressionibus, & negligetis; aduersus bona cōfessio-
non respōdeas iurgia; aduersus bona verba non reponas
deas mala. Quia qui diligit disciplinam, diligit sapientiam;
ergo si tu disciplinam dixeris, sapiens.

*Praelati, à qui-
bus disciplina
accipimus, dili-
gendi sunt.*

*b Idem Bern.
in tract. de mo-
do ben. vinum.
serm. 18.*

Rursum idem Bernardus alibi^a: Quoniam, inquit, a super canti-
bono naturæ in moribus superbia depravato, facti sunt *ca. serm. 23.*

homines æqualitatis impatiens, contendentes inui-
tem superiores constitui, atque alterutrum supergredi

cupientes, & inanis gloriae cupidi, in uicem inuidentes,

in uicem prouocantes, primo omnium iugo discipline

insolentia morum domanda est, quoisque duris, & diutinis seniorum attrita legibus, humilietur, & sane-

tur ceruicosa voluntas; bonumque in se naturæ, quod

superbiendo amiserat, obediendo recipiat. Accedit ni-

mirum disciplina is moribus bonum naturæ, quo red-

ditur homo suauis, & mitis; homo sine querela, ne-

ninem circumueniens, neminem concutiens, nemini-

nem hædens, nemini se superextollens, aut præferens.

Disciplina non constringit liberum, sed voluntarium

regit & dirigit in viam pacis^b. O quam compositum

redit omnini corporis statum, necon & mentis ha-

bitum disciplina! Ceruicem submittit, ponit superci-

lia, componit vultum, ligat oculos, gula fænat, iram

sedat, format incessum; insigne deoris disciplina

præfet^c. Porro continentia labor, & rigor discipli-

nx, plarmorum hymnorumque dulcedine relevantur.

Pudor de præteritis nouæ conuersationis temperat au-

steritatem. Is autem, qui in præsenti per patientiam,

capitur bonæ conscientiæ fructus, futurorum quoque

bonorum operatur desiderium, quod non frustrabitur

spem, quæ non confundit. Venturi timor iudicij, pio

cedi fraternæ charitatis exercitio: tædium, & accidam-

procul pellit sanctarū varietas obseruationum^d. Quid

enim necesse est bis pungere non recalcitrantem? val-

de timidum magis exterrere, per se satis erubescētem

confundere amplius; cui sua ratio magisler, cui pro-

pria conscientia, virga, & ingenita verecundia, lex &

disciplina quoque est^e? Nec hoc quisquam miretur

in talibus; quia etiam mali feruntur semper suo furore

dementes; & posteaquam sceleratcerint, conscientia

ipsa sceleratæ mentis agitantur, vt D. Cyprianus in-

quit^f. Sed tamē remanere in ecclesia Dei non possunt,

qui deificam, & ecclesiasticam disciplinam, nec actus

sui conuersatione, nec morum pace tenuerunt.

*Insolentia mo-
rum disciplina
domanda est.*

*Disciplina non
constringit libe-
rum, sed regit,
& dirigit.*

*b Bernard, in
serm. 4. de as-
sumpt. B. Ma-
rie.*

c Bernard. ad

Sophi. epist. 113.

d ad Sugerium

idem Bernard.

epist. 78.

e Bernard. ad

Robert. nepo-

epist. 1.

f epist. 8. li. 2.

Quia disciplinæ

non tenuerunt

in ecclesia ma-

teria.

iii Synodos nec non possunt.

Synodos causa discipline diligenter celebrandas.

C A P. XXXI.

PRAETEREA quia nulla penè res (vt in concilio Tolitanō 4. declaratum iur⁴) disciplina monitione clesia Christi magis depulit, quam sacerdotum negligentia, qui contemptis canonibus ad contiguos ecclæsticos mores synodus facere negligunt: hoc à prædictis Patribus, & postea ab Innocentio II. Papa in Concilio generali Lateranensi faciuntur: vt, sicut olim à sanctis Patribus noscitur iustini Metropolitani singulis annis cum suis suffraganeis provincialia non omissant concilia celebrare. In quibus corrigendis excessibus, & moribus reformati, partim in clero diligentem habeant cum Dñi unitate tractatū; canonicas regulas, maximè qua statuuntur, debitā prenam transgressoribus infligēdo. Vtē id valeat efficacius adimpleri, per singulas diocesis statuant personas idoneas, prouidas videlicet, & honestas, quæ per tosum annū simpliciter, & de piano a villa iurisdictione sollicitè inuestiget, quæ corrigendæ vel reformatione sunt digna, & ea fideliter petent ad Metropolitanum, & suffraganeos, & alios in concilio sublequenti, vt super his & aliis (prout vultum de honestati cōgruerit) prouida deliberatione procedant & quæ statuerint, faciant obseruari: publicamente episcopalis Synodis annuatim per singulas diocesis celebrandis. Quisquis autem hoc futurare statutum reglexerit adimplere, à sui executione offici suspedetur.

Viles as conciliorum prouincialium.

et d. conc. Par.
lib. 1. cap. 26.
& lib. 2. c. 11.

Quodsi secundum hanc iuris pontificij constitutio nem semel in anno per vnamquamque prouinciam syndicis celebrentur, & honor ecclesiasticus vites certe sui obtinebit, & impudenter quoindam clericorum passim, auctoritate canonica calcata, Superiorum molestiam ingerunt, & negotium facilius sua obdientia, & rebellione, cessabit, & impunitas diocesorum flagitiorum locum delitescendi, quem nichil habet non habebit; & alia multa, quæ haec tenus secundum ecclesiastica disciplina docet, incesserunt, ordinis sunt Deo auxiliante feruabunt^e. Atque hasce alias ut

canas SS. Tridenti. Synodus quoq. statuit, & decrevit^a, vt prouincialia concilia, sicuti omisla sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis cōponendis, aliisq. ex sacris canonibus permis-
sis renouetur^b: Et si nō singulis annis, quolibet sātem
tūne, post octauam pāchāe resurrectionis Domini
nostrī Iēsū Christi, seu alio commodiori tēpore pro
more prouincia, Metropolitanū per scipios, seu illis le-
gitime impeditis, Coēpiscopus antiquior non prāter-
mittat sy nodū in prouincia sua cogere; quo Episcopi
omnes & alii, qui de iure vel cōsuetudine interesse de-
bent, excepti iis, quibus cum imminēti periculo trans-
fretandum esset, conuenire omnino tencantur. Nec E-
piscopi comprouinciales, prātextu cuiuslibet consue-
tudinis ad Metropolitanam ecclesiam in posterum ac-
cedere inuiti compellantur. Itidem Episcopi, qui nulli
Archiepiscopo subiiciuntur, aliquem vīnum Metro-
politanū semel eliganū, in cuius Synodo prouinciali
cum aliis interesse debeat, & quā ibi ordinata fuerint,
obseruent, ac obseruari faciant. In reliquis omnibus
eorum exemptio, & priuilegia salua, atq. integra ma-
neant. Synodi quoque diocesant quotannis cele-
brentur^c, ad quas exempti etiam omnes, qui aliās eis
sante exēptione, interesse deberent, nec Capitulis gene-
ralibus subduntur, accedere teneantur: ratione tamen
parochialium, aut aliarū secularium ecclesiarum, etiam
annexarū, debeat iij, qui illarū curā gerunt, quicunq.
illi sint, Synodo interesse. Quod si in his tam Metropo-
litani, quām Episcopi, & aliis suprascripti negligentes
fuerint, poenas sacris canonibus sanctitas incurant^d.

Ad restituendam & conseruandam disciplinam, quid in Capi-
tulis agendum sit. C A P. XXXII.

Q Via supra interdum dictum est, ad disciplinam
pristino suo vigori, & loco restituendam, vīle
fore, si Canonici ad lectionē, & studiū sacrarū
literarum excitarentur, & moneretur: nunc verò cūm
in memoriam nobis venit, multos, dū domi sunt, aliis,
quām studiis, librisq. euoluendis vacare malle, vel eos
libros tales, suoq. ordini conueniētes non habere, con-
sultissimum, & vīliissimum eorum salutis fore videtur,

Iij ij si singu-

a s. 24. de
refor. cap. 2.

b c. p. cōuenit. c.
quorū. cap.
propter ecclēsī
tīcas i. & 2.
dūl. 18. cōscit
olim. de accō-
satio.

Dicēcōfāng Sy-
nodi quotan-
nū celebrandā
sunt.
c c. de conciliis
& sequen. c.
annis su. galis.
dīst. 18.

c c. de conciliis
& sequen. c.
annis su. galis.
dīst. 18.

d c. p. cōuenit. c.
quorū. c. plā-
cuit. c. si quis.
cum 2. seq. c.
fina. dīst. 18.

Quae in Capitulo hebdomadibus, dum ordinarii eorum conuentus capitulares sunt, ipsis praegerentur alioquin ex SS. concilio Tridentino, & provinciali dicta, & canones fidei, atque reformationis (quatenus lege ecclesiasticas suas concernunt.) Nam, ut D. Augustinus, concilia posteriora prioribus præponuntur apud posteros. Atque ipsis quoque utiliter addentur ecclesiarum suarum aliquot statuta, præsertim ad disciplina pertinentia, iuri, concilio Tridentino, & provinciali non repugnantia, ita ut prædicta, & sequentia omnia singulis trienniis semel perlegantur. Illis vero perletri, subiungi poterunt tituli aliquot ex iure pontificis, & peccantes, ut libellus D. Dionysii Richelii de vita ecclesiasticorum inde potissimum transiit; & Ludoci Clichthouei Theologici libellus de vita dominicorum sacerdotum; aut concilium Aquisgranum, nihil aliud fere, quam de vita & honestate clericorum, & præcipue Canonicorum tractans. Ex quo corundem regulae olim solet in conuentibus capitularibus: Eaque lectio facta, tunc immediata disciplina fiebat, quod erat faciendum: postquam omnia tractabantur negotia, quæ ad uitiamrem seu honestatem spectabant publicam, ieu priuatum. Erunt omnem tractatum disciplina, vel etiam præbenditum, cuiuscumque alterius negotii, tabula capitulare, tabulam, (habentis distincte, & in specie, quid videtur esse cantandum, vel legendum in choro) adibant diligenter, ac insuper lunationes mensium, a concilio Colon. ales sub Coriar. cap. 7. & sub Henr. cap. 9.

lendæ, & obitus legebantur. S. vero Augustinus, gulam, quam ipse seruis Dei, seu clericis suis praedicaverat, scilicet in septimana prælegi voluit, ut in illa tanquam in speculo posset inspicere, ne per obliuionem aliquid negligerent, ut patet ex prædicta regula. Unde summa cum utilitate eorundem prælegi tuncque posset expositio seu declaratio psalmorum nostrorum, & aliorum, quæ in diuinis officiis canuntur, & sunt ut illis intellectis, maiore cum reverentia, attentione, distinctione, & deuotione iuncantur, & pergeantur. Triennio vero expleto in huiusmodi prælectione refumantur prædicta eodem ordine. Hac ratione &

modo speradum omnino est, Deum ter optimum maximum sua gratia, & misericordia pios huiusmodi Canonorum conatus plurimum adiuturum, eosque breuiam vitam, aliosque mores induturos, & obseruatores.

Et quod D. Paulus Hebrais scripsit ^a sibi hoc ab eodem scriptum esse persuassimum habeant, eorumque cordis oculis perpetuo obueretur: Deponentes, inquit, omne pondus, & circumstans nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen,

aspicientes in authorem fidet, & consummatorum Iesu Christi, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet. Recognitatem enim eum, qui talem sustinuit a peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem; ut ne fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restititis aduersus peccatum repugnantes; & obliiti estis consolationis, quae vobis tanquam filii loquitur dicens ^b: Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris, dum ab eo arguitur. Quem enim diligit Dominus castigat; Flagellat autem omnem filium, quem recipit. In disciplina perseuerate. Tanquam filii vobis offert se Deus. Quis enim filius, quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes; ergo spuri vel adulterini, & non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostrae eruditores habuimus & re-

uerbamur eos; non multo magis obtemperabimus patri spirituali, & viuemus? Omnis autem disciplina in praesenti quidem videtur non esse gaudii, sed mortis postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiae. Propter quod gressus rectos facite pedibus vestris. Pacem sequimini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Obedite prepositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes ^c.

^a cap. 12. ad
Hebr.

^b Exhortatio D.
Pauli ad capes
sendam disci-
plinam, et ob-
seruatores.

^b Proverb. 3. c.
ea vindicta. 23.
q. 4.

^c In disciplina
perseueradum
est.

^d Qui extra dis-
cipulam sunt,
filii Dei non
sunt.

^e Paul, ad He-
brae, cap. 13.

III iij Prelati

Prælati in restituenda, & conservanda in clero per dignam
honestatem, animositi, fortes, & constantes esse debet.

C A P. XXXIII.

Prälati verò quia non possunt omnibus pace
cum ex officio suo teneantur non solum argu-
sed etiam increpare, & interdum suspicere, ne
nunquam verò ligare, quasi signum sunt poli ab
gitram; multorumque frequenter incurunt oculi
& insidias patiuntur: Ad corrigendos ramen habito-
rum excessus tanto diligenter debent afflurgere, quia
damnabilius eorum offensas deterent incoram-
ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. Ven-
trem diligentes, strenui, fortes, & perseverantes, ut a
restituenda collapsa admodum ecclesiastica discipula
prauisque Canonicorum, & aliorum clericorum no-
ribus emendandis, & corrigendis in sui contingen-
tem, & exhortationem accipiant ea, quae interdum
Cyprianus D. Cornelio Pontifici scripsit his rebus:

Lecta, inquit, epistola tua, frater, fatus miratus
cum animaduertim te minis atq. tertiis eorum,
qui venerant, aliquantum esse commotum, cum
aggressi essent cum summa desperatione commoti-
tes. Quodsi ita res est, frater, vñ nequissimum in-
tutus audacia, vt quod mali iure atq. aquitare non pos-
sunt, temeritate, atque desperatione perficiant, ad
est de episcopatus vigore, & de ecclesia gubernante
sublimi, ac diuina potestate; nec Christiani vni au-
diunt, aut esse possumus, si ad hoc ventum est, vi-
dorum minas, aut insidias pertimescamus. Major
debet apud nos fidei robur immobile, & stabilitate
inconclusa virtus contra omnes incursum, atque impul-
sus oblatrantium fluctuum, velut petra obiacens
titidine, & mole debet obsistere. Nec interest, nisi
Episcopo aut terror, aut periculum veniat, qui tem-
nibus, & periculis vivit obnoxius, & tamen sit de-
ter: oribus, ac periculis glorioius. Nihil interdum
tradat, aut saeuat, cum Deus tradi permittat, quod di-
ponit coronari. Neque nobis ignominia est, pati in
tribus, quod passus est Christus; nec illis gloria est
cere, quod fecerit Iudas. Conuicta eorum quibus
est fratribus pati.

a c. quiditer et
quando 2. de
accusat.
b c. irrefraga-
bili de offic. or-
din.

*Audacia ne-
quissimum
Prælatis ti-
monia non est.*

*Prælati terro-
ribus & pri-
caus, quibus
vnius obnoxii
sunt gloriose.
Prælati igno-
minia non est à
fratribus pati.*

& vitam suam quod die lacerant, non timeamus, fustes, & lapides, & gladios, quos verbis paricidalibus iactant, non perhorrescimus. Quod in illis est, homicidae sunt apud Deum tales, necare tamen non possunt, nisi eis Dominus permiserit. Et cum nobis semel moriendam sit, illi tamen & odio, & verbis, & delictis suis quotidie perirent. Sed non idcirco frater relinquaenda est nobis ecclesiastica disciplina, aut sacerdotalis soluenda censura, quoniam cōiuncti infestamur, aut terroribus qua timur; cum occurrat & scriptura diuina dicens^a: Ille vero, qui praesumit & cōtumax est vir, sui iactans, nihil omnino proficiet. Et iterum^b: Verba viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius in stercore erit, & in vermes. Hodie extollitur, & cras non inuenietur, quoniam conuersus est in terram suam, & cogitatio eius peribit. Et iterum^c: Vidi impiū exaltatum, & extolli super cedros Libani, & trāsiui; & ecce non erat, & quæsiui eum, & non est inuenitus locus eius.

Exaltatio, & inflatio, & arrogans ac superba iactatio non de Christi magisterio, qui humilitatem docet; sed de Antichristi spiritu nascitur. Et cum scriptum sit^d: Neque maledicti regnum Dei consequentur; Et iterum in euāgelio suo Dominus dicat^e: Qui dixerit fratri suo fatue, qui dixerit racha, reus erit gehenna ignis. Quomodo possunt censuram Dei vltoris euadere, qui talia ingerunt non solum fratribus; sed & sacerdotibus, atque Præpositis, quibus honor, tanius de Dei dignatione conceditur, vt quisquis sacerdoti eius, & ad tempus huius iudicanti non obtemperaret, statim necaretur?

In Deuteronomio Dominus Deus loquitur dicens^f: Et homo quæcumque fecerit in superbia, vt non exaudiat sacerdotem, aut iudicem, quicunque fuerit in diebus illis, morietur homo ille, & omnis populus cum audierit timebit, & non agent impiè etiam nunc. Item ad Samuelem cum à Iudæis sperneretur Deus dicit^g: Non te spreuerunt; sed me spreuerunt. Et g 1. Reg. 8. Dominus quoque in euāgelio^h: Qui audit, inquit, vos, me audit, & eum, qui me misit: & qui reiicit vos, me reiicit: qui me reiicit, reiicit cum qui me misit. Item in actibus Apostolorumⁱ, i Act. 23.

Iii iiii B.Pau-

Disciplina ob
terrores, et cō-
nūtia elinquē-
da non est.

a Abac. 2.

b 1. Machab. 2.

c Psalm. 36.

d 1. Corint. 6.

e Matth. 5.

f Deut. 17.
Superbo & in-
obedienti qua-
olim à Deo de-
creta facit
pœna.

g 1. Reg. 8.

h Luc. 10.

i Act. 23.

B. Paulus cīgn ei dictum esset: *Sic infimulas in fure*

D. Paulus
quantam actu-
lerit reuarentia
impio Pontifi.

ad. 13. cap.
Exod. 12.
Hereses unde
arte sunt.

B. Paulus cīgn ei dictum esset: *Sic infimulas in fure*
dominem Dei maledicendo? Quemuis Domino ian-
cifixo sacrilegi, & impij, & cruenti illi esse ceperit,
nec iam quicquam de sacerdotali honore, & auto-
impio Pontifi. *est enim*^a *: Principi plebis tuar noī maledices. Cum*
huc tanta, ac talia, & multa alia exempla præcebat,
quibus sacerdotalis autoritas, & potestas diuina di-
gnatione firmatur, quales putas esse eos, qui facien-
tum hostes, & contra ecclesiam catholicam rebello,
nec premonentis Domini comminatione, necluvi
iudicii vltione terrenur? Neque enim aliunde hanc
oboria sunt, aut nata sunt schismata, quam inde quod
sacerdoti Dei non obtineatur.

Nec quenquam fidelem, & euangelij memorem,
atque Apostoli premonentis mādata retinente mō-
uere debet, quidam in extremis temporibus supē-
& conūmaces, & sacerdotum Dei hostes; aut de-
clesia Dei recedunt, aut contra ecclesiam faciunt, pa-
ndo tales nūc futuros & Dominus & Ap̄stoli eius pre-

Non est miran-
dum Propositos à suis inter-
dū deferi sub
ditis.
b Matt. 26.

c Ioann. 6.

Cauenda Pre-
latia, ne quis
corum culpa
perireat.

Nec præpositum eum debet à quidam,
miretur aliquis, quando ipsum Dominum mi-
gnalia & mirabilia lumina facientem, & virtutes la-
etiorum suorum Dei patris testimonio comprobā-
discipuli sui reliquerint^b, & tamen ille non incipi-

recedentes, aut grauius cōminatus est; sed magis con-

uersus ad Apostolos suos dixit^c: Nunquid & vos vici-

tis ire? Seruans scilicet legem, qua homo libertati his

relicetus, & in arbitrio proprio constitutus, sibi empli-

vel mortem appetit, vel salutem. Quod ad nos tam

attinet, cōscientiæ nostræ cōuenit, frater, date operam,

ne quis culpa nostra de ecclesia pereat. Si autem god-

vltro, & crimine suo perierit, & pœnitentiam ager-

atque ad ecclesiam redire noluerit, nos in die iudicii

inculpatos futuros, qui consilimus sanitati; illos soli

in pena remansuros, qui noluerint consilii nostris la-

bitate sanari. Nec mouere nos debent conuria paro-

rum, quo minus à via recta, & à certa regula fin-

tem.

recedamus, quando & Apostolus instruit dicens^a: Si hominibus placet, Christi seruus non essem. Inter- est, vtrum quis homines promereri, an Deum cupiat. Si hominibus placetur, Dominus offenditur: Si vero illud enitimus, & laboramus, vt possimus Deo place- re, & conuictia, & maledicta debemus humana con- temnere. Neque enim qui audit, sed qui facit conuictū, miser est; nec qui a fratre vapulat, sed qui fratrem cæ- dit, in lege peccator est. Et cum nocētes innocentibus iniuriam faciunt, illi patiuntur iniuriam, qui facere se credunt. Denique hinc illis pertusa mens, & hebes ani- mus, & sensus alienus est. Ira enim est Dei nō intellige- re delicta, ne sequatur pœnitentia, sicut scriptū est^b: Et dedit illis Deus spiritum transpunctionis, ne reuertan- tur scilicet, & currentur, & depreciationibus, & satisfa- ctionibus iustis peccata sanēntur.

Primus felicitatis gradus est, non delinqüere; secun- dus, delicta cognoscere. Illic currit innocentia integra, & libata, quæ seruet; hic succedit medela, quæ sanet. Apud frater, leuia esse apud Deum facinora, patua, & modica delicta, quod per illos non rogatur maiestas iudicantis Dei. Quod non timetur ira, ignis, & dies Domini: Sacerdotibus labor major incumbit in aſſe- tenda, propitianda, & procuranda Dei maiestate, ne quid videamur in hac parte negligere, cum admoneat Dominus & dicat^c: Et nunc preceptum hoc ad vos est, o sacerdotes: Si non audieritis, & si non posueritis in corde vestro, vt detis honorem nomini meo, dicit Do- minus; emittam in vos maledictionem, & maledicam benedictionē vestram. Honor ergo datur Deo, quan- do sic Dei maiestas, & censura contemnitur? Quibus- dam ita aut crimina sua obſistunt, aut fratres obſtina- te, & firmiter renituntur, vt omnino recipi non pos- sint sine scandalo, atque periculo plurimorum. Neque enim sic putamina quædam colligenda sunt, vt quæ in- tegra, & sana sunt, vulnerentur; nec vtilis, atque con- fultus est pastor, qui ita morbias, & contactias oues gregi admiscet, vt gregem totum mali cohærētis affi- ctatione contaminet. Non attendas numerū illorum: Melior est unus timens Deum, quam mille filij impij.

lvi v impij,

a *Cor. 10.*
Quid faciendū
Præalatis cu-
pientibus pla-
cere Deo.

Ira est Dei non
intelligere de-
lictū sua.
b *Isa. 6. 29. 48*
Rom. 11. Mat.
13. Mar. 4. Ls.
8. Ioan. 12.
Act. 28.

*Gradus felici-
tatis quinque.*

c *Malac. 2.*
Dei contrafa-
cerdotes inobe-
dientes minē.

Dei maiestas,
et censura nō
est contēnenda.

Melior est unus
timens Deum,
quam mille filij
mille impij.

a Eccles. 16.

impij, scilicet locutus est Dominus per Prophetam à
censu: Fili ne vocuderis in filiis impiis, si multiplicar-
tur tibi, cum non fuerit timor Dei in ipsis. Amor
prompta, & plena dilectione cum penitentia in-
tententes, peccatum suum satisfactione humili, &
suplici confitentes.

Si qui autem sunt, qui putant se ad ecclesiam in
precibus, sed minis regredi posse; aut existimant
tum sibi non lamentationibus, & satisfactionibus, sed
terribus facere, pro certo habent, contra tales esse
ecclesiam Domini; nec castra Christi, invicta, & invi-
tia, & Domino mente munita, minis cedere. Satis-
dos Dei euangelium tenens, & Christi precepta custo-
diens occidi potest, vinciri non potest. Neque enim quia
pauci temerarij, & improbi cælestes, & salutares
Domini derelinquent, & sancta non agentes, a fratribus
Spiritu deseruntur; ideo & nos diuina traditione
immemores esse debemus, vt maiora esse furem
sceleræ quam sacerdotum iudicia censeamus: an pro
existimemus ad impugnandum posse humana cœ-
mina, quam quod ad protegendum prævalet diuina
tutela. An ad hoc frater charissime deponenda
ecclesie catholice dignitas, & pie sis intus posse fides,
atque incorrupta maiestas, & sacerdotalis quoque au-
thoritas, & potestas, vt iudicare velle se dicant de ec-
clesia Præposito extra ecclesiam confluenti? De Chris-
tiano hæretici? de fano sauci? de integro voluntate?
de stante lapso? de iudice rei? de sacerdoti lo-
cilegi? Quid super est, nisi vt ecclesia capitulo co-
dat, & recentibus sacerdotibus, ac de altaris in
mouentibus, in cleri nostri sacrum, venerandum
concessum simulachra, atque idola cum artis suis in-
teuant? Armat nos hæretici, dum nos putant suau-
minatione terreri; nec in pace nos decidunt: ferre-
gis erigunt, atque accendunt, dum ipsam pacem
secutione peiorem fratribus faciunt. Et optamus quod
dem, ne quod loquuntur furore, impleant criminis, &
qui verbis perfidis, & crudelibus peccant, factis quo-
que delinquent. Oramus, & deprecamur Deum quod
prouocare illi, & acerbare non desinunt, vt cum

Qualis sacer-
dos occidi, sed
vō vincī possit.

Divine tutelæ
virtus.

Orandum pro
inimicis.

corda mitescant, & furore deposito, ac sanitatem mentis redeant, ut peccatores à delictorum tenebris pénitentiam agnoscant; & magis petant fundi pro se preces, a' que orationes Antistitii, quām ipsi fundant sanguinem sacerdotis. Si autem in suo furore permanferint, atque in ipsis insidiis, ac minis suis parricidalibus crudeliter perseuerauerint, nullus Dei sacerdos seu Præpositus sic infirmus, sic iacens & abiectus sit, inbecillitate humanæ mediocritatis ita inualidus, qui non contra hostes & impugnatores Dei diuinitus erigatur; cuius non humilitas, & infirmitas vigore, & robore Domini protegentis animetur. Noltra nihil interest, aut à quo, aut quando perimamur, mortis & sanguinis præmium à Domino recepturi illorum flenda, & lamentanda conditio est, quos sic diabolus exercitat, ut æterna gehennæ supplicia non cogitantes, Antichristi iam appropinquantis aduentum conantur imitari.

Declinent autem de cætero fortiter & edent dilectionis fratres nostri verba, & colloquia eorum, quoniam scimus ut cancer serpit, sicut Apostolus ait^a: Corrumpt ingenia bona confabulationes pessimæ. Et iterum^b Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem evita, sciens quia peruersus est huiusmodi, & peccat, & est à semetipso damnatus. Et per Salomonem Spiritus sanctus loquitur^c: Peruersus, inquit, in ore suo portat perditionem, & in labiis suis ignem condit: Item denuo monet dicens^d: Sæpi aures tuas spinis, & noli audire lingua nequam. Et iterum^e: Malus obaudit lingua iniquorum: iustus autem non intendit labiis mendacibus. Nulla cum malis commercia copulentur; nulla cum malis conuicia, vel colloquia miscentur, simusque ab eis tam separati, quām sunt illi de ecclesia profugi, quia scriptum est^f: Si autem & ecclesiam contempserit, sit tibi tanquam ethnicus, & publicanus. Et B. Apostolus non monet tantum, sed iubet à talibus ut recessatur^g. Præcipimus, inquit, vobis in nomine Domini nostri Iesu Christi, ut recessatis ab omnibus fratribus ambulantibus inordinate, & non secundum traditionem, quanta

*Non boni, licet
occidentur, sed
mali ghemæ
immores de-
fenduntur.*

*Hæreti. orū col-
loquia fugiēt.
a 1. Corint. 15.
et 2. Tim. 2.
Corrumpt in-
genia bona con-
fabulationes
male.
b Tit. 3.
c Proverb. 16.
d Ecclef. 28.
e Proverb. 17.*

*Nulla commer-
cia vel coniuicia
cum malis mi-
scenda.
f Mat. h. 18.
g 2. Thessa. 3.*

*Nulla societas
fidei, & perfec-
tiae potest esse.*

*a in Syn. Late-
ranensi. Roma.
sub eod. cele.*

*Consolatio Pre-
latorum, qui
propter delicta,
& inobedien-
tiam suorum
subditorum, cu-
rampostoralem
relinqueret vo-
lunt.*

*Premia pro
bonis fructuis
Prelatis recompensanda.*

quam accepterunt à nobis. Nulla societas fidei, & perfec-
tiae potest esse. Qui cum Christo non est, ad eum
Christi est: qui unitati, & paci eius inimicus est.
biscum non potest coherere. Si cum precibus, & in-
factionibus veniunt, audiantur: si male dicta, & nu-
ingerunt, respuantur; memores semper, quod non
circo relinquenda est nobis ecclesiastica disciplina, &
sacerdotalis soluenda censura, quoniam conuincit
statur, aut terroribus quatimur.

D. verò Martinus Papa I. a consolans Amandum
piscopum, qui propter clericorum suorum extenua &
inobedientiam nimio micerore affectus volerat gallo-
rale obsequium deponere, & vacationem ab episcopatu-
s laboribus eligere, & in silentio atque otio vivere
degeret, hunc ad perseverantiam in officio suo, & con-
stantiam exhortans: Laborum, inquit, tuorum est
men cognovimus, ex quibus cælestis patria ase-
humiliatis mentibus, atque contritis corporibus ve-
bis futurorum gaudiorū largienda sunt munera. Ni-
cum sit nulli omnino comparationi coæquandū, quod
à creatore nostro pro bonis seruitiis reponantur, cum
brevi atque paruo temporis spatio finiuntur labores,
quos pro dilectione ipsius sustinimus, considerante
refrigerij nos oportet libenti animo tolerare praefata
vitæ angustias. Sed quantum nobis laborū velutrum
operatio magnam gaudij vbertatem inducit, tamen
pro duritia sacerdotum gentis illius conterimus quid
postpositis salutis suæ suffragiis, atque Redemptoris
nostrī contemnendo seruitia, vitiorum sceleribus se-
grauantur, quibus ad preparandam salutem, quando
quidem tanto nos necesse est importunis predictio-
nibus imminere, quantum nos perfecte negotiatio-
nis creditorum nobis talentorum duplicat affligit
atque dominice vocis, ad suscipiendam eius requies
persuadet assertio. Suggestum est namque nobis, si
quod presbyteri, seu diaconi, aliique sacerdotalis offi-
cij post suas ordinationes in lapsu coquinantur, &
propterea nimio micerore fraternitatem tuam affingi
velleque pastorale obsequium pro eorum inobedien-
tia deponere, & vacationem ab episcopatus labore
elegi.

elgere, & in silentio, atque otio vitam degere, quam
in his, quae tibi commissa sunt permanere, dicente Do-
mino^a: Beatus, qui perseveraverit usque in finem.
Vnde namque beata perseverantia, nisi de virtute pa-
tientiae? Quia secundum Apostolicā prædicationem^b,
omnes, qui voluerint in Christo pie vivere, persecu-
tiones patientur.

Ideoque frater charissime, non vos afflictionū ama-
nitudo a pio mentis vestræ proposito coarctet recede-
re, considerans quanta pro absolutione nostri, & libe-
ratione, creator, Dominusq. noster pertulerit, quibus-
ve se contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos a vin-
culis potestatis diabolice liberaret^c. Propterea nulla-
tenus in huiusmodi peccato delinquentibus ad destru-
ctionem canonum compassionem exhibeas: Nam qui
semel post suam ordinatiōnem in lapsum ceciderit,
deinceps iam depositus erit, nullumque gradum sacer-
dotij poterit adipisci^d, sed sufficiat ei lamentationibus,
scelibusque assiduis, quoad usque vixerit in eadem poe-
nitentia perdurare, vt cōmīsium delictum diuina gra-
tia extingueare valeat. Si enim tales quærimus ad sa-
cos ordines promouendos, quibus nulla ruga, nullum-
que vita contagium præpediat, quanto magis si post
ordinationem suam quispiam in lapsum ceciderit, &
præguationis peccato deprehendatur obnoxius, om-
nino prohibendus est, cum manibus lutulentis, atque
pollutis mysterium nostræ salutis tractare^e? Sitque
huiusmodi semper iuxta sacrorum canonum statuta, in
hac vita depositus, vt ab illo, qui mentis interiora
scrutatur, nullumque de omnibus errare congaudet, dum
asperxit sinceram poenitentiam eius, in terribili iudi-
cio habeat reconciliatum. Ideoque iterum hortamur
tuam charitatem, exemplo eius, qui pro nobis pati, &
mori voluit, prompts vos in cūctis eius seruitiis per-
manere. Neque nos plegeat, temporales cruciatus pro
Christi nomine sustinere; sed emolumenta futurae re-
muncrationis, huius seculi vexationes tolerare per-
suadeant. Scriptum namque est^f: Quid retribuam
Domino pro omnibus, quae retribuit mihi? Calicem
salutatis accipiam, & nomen Domini inuocabo. Tan-
tum

a *Act. 10. 34.*
c, non reuerie-
bantur, de poe-
nitē diff. 2.
Patimia per-
severantia ma-
ter.

b *2. Tim. 3. 1.*
suggestum. 7.
q. 1.

*Prælati in af-
flictionibus*
huius meditari
debent passione
Domini.

c d. c. sugge-
stum. 7. q. 1.
Lapsus post suā
ordinationem
deponi solet.

d c. qui semel.

diff. 50.

*Quales ad sa-
cos ordines*
*promoueri de-
beant.*

e c. si post ordi-
nationem diff.

50.

*Christus Præ-
tatis debet esse*
exemplum in
seruitiis sua
obeundis.

f *Psalm. 115.*

tum enim a nobis exigitur, quam possumus in-
latus nostri obsequio commodare.

*Praelati noti-
na refecare, &
profutura cri-
gere debent.
a in 6. Syn.
Rom.
Quales Praela-
tati esse debent
erga subditos.*

Quare, quia omnes Praelatos oportet semper
relecare, & auxiliante Domino profutura erga
idecirco Symmachii Papæ exhortationem sequen-
tia obiurgando, hortando, suadendo, blandiendo, in-
sulendo, prodeesse quibus possumus festinamus. La-
gua nostra bonis fomentum sit, prauis aculeis, uno-
dos retundat, iratos mitiget, pigros excusat, deitos
hortando succendat, refugientibus suadeat, aperte
blandiatur, desperatos consoleatur, & viam salutis ga-
dientibus ostendamus. Simus in custodia vigilantes
aditus contra hostis insidias solliciti muniamus; & si
quando ouem perditam de commisso grege envel-
duxerit, toto illam annitu ad caulas renocare dimi-
cas contendamus; vt de pastoris nomine quod ha-
mus non supplicium, sed primum consequimur.
Quia ergo in omnibus diuinæ gratia adiutorio que
est, omnipotens Dei assiduis precibus clementia
exoremus, quatenus ad hæc nobis operanda, &
tribuat. & posse concedat, aique in ea nos via
fructu boni operis, quam se pastor pastorum ea
testatus est^b, dirigat; vt sine quo nihil agere
possumus, per ipsum omnia im-
plete valeamus.

b Ioan. 14.

FINIS.